

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND TALLINNAS

Avaliku õiguse instituut

Jenny Seliste

**VASTUTUS PISTISE JA ALTKÄEMAKSU ANDMISE NING
VÕTMISE EEST**

Bakalaureusetöö

Juhendaja:
Heino Tõnismägi

Tallinn
2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. AUSUSE KOHUSTUSE RIKKUMISE SÜÜTEOKOOSSEISUD.....	6
1.1 Pistise ja altkäemaksu võtmine kui põhideliikt	6
1.1.1 Pistise võtmine	7
1.1.2 Altkäemaksu võtmine.....	12
1.1.3 Ametiisiku instituut - kui vajalik pistise ja altkäemaksu võtmise koosseisu tunnus	14
1.2 Pistise ja altkäemaksu andmise koosseisud.....	17
1.2.1 Pistise andmine.....	18
1.2.2 Altkäemaksu andmine	20
1.3 Pistise ja altkäemaksu matkimisest ning teoprovokatsioonist.....	21
1.4 Kahju ametialastes kuritegudes	25
1.4.1 Varaline kahju	25
1.4.2 Mittevaraline kahju	26
2. VASTUTUS PISTISE JA ALTKÄEMAKSU KOOSSEISUDE EEST	27
2.1 Sanktsioon ja vastutus Eestis.....	27
2.2 Eesti kohtupraktika altkäemaksu ja pistise võtmisel	32
2.3 Eesti kohtupraktika altkäemaksu ja pistise andmisel	39
KOKKUVÕTE	42
LIABILITY FOR TAKING AND GIVING GRATUITIES AND BRIBES.Summary.....	45
KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU:	48
Kasutatud kirjandus:.....	48
Kasutatud normatiivmaterjalid:.....	49
Kasutatud kohtupraktika:	50
Riigikohtu lahendid	50
Ringkonnakohtu lahendid	50
Maakohtu lahendid.....	50
LISAD	52
Lisa 1. Tabelid.....	52
Lisa 2. Kohtuotsuste analüüs.....	58

SISSEJUHATUS

„Korruptsioonile on võimatu leida täpset ja üldtunnistatud definitsiooni. Korruptsiooni kutsutakse kindlapiirilise tuumaga ja hajutatud piiriga fenomeniks. Kui tuumaks on reeglina altkäemaksu võtmine kriminaalõiguslikus tähenduses, siis hajutatud piir võib rahvusesti, riigiti ja keeleti ulatuslikult varieeruda.“¹

Korruptsioon on süsteemne nähtus, mis on seotud võimu ning juhtimise kultuuri ja eetikaga, majandusliku arenguga, elanike sotsiaalkaitsetaseme ja vaesusega, üldiste väärtushinnangutega ühiskonnas, seaduste täpsuse ja efektiivsuse, kohtute ja uurimisorganite töö, kontrollimehhanismide ja muude teguritega. Korruptsioon on aastasadu olnud probleemiks kõikide riikide võimukandjate struktuurides. Tavainimese mõistes on korruptsioon ametikohaga kaasneva võimu kuritarvitamine isiklikuks otstarbeks. Kui veel mõnda aega tagasi täpsustati „ametikohaga kaasnevat avaliku võimu“, siis nüüd on jõutud järeldusele, et korruptsioon võib levida nii avalikus, era- kui ka kolmandas sektoris. Korruptsiooni sotsioloogiline määratlus on märksa laiem kui juriidiline mõiste. Juriidiliselt käsitletakse korruptsioonina karistusseadustiku² ametialaste kuritegude peatükis loetletud ja veel mõningaid süütegusid (nt kelmus ja omastamine ametiisiku poolt). Lisaks sisaldab korruptsioonisüütegusid ka korruptsioonivastane seadus³, kus on toodud korruptiivse teo, huvide konflikti ja muud mõisted. Korruptsioon on kogu ajaloo vältel tekitanud keerulisi ja pikki vaidlusi kogu ühiskonna kihtides ning nende uurimine on alati olnud eripärane ja aeganõudev.

Tänapäev on meile näidanud, et aina spetsiifilisemaks ja keerukamaks on muutunud korruptsiooni üks vormidest - ametialased kuriteod, mis teeb ka nende tõendamise õiguskaitse organitele raskemaks. Seadusandja on hinnanud, et korruptsioon on oluline julgeolekuoht ning sellest tulenevalt kehtestati julgeolekuasutuste seaduse⁴ muudatusega alates 2013. a kaitsepolitsei ülesandena mitte ainult teatud korruptsioonikuritegude uurimine, vaid probleemiga tegelemine laiemalt ehk teisisõnu peab kaitsepolitsei korruptsioonivastast võitlust samadel julgeolekupõhistel alustel kui riigi põhiseadusliku korra kaitsel, vastuluures

---

¹ V. Filimonov. Korruptsiooni defineerimisest korruptsiooni preventsiiooni seisukohalt. - Juridica 2000/VIII, lk 487.

² Karistusseadustik. 06.juuni 2001. – RT I 2001, 61, 364.

³ Korruptsioonivastane seadus. – RT I, 29.06.1012, 1.

⁴ Julgeolekuasutuste seadus. – RT I 2001, 7, 17; RT I, 29.06.2012, 2.

ning terrorismivastases tegevuses.⁵ Eesti on korruptsioonivastases tegevuses olnud üldjoontes edukas, kuid alati saab eesmärkide täitmist kiirendada ja tõhustada. Hoolimata edusammudest ei anna hetkeolukord Eestis siiski põhjust rahuloluks – seda kinnitab 2012. a Transparency Internationali rahvusvaheline korruptsioonitajumise indeks, mille kohaselt on Eesti positsioon võrreldes 2011. aastaga halvenenud: langeti taas kolm kohta ehk 32-seks.⁶ Jätkuvalt on levinumateks korruptsioonikuritegudeks nii riigi kui kohaliku omavalitsuse ametnike seas pistise ja altkäemaksu võtmine menetlusotsuste tegemisel ja riigihangetel.

Korruptsiooni kõige levinum ja lihtsamini adutavam vorm on altkäemaks ja pistis. Karistusseadustiku järgi on pistis ja altkäemaks erinevad: esimene on hüve seadusega lubatud teo eest, teine mittelubatud teo eest, olles seega raskem kuritegu. Käesoleval ajal paljud jurisdiktsioonid sellist vahet ei tee, ka Eestis hakati altkäemaksu ja pistist eristama alles karistusseadustiku jõustumisega. Endine Eesti ENSV kriminaalkodeks⁷ ja kriminaalkodeks⁸ ei eristanud altkäemaksu ja pistist, vaid sätestatud olid altkäemaksu võtmine, altkäemaksu vahendus ja altkäemaksu andmine. Altkäemaksuna on vaadeldav nii rahaline kui muu hüve (kingitused, koolitusreisid, soodustused jms), mida ametiisik saab teenistusülesannete rikkumise eest. Altkäemaksu kuriteo eesmärgid on väga erinevad, seda antakse nii selleks, et kiirendada teatud protsesse, kui selleks, et saada teavet, teenust jm, mis vastasel juhul poleks kättesaadav, või selleks, et ära hoida mõne teo tagajärge (nt lubade äravõtmine). Karistatav on nii altkäemaksu ja pistise lubamine, andmine, võtmine kui ka vahendamine.

Avalik huvi nõuab, et avaliku võimu tehtud otsuste, tehingute ja sõlmitud lepingute eest vastutavad isikud, kes osalevad riigi- ja tema hallatavate üksuste ülesannete täitmisel. Kui kellelegi on võimalik maksta tasu selle eest, et ta avalikkust puudutava otsustuse tegemisel lähtuks ebavõrdselt tasu maksja erahuvist, siis peaks see isik olema vastutav (avalikõigusliku) ametiisikuna. Karistusseadustik on sätestanud rida sanktsioone vältimaks ametiseisundi kuritarvitamist. Hetkel Eestis kehtiva karistusseadustiku kohaselt saab isikuid karistada altkäemaksu ja pistise võtmise ning andmise eest kolmel erineval viisil: rahalise karistusega, vangistusega või juriidiliste isikute puhul teatud juhtudel ka sundlõpetamisega. Siiski leidub arvamusi, et need sanktsioonid ei ole piisavad, et vältida ametiseisundi kuritarvitamist. Teised

---

⁵ Kaitsepolitsei ameti aastaraamat 2012. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.kapo.ee/cms-data/text/38/44/files/kapo-aastaraamat-2012-est.pdf>, 17.märts 2013.

⁶ Transparency International. Ühing Korruptsioonivaba Eesti. Korruptsioonitajumise indeks 2012.a. – Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.transparency.ee/cm/uudised/2012-aasta-korruptsioonitajumise-indeksi-tulemused>, 17.märts 2013.

⁷ Eesti NSV Justiitsministeerium. Eesti NSV Kriminaalkodeks. – Tallinn: Olion 1990

⁸ Kriminaalkodeks. 29.05.1992. – RT 1992, 20, 288.

leiavad aga, et seni kehtinud sanktsioonid tagavad tõhusa õiguskaitse kõikides võimuorganites. Probleem on laialdane ning leiab kõneainet erinevates ühiskonna sektorites just arenevate taristute kujunemisel ning ülikiires muutuvmas maailmas. Kuna riigiorganite tegevuse vastu tuntakse aina rohkem huvi, siis seda tõhusamad ja täpsemad peavad olema sanktsioonid hästi toimivas ühiskonnas.

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisküsimuse sõnastab autor järgnevalt: Eestis senini kohaldatud kohtute praktika altkäemaksu ja pistise võtmisel ning andmisel? Kas hetkel Eestis karistusseadustiku kehtestatud sanktsioonid tagavad piisava kaitse ühiskonna usaldusvääruse tekitamiseks ja riigivõimu mitte kuritarvitamiseks? Kas pistise ja altkäemaksu juhtumite menetlemise protsess garanteerib õiguskindluse tänases Eestis? Autor on töös püstitanud järgmise hüpoteesi: karistusseadustikus sätestatud altkäemaksu ja pistise koosseisud ja seal ettenähtud sanktsioonid on piisavalt efektiivsed ning võimaldavad nimetatud nähtuste vastu võidelda.

Bakalaureusetöö kirjutamisel on autor põhiliselt lähtunud kohtupraktikast, seadustest ja õigusalasest kirjandusest. Konkreetse uurimuse eesmärgiks on anda ülevaade altkäemaksu ja pistise koosseisudest üldisemalt ja analüüsida kohtute praktikat altkäemaksu ja pistise koosseisude piisava vastutuse küsimust. Kuna uurimustöö põhineb peamiselt kohtupraktikal, siis käesoleva uurimustöö raames on uurimismeetodiks valitud analüütiline meetod ja töös edaspidi tehtavad järeldused on tehtud kohtute praktikat analüüsides.

Bakalaureusetöö on autor jaganud kolmeks peatükiks. Esimese peatüki käigus annab autor asjakohase ülevaate altkäemaksu ja pistise võtmise ning andmise olemusest ning statistikast. Teises peatükis toob autor välja pistise ja altkäemaksu koosseisude erinevused karistusseadustiku mõttes, varalise ja mittevaralise kahju olemusest ametialastes küsimustes ning lisaks ametiisiku kui vajaliku instituudi olemusest altkäemaksu ja pistise võtmise koosseisude esinemisel. Autor uurib viimases peatükis altkäemaksu ja pistise võtmise ning andmise juhtumeid Eestis, karistuse määra ja menetluse liiki ning analüüsib vastutuse küsimust määratud sanktsioonide piisavuse aspektist.

Lähtematerjalidest on kõige prioriteetsemateks Riigikohtu lahendid ja nende analüüs. Tähtsaimaks ja läbivaks normatiivaktiks on karistusseadustik, mis reguleerib ametialaseid kuritegusid Eestis. Kokkuvõtlikult on töö autor keskendunud vastutuse küsimusele altkäemaksu ja pistise juhtumite korral ja ennekõike sanktsiooni efektiivsuse aspektist.

1. AUSUSE KOHUSTUSE RIKKUMISE SÜÜTEOKOOSSEISUD

1.1 Pistise ja altkäemaksu võtmine kui põhidelik

Nii pistise kui ka altkäemaksu süüteokoosseisudes kirjeldatud käitumine kujutab endast aususe kohustuse rikkumist. Ametialaste süütegude näol on tegemist kõige üldisemas mõttes riigivastaste süütegudega. Nimetatud koosseisude esinemisel kahjustatakse riigi täitevvõimu tegevust seestpoolt, selle täitevvõimu esindajate ehk ametnike enda tegevusega. Mõlema kuriteokoosseisu järgi on karistatav vara või muu soodustuse lubamisega nõustumine või selle vastuvõtmine. Ametiisiku tegu peab kujutama endast vastutasu eest tehtut või tehtavat: ehk see on pistise või altkäemaksu andja jaoks sisuliselt ostetud või ostetav vastuteene, pistise või altkäemaksu võtja ehk ametiisiku jaoks tasustatav või tasustatud teene.

Pistise ja altkäemaksu võtmise süüteokoosseisud erinevad teineteisest üksnes selle poolest, et pistise võtmise moodustab ametiisiku poolt pistiseandja huvides õiguspärase teo toimepanemine või toimepanemata jätmine, altkäemaksu võtmise puhul aga paneb ametiisik altkäemaksuandja huvides toime või jätab toime panemata õigusvastase teo. Riigikohtu kriminaalkolleegium täpsustab sama mõtet öeldes, et KarS §-des 293 ja 294 ette nähtud süüteokoosseisudes sisalduvad tunnused "seadusega lubatud tegu" ja "seadusega mittelubatud tegu" kujutavad endast kogu teole hinnangut andvaid koosseisutunnuseid. Seejuures on oluline rõhutada, et ametiisiku teole antav õiguslik hinnang - õiguspärane või õigusvastane - ei sõltu sellest, millised on talle vara või muu soodustuse andmise või pakkumise muud tingimused. Pelgalt asjaolu, et ametiisik pani mingi teo toime või jättis toime panemata vastutasuna saadud raha eest, ei anna automaatselt alust sellist käitumist vaadelda altkäemaksu võtmisena KarS § 294 mõttes. Tõsiasi, et ametiisik teeb midagi ainult selle tõttu, et talle lubatakse või ka antakse selle eest tasu, ei ütle veel midagi teo seaduslikkuse või ebaseaduslikkuse kohta. Seega ametiisiku teo lugemine seaduslikuks või ebaseaduslikuks ei sõltu teistest objektiivsetest koosseisutunnustest, vaid üksnes isoleeritult ametiisiku teole antavast hinnangust. Sellise hinnangu andmine kuulub kohtu pädevusse, kes peab oma otsustust põhjendama, arvestades konkreetse teo faktilisi asjaolusid ja ametiisiku tegevust reguleerivaid õiguslikke eeskirju, kuid kaitseõiguse tagamiseks tuleb KarS §-des 293 ja 294 sätestatud vastavad koosseisutunnused "seadusega lubatud tegu" ja "seadusega mittelubatud tegu" avada juba süüdistuses. Juhul kui ametiisikule on teo toimepanemise või toimepanemata jätmise otsustamisel õigusaktidega jäetud diskretsiooniruum (näiteks väärteomenetluse kohtuvälise menetleja pädevus rakendada väärteo menetlemisel hoiatamis-, kiir- või

üldmenetlust), ei ole kohus ametiisiku teo objektiivse õiguspärasuse või õigusvastasuse hindamisel seotud ametiisiku otsustustega.⁹

Siiski tuleb tähele panna, et nii altkäemaksu kui ka pistise võtmise koosseisud - kui subjektilt erilist isikutunnust eeldavad süüteokoosseisud – on põhideliiktideks ülejäänud süüteokoosseisude, so pistise või altkäemaksu vahendamise ja andmise suhtes. Viimane mõte tähendab aga seda, et nt altkäemaksu andmise süüteokoosseisu sisustamisel tuleb alati pöörduda altkäemaksu võtmise süüteokoosseisu poole.¹⁰

Eelnimetatud kuritegude esinemise statistilise ülevaate annab Justiitsministeeriumi poolt registreeritud ametialaste kuritegude kriminaalstatistika aastate 2003 – 2012 lõikes (vt lisa 1 tabeleid number 1 ja 2), kus on märgata altkäemaksu kuritegude sagedasemat esinemist võrreldes pistise võtmise juhtumitega. Kõige märkimisväärses erinevus seisneb 2005. aasta andmete võrdlusel, mille kohaselt pistise võtmist oli registreeritud 8 juhtumit ja altkäemaksu võtmist 61 juhtumit. Silmapaistvat pistise kuritegude tõusu 2007. aasta lõpus ja eelkõige 2008. aastal võib põhjendada peamiselt Kaitsepolitsei ameti uurimisalluvuse muudatusega 2007. aastal, mille kohaselt hakkas Kaitsepolitseiamet menetlema ka kohaliku omavalitsusega seotud korruptsioonikuritegusid (nt KarS § 293 pistise võtmine jms). Samuti on ametialaste kuritegude arv 2008.a tõusnud eelkõige 2007.a toimunud KarS muudatuste tõttu ja n.ö klassikaliste korruptsioonikuritegude (§ 293, 294, 297, 298) registreerimise sagenemise tõttu.¹¹ Selline muudatus tõi endaga kaasa 2008. aastal 62 registreeritud pistise võtmise juhtumit, mis on ka altkäemaksu ja pistise võtmise registreeritud kuritegude arvust kuni 2012. aasta lõpuni kõige suurema registreeritavuse arvuga kuritegu.

1.1.1 Pistise võtmine

Karistusseadustiku § 293 lõike 1 määratluse kohaselt on pistise võtmine ametiisiku poolt talle või kolmandale isikule vara või muu soodustuse lubamisega nõustumise või vara või muu soodustuse vastuvõtmise eest vastutasuna selle eest, et ametiisik on oma ametiseisundit kasutades toime pannud või on alust arvata, et ta edaspidi paneb toime seadusega lubatud teo, või on seaduslikult jätnud teo toime panemata või on alust arvata, et ta jätab selle toime panemata edaspidi. Nagu eespool juba mainitud sai, täheldab ka Riigikohtu kriminaalkolleegium, et KarS §-s 293 lg 1 kirjeldatud käitumine kujutab endast ametiisiku

⁹ RKKKo 26.03.2007, 3-1-1-118-06.

¹⁰ P.Pikamäe. KarSK § 293/1. – J. Sootak jt (koost) Karistusseadustik. Komm vlj. 3 tr. Tallinn: Juura 2009.

¹¹ Kuritegevus Eestis 2008. Tallinn: Justiitsministeerium 2009, lk 49.

aususkohustuse rikkumist. Seega on KarS § 293 järgi kaitstavaks õigushüveks esmajoones avalikkuse usaldus riiklike otsuste suhtes; riiklikud otsused kinnitavad ning garanteerivad samaaegselt üldisena kehtivad õigusriiklikke põhimõtteid, sh ametnikkonna äraostmatust. Seega pistise võtmise, vahendamise ja andmise süüteokoosseisude puhul on kaitstavaks õigushüveks täpsemalt isikute usaldussuhe riigi ja avalike institutsioonide esindajate vastu ning usk ametiisiku erapooletusse, objektiivsusesse ja äraostmatusse.¹² Kuid tähelepanuta ei saa jätta, et ametiisiku tegu peab kujutama endast siiski ja esmajoones vastutasu eest tehtut või tehtavat: „/.../ see on pistise andja jaoks sisuliselt ostetud või ostetav vastuteene, pistise võtja ehk ametiisiku jaoks tasustatav või tasustatud teene/“. KarS § 293 järgi on karistatav see, kui ametiisik paneb vara või muud soodustust saades toime täiesti õiguspärase teo, mis kuulub tema pädevusse. Oluline on seega õiguspärase teo eest rahalise hüve saamine, mitte aga ametiisiku poolt toimepandud teo kui sellise terviklik legitiimsus.¹³

Pistise süüteokoosseisu objektiivsed tunnused seisnevad: a) pistise lubamisega nõustumises või; b) pistise vastuvõtmises. Objektiivse külje realiseerituse aspektist pole oluline, kas ametiisik ka objektiivselt pani toime pistiseandja huvides õiguspärase teo või jättis selle toime panemata. Seejuures rõhutab Riigikohtu kriminaalkolleegium vara või muu soodustuse üleandmise/lubamise ning nn vastuteene osas veel järgnevale – nimelt piisab selle jaatamiseks nn *quid pro quo*’st ehk ekvivalentsussuhtest. Süüteokoosseis on realiseeritud juba siis, kui ametiisik nõustub pistise lubamisega. Viimane tähendab ametiisiku nõusolekut, et talle antakse üle vara või muu soodustus. Pakkumise vastuvõtmine võib olla nii selgesõnaline, konkludentne kui ka tingimuslik, kuid peab avalduma tajutaval viisil. Piisav on seejuures süüteokoosseisu realiseerimiseks aktiivse poole ettekujutusest, et teine pool tunnetab ekvivalentsussuhet. Pistise andmise ja võtmise koosseis on muu hulgas täidetud ka ühepoolsete tegude korral, millele teise poole tegu ei järgnegi, sest koosseisu olemasoluks piisab aktiivse poole ettekujutusest, et teine pool tunnetab ekvivalentsussuhet, sest ka ühepoolses avalduses objektiviseerub ekvivalentsussuhe täielikult avalduse tegija jaoks.¹⁴ Lisaks ei nõuagi pistise ja altkäemaksu koosseisud selle tuvastamist, et tegemist oleks objektiivselt hinnates vara andjale või lubajale faktiliselt kõige soodsama võimalusega, kuigi reeglina see nii on. Seega ei ole põhjuslik seos pistise andmise ja ametiisiku poolt mingi teo toimepanemise või toime panemata jätmise vahel käesoleva süüteokoosseisu obligatoorseks tunnuseks. Põhjuslik seos puudub alati nn ühepoolsete tegude korral.¹⁵ Ekvivalentsussuhte

¹² RKKKo 17.06.1997, 3-1-1-70-97.

¹³ RKKKo 3-1-1-118-06. (viide 9)

¹⁴ RKKKo 24.04.2009, 3-1-1-10-09.

¹⁵ RKKKo 3-1-1-118-06 (viide 9).

moonutamiseks võib tegemist olla juhul, kui lubatakse tegu, mis ei ole ametiisiku pädevuses või mida ta ei kavatsegi toime panna.¹⁶ Oluline on, et ametiisik on pistiseandjaga ühel meelel, et tasu on vastuteene tehtud või tulevikus tehtava ametialase teo eest. Ekvivalentsussuhe aga puudub, kui tegemist on üksnes mõlemapoolsete visioonidega teatud valdkonnas või kui ametiisikult eeldatakse vaid üldist vastutulelikkust või heatahtlikkust (nt loodetakse asjade normaalsele kulgemisele või lihtsalt viisakale teenindamisele). Üldise vastutulelikkusega ei ole tegemist aga siis, kui ametiisiku pädevus ja pistiseandja tegevusala võimaldavad teha järeldusi pistiseandja poolt ostetud teenuse laadi kohta või annavad tunnistust asjakohastest suhetest või kokkupuutepunktidest. Kui on võimalik tuvastada, kus, millal ja mis laadi asjades võib selline üldine vastutulelikkus realiseeruda, on süüteokoosseis täidetud.¹⁷

Pistise ese moodustab käesoleva süüteo vahetu objekti, kus varana tuleb käsitleda nii asju (kehalised esemed, raha jms) kui ka varalisi õigusi (nt lennukipileti, turismireisi jms saamine). Raha puhul pole koosseisu realiseerituse seisukohalt oluline summa konkretiseeritus. Muu soodustusena on aga vaadeldav kõik sellised nähtused, mis ei mahu vara mõistesse. Vara või soodustuse rahaline väärtus ei ole oluline. Tähtsust ei oma ka asjaolu, kas pistisena antav vara või muu soodustus kuulub selle andjale või mitte, samuti see, kas pistise ese on saadud õiguspärasel või õigusvastasel teel. Pistist ei moodusta aga mittevaralised väärtused (nt seksuaalteenused) ega pisiteenuste osutamine (nt soovitus kirjutamine).¹⁸

KarS § 293 näeb lihtsustatult ette kriminaalõigusliku vastutuse juhul, kui ametiisik võtab vastu või nõustub vara või muu soodustuse pakkumisega, mille eest ta sooritab vastutasuna enda pädevusse jääva seadusliku teo. Nii vara kui ka muu soodustus on selles tähenduses käsitletavad pistise andja poolt üleantava/lubatuga, mida ametiisik ei saa samaaegselt realiseerida õiguslikult lubatava nõudena ning mis parandavad objektiivselt tema majanduslikku, õiguslikku või ka lihtsalt isiklikku olukorda. Kui varal KarS § 293 tähenduses on üheselt hinnatav materiaalne mõõde, siis muu soodustus käsitleb ka väljapoole vara mõistet jäävaid asjaolusid – kuid ka muul soodustusel peab olema objektiivselt mõõdetav sisu ning see peab ametiisiku positsiooni mingil viisil võrreldes varasemaga parandama (nt tavapärasest madalamate hindade rakendamine). Seejuures tuleb silmas pidada, et KarS § 293 loeb karistatavaks pistise vastuvõtmise/lubamise ka juhul, kui vara või muu soodustus antakse tegelikkuses üle kolmandale isikule. Isegi juhul, kui vara või muu soodustus lubatakse/antakse kolmandale isikule, peab siiski säilima teatav ametiisiku ning nn kolmanda

¹⁶ RKKKo 26.05.2010, 3-1-1-22-10.

¹⁷ J.Sootak jt (koost). KarSK § 293/7.1.

¹⁸ J.Sootak jt (koost). KarSK §293/5.

isiku vaheline olemuslik seos, mis võimaldab lõpptulemusena rääkida ametiisiku objektiivselt paranenud olukorrast majanduslikus, õiguslikus vms mõttes (tegemist on nn „mitteehtsa“ kolmanda isikuga – ametiisiku perekonnaliige, temaga seotud äriühing vms). Kui aga vara või muu soodustus antakse üle nn „ehtsatele“ kolmandatele isikutele, mille kaudu ka vahendlikus mõttes ametiisik mingeid vara või muu soodustusena käsitletavaid hüvesid ei saa ning mis parandab ainuüksi kõne all oleva kolmanda isiku olukorda, ei ole Riigikohtu kriminaalkolleegiumi hinnangul alust rääkida pistise andmisest ametiisikule või kolmandale isikule KarS § 293 tähenduses (nt teeb ametiisik seadusliku teo tingimusel, et tehakse rahaline ülekanne mõnele lastekodule). Vastasel korral kaoks ära KarS §-s 293 kriminaliseeritud käitumise olemuslik tunnus, nimelt ametiisiku teo tasustatavus (ja tema objektiivselt mõõdetav olukorra muutus).¹⁹

Pistise lubamisega nõustumine või selle vastuvõtmine tähendab ametiisiku nõusolekut, et talle antakse tulevikus üle vara või muu soodustus, või ametiisiku poolt vara või muu soodustuse vahetult enda valdusesse või käsutusse saamist. Kummalgi juhul ei ole oluline, kas vara või muu soodustus lubatakse anda või antakse pistise andja poolt otse ametiisikule või mõnele teisele ametiisikuga seotud kolmandale isikule. Samuti ei oma tähtsust, kas ametiisik teeb teo pistiseandja enda või mõne teise isiku huvides. Pistise lubamisega nõustumine ei pea olema verbaalne (nt suuline kokkulepe), vaid võib väljenduda ka konkludentsetes tegudes. Ajalisest aspektist ei ole vaadeldav süüteokoosseisu seisukohalt oluline, kas pistise lubamisega nõustumine või selle vastuvõtmine leidis aset enne või pärast ametiisiku poolt pistise andja huvides teo toimepanemist või toime panemata jätmist.²⁰

Tegu, mille ametiisik paneb toime või jätab toime panemata, ei pea olema kindlaks määratud, kuid peab olema mingilgi määral konkretiseeritav, st vähemalt üldistes joontes määratletav.²¹ Teo tuvastamiseks piisab, kui ametiisik loeb end seotuks vajadusega teatud tööülesannete osas või valdkonnas mingis kindlas suunas tegutseda: kas panna toime üks või mitu tegu. Piisab, kui pistise võtmisel on selle eesmärk pistise võtmise asjaolude kaudu tuvastatav. Pole oluline, kas ametiisik kavatseb hakata tegu toime panema, on selle toimepanemist juba alustanud, on selle juba toime pannud või ei kavatsegi seda tegelikult toime panna.²² See-eest pistise võtmise süüteokatse algab hetkest, kui ametiisik selgitab oma kavatsust toime panna või toime panemata jätta mingi ametialane tegu pistise eest, kui teine isik ei saa ametiisiku

¹⁹ RKKKo 3-1-1-118-06 (viide 9).

²⁰ RKKKo 27.08.1996, 3-1-1-79-96.

²¹ RKKKo 3-1-1-70-97 (viide 12).

²² J.Sootak jt (koost). KarSK § 293/6.3.

kavatsusest aru. Kui teine isik saab aru, et ametiisik nõuab pistist, on pistise võtmine lõpule viidud.²³ Pistise võtmine on aga lõpule viidud, kui ametiisik on pistise andja suhtes näidanud üles valmisolekut panna toime seadusega lubatud tegu või selle toimepanemisest hoiduda. Diskretsiooniotsuse puhul on vaadeldavas süüteokoosseisus kirjeldatud tegu lõpule viidud, kui ametiisik on väljendanud nõusolekut arvestada otsuse tegemisel pistise andja huvidega. Pistise võtmise koosseisu lõpuleviimise seisukohalt pole tähtsust, kas ametiisik pistise vastutasuna ka pani reaalsest toime seadusega lubatud teo või jättis selle toime panemata. Seega on pistise võtmine kärbitud tagajärjedelikult, mille puhul piisab, kui subjektiivses küljes on ametiisikul ja pistise andjal ühine kujutlus (tahtlus), et pistis on vastuteene ametialase süüteo eest.

Pistise võtmise süüteokoosseisu subjektiks saab olla ainult ametiisik KarS § 288 lg-te 1-3 mõttes, mida käsitleme põhjalikumalt allpool olevas alapeatükis. Siiski võib vaadeldava süüteo eest vastutada ka isik, kes ajutiselt täidab ametiisiku kohuseid. Kui pistise võtmisest võtab osa ka keegi, kes pole ametiisik, saab viimane vastutada vaid süüteost osavõtu eest §-de 22 ja 24 alusel või pistise vahenduse (§ 295) eest.

Pistise nõudmise (KarS § 293 lg 2 p 2) all tuleb mõista pistise kategoorilist küsimist isikult, kelle seaduslikku taotlust ametiisik võis täita ja pidi täitma. Ei ole oluline, et käesolevas paragrahvis sätestatud pistise nõudmisega oleks kaasnenud ähvardus panna toime ametialaseid tegusid, mis võivad kahjustada isiku seaduslikke huve ja õigusi, või isiku teadlik asetamine olukorda, kus ta oli sunnitud andma pistist, hoidmaks ära kahjulikke tagajärgi oma seaduslikele huvidele või õigustele. Kui pistise nõudmisega kaasnes ähvardamine, võib kõne alla tulla ametiisiku vastutus käesoleva §-i ja §-s 214 sätestatud kuriteo ideaalkogumi eest.²⁴

Nii nagu pistise nõudmine, kuulub ka süüteo korduvus raskendava koosseisu alla. Riigikohus on seisukohal, et kui ei ole esitatud tõendeid selle kohta, et igal korral tekkis süüdistataval uus tahtlus kuritegu toime panna, tuleb eeldada, et puudub kvalifitseeritud ehk raskendav koosseis korduvuse näol.²⁵ Riigikohtu kriminaalkolleegiumi seisukoha kohaselt on jätkuv süütegu ühtsest tahtlusest kantud, reeglina ajaliselt lähedaste tegudega sama objekti vastu sarnasel viisil toimepandud süütegu. Need näiliselt iseseisvad teod ei moodusta kogumit. Oluline on seejuures tähele panna, et igas neist väliselt iseseisvas teos peavad realiseeruma kõik süüteo tunnused: koosseis, õigusvastasus ja süü.

²³ J.Sootak jt (koost). KarSK § 293/9.2.

²⁴ J.Sootak. Altkäemaks: kas uus tõlgendus seadusele? – Juridica 1998/VIII, lk 403.

²⁵ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04.

1.1.2 Altkäemaksu võtmine

KarS § 294 lg 1 järgi on altkäemaks ametiisiku poolt talle või kolmandale isikule vara või muu soodustuse lubamisega nõustumise või vara või muu soodustuse vastuvõtmise eest vastutasuna selle eest, et ametiisik on oma ametiseisundit kasutades toime pannud või on alust arvata, et ta edaspidi paneb toime seadusega mittelubatud teo, või on ebaseaduslikult jätnud teo toime panemata või on alust arvata, et ta jätab selle toime panemata edaspidi. Antud paragrahvi mõtet üldistades on Riigikohus öelnud, et altkäemaksu süüteokoosseisude puhul on kaitstavaks õigushüveks riigi ja avaliku võimu aususe ja äraostmatuse kindlustamine ning olukorra vältimine, kus altkäemaksu võtja ja andja moonutavad avalikku tahet, allutades selle tasu eest enda huvidele.²⁶

Altkäemaksu võtmine nagu pistise võtminegi eeldab erisubjekti ehk ametiisiku olemasolu. Kui altkäemaksu võtmise subjektiks saab olla vaid ametiisik, siis saab ka selle kuriteo täideviijaks olla üksnes ametiisik ning altkäemaksu võtmises osalenud mitteametiisikud saavad vastutada vaid kuriteost osavõtu eest kitsamas mõttes, s.o organisaatorina, kihutajana või kaasaaitajana.²⁷ Seega saab ehtsates erisubjektiga deliktides osalev erilisele isikutunnusele mittevastav isik vastutada vaid kuriteost osavõtu eest, kusjuures tema karistust tuleb obligatoorselt kergendada.²⁸ Sama põhimõte kehtib ka pistise võtmise koosseisu puhul.

Nagu varasemalt juba märgitud sai erineb altkäemaksu võtmise koosseis pistise võtmise koosseisust „seadusega lubatud teo“ või „seadusega mittelubatud teo“ käitumise poolest. Selline ametiisiku teo sisuks olev õigusvastane käitumine on ka põhjuseks, mis tingib seadusandja poolt altkäemaksu võtmise eest raskema karistuse ettenägemise pistise võtmisega võrreldes. Samas on ametiisiku poolt õigusvastase teo toimepanemise või toime panemata jätmine ka ainsaks erinevuseks altkäemaksu võtmise ja pistise võtmise süüteokoosseisude vahel.²⁹

Süüteokoosseisu realiseerimiseks ei ole vajalik konkreetse kokkuleppe olemasolu altkäemaksu andja ja võtja vahel. Teo toimepanemiseks ei ole ka vajalik tasu vastuvõtmine. Süüteokoosseisuks piisab abstraktsest suhtest altkäemaksu saamise ja ametiisiku poolt toime pandava teo või tegevusetuse vahel, st sellist seost altkäemaksu andja ja võtja vahel, mille

²⁶ RKKKo 3-1-1-70-97 (viide 12).

²⁷ RKKKo 06.10.1998, 3-1-3-19-98.

²⁸ P.Pikamäe. Kaastäideviimise määratlemine. Karistusseadustik ja Riigikohtu praktika. - Juridica 2003/III, lk 146.

²⁹ J.Sootak jt (koost). KarSK § 294/1.

puhul andja saab või on saanud vastuteenuse üleantu eest ametiisikult mingi talle kasuliku teo. Nii nagu pistise võtmise puhul on ka altkäemaksu võtmise süüteokoosseis täidetud ühepoolsete tegude korral, „/.../s.o pistise andmise või selle nõudmise korral, millele teise poole tegu ei järgne. Süüteokoosseisu olemasoluks on piisav aktiivse poole ettekujutus, kus teine pool tunnetab ekvivalentsussuhet. Ekvivalentsussuhe aga puudub, kui tegemist on üksnes mõlemapoolsete visioonidega teatud valdkonnas või kui ametiisikult eeldatakse üldist vastutulelikkust või heatahtlikkust. Tegemist ei ole enam üldise vastutulelikkusega, kui ametiisiku pädevus ning pistiseandja tegevusala võimaldavad teha järeldusi pistiseandja poolt endale ostetud ametialase teenuse laadi kohta või annavad tunnistust asjakohastest suhetest või kokkupuutepunktidest/“.³⁰

Nõnda nagu pistise ese saab ka altkäemaksu ese KarS kohaselt olla vara või muu soodustus. Vara on vastavalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse³¹ §-le 66 isikule kuuluvate rahaliselt hinnatavate õiguste ja kohustuste kogum. Altkäemaksu võtmine ei pruugi alati väljenduda rahalise hüve vastuvõtmises, selleks võib olla ka muu soodustus, mille tähendust seadus ei ava. Asjakohaseks näiteks võib tuua Tallinna Ringkonnakohtu otsuse 1-06-10216 Indrek Kressa süüdistuses KarS § 293 lg 2 p 4, kus töö tegemise võimaldamine võib olla altkäemaksu esemeks, st antud kriminaalasjas on muu soodustusena käsitatud ametniku abikaasa töötamist, mis läbi suurenes pere sissetulek. Kohus leidis, et hüve käsitamist soodustusena ei välista asjaolu, et hüve saamise eest peab ka midagi vastu tegema.³² Muu soodustusena võib käsitleda ka juhtumeid, kus ametnikul või tema määratud kolmandal isikul võidakse võimaldada sõlmida liisinguleping või võõrandamisleping soodsatel tingimustel, mis võib seisneda selles, et lepingu hind on odavam kui harilikult selliste objektide puhul või rakendatakse muid tingimusi, mis pole turul tavapärased. Tingimusteks, mis näitavad, et tegemist võib olla soodustusega, on tavapärasest pikem tasumistähtaeg, väiksem intressimäär, tagatiste puudumine, ebapiisavatel või ebakindlatel tagatistel laenu andmine, samuti lepingu sõlmimine muudel juhtudel, kui isik ei vasta kriteeriumitele, mis peaksid olema täidetud selleks, et temaga vastavasisuline leping sõlmitaks.³³ Iseloomustavaks näiteks võib tuua juhtumi, kus endine politseiametnik Gunnar Suur vastuteenena väärtematerjalide mittevormistamise eest liisingufirma juhataja J.M-le ja tema sõpradele sai märkimisväärselt

³⁰ J.Sootak (viide 24), lk 401.

³¹ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. - RT I 2002, 35, 216; RT I, 06.12.2010, 1.

³² TlnRnKo 13.10.2009, 1-06-10216.

³³ L.Feldmanis. Soodustus ametialase teo eest kui pistise ja altkäemaksu koosseisuline osa. – Juridica 2012/I, lk 44.

ning lausa lubamatutel tingimustel liisingulepingu sõlmimise näol sõiduauto Audi A4.³⁴ Muu soodustusena käsitletavat juhtumeid leidub kohtupraktikas ka lihtsamal laadi altkäemaksu või pistise esemetena. Näitena võib siia tuua Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 22.mai 2009.a otsuse 3-1-1-19-09 Vallo Jääratsi süüdistuses KarS § 294 lg 2 p 1 järgi, kus endine politseiametnik V.Jäärats edastas mitmel korral politseiandmebaasides olevat konfidentsiaalset informatsiooni, tellis ebaseadusliku kõneeristuse ja edastas isikute andmeid R.P-le, mille eest vastuteenena sai V.Jäärats tasuta kasutada R.P valduses olevat Pärnus asuvat korterit, väikebussi Hyundai Trajet ja sõiduauto Opel Vectra. Antud kriminaalasja konkreetse süüdistuse raames tunnistas Harju Maakohus V.Jääratsi õigeks, kuna leidis, et tegemist ei ole politseiametniku ja informaatori vahelise suhtega, vaid sõprussidemega. Seega maakohu väitel ei ole prokurör piisavalt tõendanud, et eelnimetatud soodustused mõjutasid V.Jääratsit ebaseaduslikke toiminguid tegema. Seevastu ringkonnakohus hindas samu tõendeid uuesti ja leidis, et jälitustoimingute protokollidest selgub üheselt V.Jääratsi arusaamine ebaseaduslikest toimingutest, mille peale R.P viitab vahetult võimalusele sõidukit kasutada. Seega on muu soodustus (autode ja korteri kasutamine) ja teabe hankimine omavahelises seoses. Seejuures ei oma tähtsust, kas nende soodustuste andmine oli R.P-le koormav või mitte. Nimetatud kriminaalasjas tunnistas Tallinna Ringkonnakohus V.Jääratsi süüdi KarS § 294 lg 2 p 1 järgi ning Riigikohtu kriminaalkolleegium jättis antud küsimuses ringkonnakohtu otsuse muutmata.³⁵

1.1.3 Ametiisiku instituut - kui vajalik pistise ja altkäemaksu võtmise koosseisu tunnus

Ametialaseid süütegusid saab toime panna vaid ametiisik ning vaid erandlikel juhtudel, kui üksiku koosseisu olemusest järeldeb teisiti, saab ametialaste süütegude peatükki paigutatud koosseisu subjektiks olla ka mõni muu isik, kellel puudub ametiisiku kvaliteet (nt § 297-298).³⁶

Ametiisiku mõiste avab meile KarS § 288. Üldmõiste kohaselt on ametiisikuks isik, kes tegutseb riigi või kohaliku omavalitsuse asutuse või organi või avalikõigusliku juriidilise isiku raames. Üldmõiste järgi on avaliku halduse kandja töötaja ametiisik, kui ta vastab üheaegselt kahele tingimusele: a) omab ametiseisundit teatud institutsioonis (organisatsiooniline

³⁴ TlnRnKo 19.01.2010, 1-09-702.

³⁵ RKKKo 22.05.2009, 3-1-1-19-09.

³⁶ J.Sootak jt (koost). KarSK § 288/1.1.

kriteerium) ja b) täidab haldamis-, järelevalve- või juhtimisülesandeid või varaliste väärtuste liikumist korraldavat või võimuesindaja ülesandeid (funktsionaalne kriteerium).

Ametiisiku institutsiooni organisatsioonilise kriteeriumi avamisel tuleb pöörduda eelkõige avaliku õiguse ja haldusõiguse poole, mille kohaselt asutus on organisatsiooniline mõiste, st asutusena on vaadeldavad sellised haldusekandjad, millel on kindel struktuur, põhimäärus, vara, eelarve, personal, ühtne juhtimine jne. Seega on riigiasutused põhiseaduslikud institutsioonid, kohtud, täidesaatva riigivõimu asutustena valitsusasutused ja valitsusasutuste hallatavad asutused (VVS § 38) ³⁷ ning kohaliku omavalitsuse asutused, nt linna- või vallavalitsuse kantselei, linnvalitsuse ametid jne. ³⁸

Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et mitte ka täiesti konkreetsel õiguslikul alusel baseeruv asutus on vaadeldav asutusena KarS § 288 mõttes, kui see täidab talle riigi poolt pandud ja seadusest tulenevaid ülesandeid ning kõikidel toimingutel on õiguslikud tagajärjed. ³⁹ Seevastu organ on funktsionaalne mõiste: organ on seadusega, selle alusel antud määrusega või halduslepinguga avaliku halduse ülesandeid täitma volitatud asutus, kogu või isik (HMS § 8 lg 1). ⁴⁰ Seega asutuse ja organi mõisted võivad kattuda.

Ametiseisundi sisuks on õiguspädevus, s.o volitused teha kolmandate isikute suhtes siduvaid otsuseid või õiguslikke toiminguid või osaleda otsuste kujundamise protsessis. ⁴¹ Avaliku teenistuse seaduse (ATS) ⁴² § 7 lg 1 sätestab ametniku mõiste ametiasutuse kaudu, mille kohaselt ametnik on isik, kes on riigiga või kohaliku omavalitsuse üksusega avalik-õiguslikus teenistus- ja usaldussuhetes ning kes teostab avalikku võimu samas seaduses loetletud ülesannete näol. ATS sätestatud ametniku mõiste on kindlapiiriliselt raamitud ja ei hõlma täies ulatuses KarS § 288 mõeldud ametiisiku instituuti. Samuti varem kehtinud korruptsioonivastases seaduses oli ametiisiku termin ilma kindla üheselt mõistetava sisuta ning seotud eeskätt ametikohaga, kuid kehtiva seaduse kohaselt on ametiisiku mõiste seotud avaliku võimu ülesande ja selle pädevusega. KVS § 2 lg 2 kaudu määratletakse ametiisiku põhiliseks tunnuseks oleva ametiseisundi mõiste, mille järgi võib: 1) ametiseisund tuleneda õigusaktist (seadus, määrus, haldusakt), tehingust või asutuse töökorraldusest. Riigikohus on lahendis nr III-1/1-24/95 leidnud, et ametiisiku seisundi saamiseks piisab, kui isik on

³⁷ Vabariigi Valitsuse seadus. – RT I 1995, 94, 1628; RT I, 29.12.2012, 1.

³⁸ J.Sootak jt (koost). KarSK § 288/3.1.

³⁹ *Ibid*

⁴⁰ Haldusmenetluse seadus. – RT I 2001, 58, 354; RT I, 23.02.2011, 3.

⁴¹ RKKKo 19.09.2005, 3-1-1-68-05.

⁴² Avaliku teenistuse seadus. 13.06.2012. – RT I, 06.07.2012, 1.

faktiliselt asunud täitma ametiisiku kohustusi, sõltumata sellest, kas tema ametialased kohustused on välja toodud eraldi töölepingu lisana. Seega ei ole tarvis formaalset ametiisikuks nimetamist ega ka tema pädevuse formaalset määratlemist, kui faktiliselt on isik asunud kasutama õigusi ja kohustusi, mis on ametiisiku tunnuseks, tingimusel, et asutuse töö on faktiliselt nii korraldatud; 2) peab isiku KVS tähenduses ametiisikuna määratlemiseks tema pädevus (õigused ja kohustused) avaliku ülesande täitmisel seisnema: a) teistele isikutele kohustuslikke otsuste vastu võtmises, b) toimingute tegemises.⁴³ Kuigi üldjuhul on KVS §-s 2 nimetatud ametiisiku termin käsitletav ka ametiisikuna KarS mõttes, tuleb siiski toimepanija vastavus karistusõiguslikule ametiisiku mõistele iga kord eraldi tuvastada. Märkida tuleb siiski, et hetkel on Riigikogu menetluses karistusseadustiku muutmise eelnõu, mille eesmärgiks on ühtlustada KVS ja KarS riigisisese avalik-õigusliku ametiisiku definitsioonid.⁴⁴

Ametiisiku funktsionaalne tunnus on teatud ülesannete täitmine. KarS §-s 288 loetletud ülesanded on teoreetiliselt liigitatavad kolmeks: a) juhtimisülesanded (seotud alluvate olemasolu ja nende töö korraldamisega, planeerimisega, aruandlusega, töölevõtmisega, töölt vabastamisega, varaliste väärtuste liikumisega); b) järelevalveülesanded (audiitor, kontrolör, inspektor); c) võimuesindaja ülesanded (s.o ametnik, kelle volitused ulatuvad väljapoole oma organisatsiooni, valitsuseliige, õiguskaitseorgani töötaja jt). Üldiselt on tekkinud väärarusaam, et karistusõiguslikult vastutava ametiisikuna saab käsitada üksnes tippjuhte. Riigikohtu kriminaalkolleegium märgib Kairi Kõrmi ja Diana Eelmaa süüdistusasjas nr 3-1-1-68-05, et ka madalamatel ametikohtadel töötavad isikud võivad olla ametiisikuteks, kui nad täidavad eelnimetatud funktsioone. „Seega ei ole KarS § 288 mõttes ametiisiku obligatoorselt vajalikuks pädevustunnuseks lõplik iseseisev haldamis-, järelevalve- või juhtimisotsuste vastuvõtmine, vaid piisab ka sellest, kui isik niisuguse otsuse tegemise protsessi sisuliselt suunata saab. Millisest hetkest tuleb sisulist mõju otsustuse kujundamisele lugeda selliseks, et isikut saab pidada ametiisikuks KarS § 288 mõttes, on fakti küsimus, mis tuleb lahendada sõltuvalt konkreetse ametiisiku teenistuslikust pädevusest.“⁴⁵

Kohtupraktikas on siiski asutud seisukohale, et ametiisiku seisundi saamiseks piisab, kui isik on faktiliselt asunud täitma ametiisiku kohustusi, sõltumata sellest, kas tema ametialased

⁴³ Korruptsioonivastane seadus 192 SE seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=369e4999-cf7d-488b-8155-f688cd9d23ee&>, 21. aprill 2013.

⁴⁴ Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seadus 393 SE seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=9a4b1b4e-07ee-4666-89c1-835d3534a1a3&>, 23. aprill 2013.

⁴⁵ RKKKo 3-1-1-68-05 (viide 41).

kohustused on välja toodud eraldi töölepingu lisana, kas talle on tutvustatud ametlikult kinnitatud ametijuhendit või puuduvad tal üldse tööleping ja ametijuhend.⁴⁶ Ametiseisundi tuvastamiseks võib kasutada kõiki kriminaalmenetluses lubatud tõendeid, sh võib ametiseisundi olemasolu tõendada ka ainult tunnistajate ütlustega.⁴⁷ Ametiisik ei pea olema rikkunud mitte lihtsalt üldisi kutsealaseid kohustusi, vaid konkreetseid tema ametikohast tulenevaid kohustusi. Seega peab nii süüdistuses kui ka kohtuotsuses olema näidatud ja põhistatud, milline isik on loetud ametiisikuks, samuti peavad olema näidatud ametiisiku volitused ja pädevus.

1.2 Pistise ja altkäemaksu andmise koosseisud

Pistise ja altkäemaksu andmist ei saa küll lugeda ametialasteks süütegudeks, kuid on siiski paigutatud ametialaste süütegude peatüki alla otstarbekuse kaalutlustel käsitletavate süütegude tiheda seotuse tõttu pistise võtmisega (§ 293) ja altkäemaksu võtmisega (§ 294), s.o ametialaste süütegudega. Pistise andmisega ründab toimepanija kaudselt ka valitsemisvõimu ja eraõiguslike isikute puhul majanduse arengut ning vaba konkurentsi.⁴⁸ Sama põhimõtet kasutades võib öelda ka altkäemaksu andjate kohta. Altkäemaksu andmise süüteokoosseisu puhul on aga kaitstavaks õigushüveks riigi ja avaliku võimu aususe ja äraostmatuse kindlustamine ning olukorra vältimine, kus altkäemaksu võtja ja andja moonutavad avalikku tahet, allutades selle tasu eest enda huvidele.⁴⁹ Teisisõnu on nii altkäemaksu kui pistise andmise ühiseks tunnuseks kaitstav õigushüve, mis riigi, kohaliku omavalitsuse ja muude avalike institutsioonide puhul seisneb isikute usus avalike funktsioonide kandjate äraostmatusse ja seeläbi avalike otsuste õiguspärasusse.

Eespool nimetatud ametialaseid kuritegusid võrreldes (vt lisa 1 tabeleid number 3 ja 4), mis on registreeritud Justiitsministeeriumi poolt, võib täheldada altkäemaksu andmise kuritegude sagedasemat ilmnemist pistise andmise juhtumite kõrval. Sellest tulenevalt on kordades rohkem registreeritud altkäemaksu andmise juhtumeid, mis alates 2003. a kuni 2012. a lõpuni moodustab 389 kuritegu. Seevastu pistise andmist on registreeritud samal ajavahemikul kokku 117 kuritegu, millest kõige enam registreeriti pistise andmise juhtumeid möödunud aastal ja 2008. aastal. Sellise trendi kasv 2012.a võis tuleneda Kaitsepolitsei ameti pädevuse laiendamisega seoses korruptsioonivastases võitluses ning ka Keskkriminaalpolitsei

⁴⁶ RKKKo 13.03.2001, 3-1-1-24-01.

⁴⁷ J.Sootak jt (koost). KarSK § 288/4.5.

⁴⁸ J.Sootak jt (koost). KarSK § 297/1.

⁴⁹ RKKKo 3-1-1-70-97 (viide 12).

korruptsioonivastase üksuse loomisega, mistõttu saadeti 2012.a prokuratuuri 18% rohkem korruptsioonikuritegusid võrreldes 2011.a.⁵⁰ Kui aga omavahel kõrvuti seada registreeritud altkäemaksu võtmise (372 juhtumit) ja altkäemaksu andmise (389 juhtumit) juhtumid võib järeldada, et tegemist on enam-vähem nimetatud kuritegude näol esinemissageduse poolest peegelpildiga.

1.2.1 Pistise andmine

Vaadeldava süüteo moodustab ametiisikule pistise andmine selleks, et ametiisik paneks toime või jätaks toime panemata mingi teo oma ametiseisundit ära kasutades. See tähendab, et pistise saaja tegu peab olema seotud tema ametialase tegevusega. Ametiisiku tegu peab kujutama endast vastutasu eest tehtud või tehtavat: see on pistise andja jaoks sisuliselt ostetud või ostetav vastuteene, pistise võtja ehk ametiisiku jaoks tasustatav või tasustatud teene.⁵¹

Seega süüteokoosseisu objektiivse tunnuse moodustab ametiisikult või ametiisikuga seotud kolmandale isikule pistise: a) lubamine; või b) andmine. Pistise lubamise või andmise eesmärk on tuletatav § 293 sätestatud pistise võtmise koosseisust, mille kohaselt taotletakse pistisega ametiisiku poolt ametiseisundi kasutamise ja pistise andja huvides mingi õiguspärase teo toimepanemist või toime panemata jätmist. Pistise lubamine või andmine tähendab toimepanija valmisolekut tasuda ametiisikule õiguspärase ametialase teo toimepanemise või toime panemata jätmise eest mingi vara või muu soodustusega, või toimepanija poolt vara või muu soodustuse vahetult ametiisiku või temaga seotud kolmanda isiku (nt perekonnaliikme või sugulase) valdusesse või käsutusse andmist. Oluline ei ole, kas pistise andmisega taotletakse ametiisikult ametialase teo tegemist vahetult pistiseandja või mõne muu isiku huvides. Pistise lubamine ei pea olema suuline, vaid võib väljenduda ka kaudsetes tegudes, kui selline lubamine avaldub mingil objektiivsel viisil. Oluline on, et pistisega taotletakse ametiisikult tegu, mis on seotud tema ametiseisundiga ning oleks mingilgi määral konkretiseeritav. Samuti nagu pistise võtmise puhul ei ole ka vaadeldava süüteokoosseisu seisukohalt oluline ajaline faktor, kas pistise lubamine või andmine leidis aset enne või pärast ametiisiku poolt pistise andja huvides teo toimepanemist või teo toime panemata jätmist.⁵² Lisaks ei ole oluline, millises vormis pistist lubatakse või antakse: salaja ilma pealtnägijateta

⁵⁰ Justiitsministeeriumi kriminaalstatistika. Aastaülevaated. Kuritegevus Eestis 2012. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57897/Siseministeeriumi+slaidid.pdf>, 12.aprill 2013.

⁵¹ RKKKo 3-1-1-118-06 (viide 9).

⁵² J.Sootak jt (koost). KarSK § 297/4.2.

(n.ö käest-kätte), seaduslikult vormistatava tehinguna (nt soodne laenuleping) vms.⁵³ Ekvivalentsussuhte tõttu ei eelda käesolev süüteokoosseis samaaegselt pistise võtmist ametiisiku poolt. Seega on pistise andmine mõeldav ka ilma selle vastuvõtmiseta ehk ühepoolsete tegude puhul. Pistise ese on sama, mis pistise võtmise puhul. See-eest pistise andmise subjektiks võib olla iga süüvõimeline isik, sh ka ametiisik.

See-eest pistise andmise süüteokatse algab hetkest, kui toimepanija selgitab ametiisikule oma kavatsust tasuda talle mingi ametialase teo toimepanemise või toime panemata jätmise eest, kuid ametiisik ei saa toimepanija kavatsusest aru. Kui ametiisik saab aru, et teine isik pakub talle pistist, on pistise andmine lõpule viidud.⁵⁴ Pistise andmisest kui lõpule viidud teost saame aga rääkida, kui toimepanija on ametiisiku suhtes näidanud üles valmisolekut tasuda talle osutatud ametialase teo eest, st lubanud ametiisikule või temaga seotud kolmandale isikule pistist või andnud pistise eseme ametiisiku või temaga seotud kolmanda isiku valdusesse. Pole oluline, kas ametiisik pistise vastutasuna ka pani reaalselt toime seadusega lubatud teo või jättis selle toime panemata. Seega on pistise andmine kärbitud tagajärjedelik, mille puhul piisab, kui subjektiivses küljes on ametiisikult ja pistise andjal ühine kujutlus (tahtlus), et pistis on vastuteene ametialase teo eest.⁵⁵

Üheks iseloomustavaks näiteks võib tuua pistise nõudmise ja pistise andmise osas nõustumise juhtumi V. Reiljani ja A.Pärna vahel. Antud kriminaalasja nr 3-1-1-22-10 raames on A. Pärna kaitsja seisukohal, et endine keskkonnaminister V. Reiljan ei sooritanud A. Pärna jaoks ei õiguspärast ega soodsat tegu ning samuti leiab, et ringkonnakohus ei andnud hinnangut sellele, milles ja mil viisil avaldus A. Pärna lubadus pistist maksta, mistõttu ei ole tuvastatud ka süüdistatava tahtlus tegu toime panna. Riigikohtu kriminaalkolleegium leiab, et kriminaalasjas on tuvastatud A. Pärna nõustumine V. Reiljani T. Silla vahendusel esitatud pistise nõudmisega. Ehk esitatud väited ei lükka ümber kohtute seisukohta, et A. Pärn tegutses tahtlikult, nõustudes raha maksmisega AS W suhtes tehtavate otsuste eest. „Vastutus KarS § 297 lg 1 järgi on võimalik ka juhul, kui pistise lubaja ei olnud pistise võtmise ja andmise algataja, vaid nõustus talle esitatud pistise nõudmisega. Soostumine pistise nõudmisega ei ole lubaja teo õigusvastasust välistav asjaolu.“⁵⁶

---

⁵³ J.Sootak. (viide 24), lk 402.

⁵⁴ J.Sootak jt (koost). KarSK § 297/6.1.

⁵⁵ *Ibid*

⁵⁶ RKKKo 3-1-1-22-10 (viide 16).

1.2.2 Altkäemaksu andmine

Altkäemaksu andmisega on tegemist kas altkäemaksu lubamise või andmise näol. Altkäemaksu andmist nagu pistise andmist saab toime panna iga süüvõimeline isik, st puudub erisubjekt. Altkäemaksu lubamise või andmise eesmärk on tuletatav KarS § 294 sätestatud altkäemaksu võtmise koosseisust, mille kohaselt taotletakse altkäemaksuga ametiisiku poolt ametiseisundi kasutamisega pistise andja huvides mingi õigusvastase teo toimepanemist või toime panemata jätmist. „Altkäemaksu andja paneb toime altkäemaksu andmise, kui ta oma teoga kutsub esile ametniku äraostetavuse tõenäosuse, s.t loob tõenäosuse, et ametnik paneb vajalikul juhul tema kasuks toime selle või teise teo. Sarnaselt altkäemaksu lubamisega on ka altkäemaksu andmise näol tegemist formaalse koosseisuga. Vara või muu soodustuse ametiisikule üleandmine on altkäemaksu andmise objektiivsesse koosseisu kuuluv tegu, mitte aga tagajärg.“⁵⁷ Samuti peab isiku süüditunnistamiseks altkäemaksu andmises olema tuvastatud, et isik, kellele vara või muud soodustust antakse, on ka tegelikult ametiisik KarS § 288 tähenduses. Juhul kui süüdistatav kujutas endale ekslikult ette, et tegemist on ametiisikuga, kuid tegelikult see nii ei ole, võib kõne alla tulla vastutus üksnes altkäemaksu andmise kõlbmatu katse eest (KarS § 26).⁵⁸

Erinevalt altkäemaksu andmisest ei eelda altkäemaksu lubamine vara või muu soodustuse üleandmist ametiisikule, vaid üksnes ametiisikule sellesisulise pakkumise tegemist. Pole oluline, kas ametiisik on valmis pakkumise vastu võtma või mitte. Seejuures ei ole altkäemaksu lubamine vaadeldav altkäemaksu andmise ettevalmistava staadiumina, vaid iseseisva lõpuleviidud süüteona. Kuid mõistetavalt ei moodusta KarS § 298 lg-s 1 sätestatud altkäemaksu lubamine ja selle hilisem andmine kogumit, kuna altkäemaksu andmises neeldub ka selle varasem lubamine.⁵⁹

Riigikohtu kriminaalkolleegium oma otsuses 3-1-1-37-05 ei nõustu süüdistatava D. Demutski kaitsja seisukohaga, mille kohaselt on isiku süüditunnistamine altkäemaksu lubamises võimalik üksnes juhul, kui on tuvastatud, et altkäemaksu lubanud isik oleks sündmuste planeeritud kulgemise korral oma lubaduse ka reaalselt täide viinud. „Tulenevalt KarS § 298 lg 1 mõttest ja KarS § 294 lg-s 1 sätestatud altkäemaksu mõistest eeldab altkäemaksu lubamise koosseisu realiseerimine seda, et lubaja tegutseks eesmärgiga mõjutada ametiisikut selliselt, et viimane paneks oma ametiseisundit kasutades tulevikus toime seadusega

⁵⁷ RKKKo 26.05.2005, 3-1-1-37-05.

⁵⁸ RKKKo 06.12.2007, 3-1-1-65-07.

⁵⁹ RKKKo 3-1-1-37-05 (viide 57).

mittelubatud teo või jätaiks ebaseaduslikult teo toime panemata. Seega täidab altkäemaksu lubamise koosseisu ka petlik pakkumine, mida lubaja ei kavatse algusest peale täita või mille täitmine on isegi võimatu, kuid mille eesmärk on kallutada ametiisikut ebaseaduslikule tegevusele või tegevusetusele. Kui aga isikul puudub vara või muu soodustuse pakkumisel eesmärk ametiisikut ebaseaduslikule käitumisele kallutada, ei ole tema tegu KarS § 298 lg 1 järgi kvalifitseeritav.⁶⁰

Nagu eespool juba märgitud sai rõhutada Riigikohtu kriminaalkolleegium oma otsuses 3-1-1-10-09 järgnevat: „/.../ altkäemaksu andmise ja võtmise korral ei ole süüteokoosseisu realiseerimiseks vajalik ka konkreetne kokkulepe altkäemaksu andja ja võtja vahel. Altkäemaksu andmise ja võtmise koosseis on muu hulgas täidetud ühepoolsete tegude korral, millele teise poole tegu ei järgne, sest koosseisu olemasoluks piisab aktiivse poole ettekujutusest, et teine pool tunnetab ekvivalentsussuhet/“. Antud kriminaalasja raames märgib kolleegium, et karistusseadustiku § 298 lg-s 1 sisalduv altkäemaksu andmise realiseerimine on võimalik ka ilma konkreetset altkäemaksusummat lubamata. Seega ei omanud tähendust asjaolu, et kriminaalasja kohtulik arutamisel ei tuvastatud süüdistuses nimetatud summa, s.o 4000 krooni lubamist politseiametnikele. Kolleegiumi seisukoht oli, et altkäemaksu andmise ja võtmise korral ei ole süüteokoosseisu realiseerimiseks vajalik konkreetne kokkulepe altkäemaksu andja ja võtja vahel.⁶¹ Võimalik lahendus on aga hoopis teine olukorras, kus altkäemaksu andja edastab altkäemaksu vahendajale altkäemaksu andmiseks rahasumma või lubab selleks vajaliku summa maksta, kuid vahendaja ametiisikule altkäemaksu võtmiseks ettepanekut ei teegi, sel juhul tuleb vaadelda mitte lõpuleviidud altkäemaksu andmise, vaid altkäemaksu andmise katsena.⁶²

1.3 Pistise ja altkäemaksu matkimisest ning teoprovokatsioonist

Üsna vähestes Riigikohtu kriminaalkolleegiumi poolt menetletud kohtuotsuses vaieldakse selle üle, kes on kuriteo matkija ja kas ta on ületanud kuriteo matkimise käigus piire. Kuriteo matkimine on varjatud ehk salajaste politseimeetodite hulka kuuluv toiming, mille KrMS nimetab jälitustoiminguks.⁶³ Täpsemalt öeldes nimetab KrMS § 126⁸ kuriteo matkimist jälitustoiminguks, mis on kohtu loal kuriteo tunnustega toe toimepanemine, arvestades teatuid piiranguid. Piirangute all peetakse silmas sama seaduse §-s 126¹ lg 3 toodud keeldu, millega

---

⁶⁰ *Ibid*

⁶¹ RKKKo 3-1-1-10-09 (viide 14).

⁶² RKKKo 03.10.2011, 3-1-1-68-11.

⁶³ U. Lõhmus. Põhiõigused kriminaalmenetluses. Tallinn: Juura 2012, lk 117.

ei või ohustada isiku elu ja tervist, põhjendamatult ohustada vara ja keskkonda ega põhjendamatult riivata muid isikuõigusi. Riigikohus on matkimise olemust selgitanud järgmiselt: „Matkimine tähendab sisuliselt süüteo jäljendamist, ühe poole näilikku valmisolekut panna toime süütegu. See pool käitub vaadeldavas situatsioonis kui süüteoga kokkupuudet omav isik, on n.ö *agent provocateur*. See tähendab, et kui isikul puuduks tegelikkuses side matkimist teostava ametkonnaga, olekski tema käitumine vaadeldav süüteo toimepanemisena, peamiselt just osavõtu (pole aga välistatud, et ka täideviija) vormis. Tavaliselt on selle agendi tegevus materiaaõiguslikult vaadeldav kihutamisenä, nt kui matkija soovib osta narkootikume ja ta kutsub enda käitumisega diileris esile konkreetse müümistahtluse“.⁶⁴

Sama kriminaalasja raames leidis Tallinna Ringkonnakohus ekslikult, et J. Litov sisuliselt provotseeris (kihutas) V. Jegorovit altkäemaksu andma, mistõttu on välistatud kuriteo matkimine seaduses sätestatud eesmärgil. Riigikohtu kriminaalkolleegium määratleb, et matkimine ja provokatsioon on oma olemuselt sarnased süüteo initsieerimise vormid ning seega on ringkonnakohus neid ebaõigesti käsitlenud kui teineteisele vastanduvaid tegevusi.

Matkija mõiste paremaks mõistmiseks vaatame KarS § 22 lg 2 nimetatud kihutaja instituti. Kihutaja on isik, kes tahtlikult kallutab teise isiku tahtlikule õigusvastasele teole. Sisuliselt tähendab see tulevases täideviijas tahtluse tekitamist panna toime õigusvastane tegu – tegemist on põhiteost osavõtuga, kus tegemist on psüühilise kausaalsusega.⁶⁵ Oluline ei ole, mil viisil kihutamine toimus – meelitamise, palumise, ähvardamise, äraostmisega vms – tähtis on, et täideviijal tekiks tahtlus tegu toime panna. Seega võib kihutamisele, kui süüteost ühele osavõtu vormile omistada legaalse definitsiooni järgi 3 põhitunnust: a) osa saab võtta õigusvastasest teost; b) osavõtuga tegu peab olema tahtlik ning hõlmama tahtliku põhiteo (kahekordne tahtlus); c) osavõtt on võimalik ainult teise isiku teost.⁶⁶ Ka Riigikohus on kihutamise kohta märkinud, et KarS § 22 lg 2 mõttes nõuab kihutaja institut n.ö topelttahtlust - lisaks kihutamistahtlusele peab isiku tahtlus ulatuma ka lõpuleviidud põhiteoni. Viimast aga matkijal ei ole, seega esineb tema vastutuse eeldustes puudus juba koosseisu subjektiivse külje tasandil. Seejuures ei ole vahet, kas tegemist on formaalse või materiaalse deliktiga, mis tähendab aga seda, et matkimisele allutatud süüteod jäävad juba olemuslikult peaaegu alati katse staadiumisse ning seda sõltumata sellest, kas tegu on juriidiliselt lõpule viidud. Seega matkimise korral on tervikuna esmatahtis süüteo faktiline

⁶⁴ RKKKo 02.12.2004, 3-1-1-110-04.

⁶⁵ J. Sootak. Täideviimine ja osavõtt. Tallinn: Juura 2004, lk 69.

⁶⁶ J. Sootak jt (koost). KarSK. § 22/2.1 jj.

lõpuleviimine, täpsemalt süüteo lõpuleviimise reaalne ehk objektiivne võimalikkus (nt võimalus varastatud esemega ka reaalselt süüteo toimepanemise kohalt lahkuda). Matkimise korral on toimuv jälitusametkondade kontrolli all, isik paneb toime täielikult ühepoolse teo, millel ei ole võimalust realiseeruda kahjuliku tagajärjena.⁶⁷

Juba ülalpool nimetatud *agent provocateur*'i mõiste avamisel toome selle kohta ühe võimaliku definitsiooni, mille kohaselt on tegemist isikuga, kes politseiametniku või eraisikuna kriminaalmenetlust toimetavate asutuste ülesandel või heakskiidul kihutab teise isiku kuritegu toime panema eesmärgiga ta kinni võtta teo toimepanemise ajal või pärast seda ja tema suhtes läbi viia kriminaalmenetlus, mis lõppeks karistusega.⁶⁸ Siin kohal on asjakohane märkida, et Riigikohus tõmbab võrdusmärgi matkija ja *agent provocateur*'i vahel. Öeldes, et just *agent provocateur*'il tuleb olla mitmetes süütegudes kontakti loovaks ja aktiivsemaks pooleks, mis ei saa piirduda ainult n.ö "passiivse menetlemisega". On mõistetav, et matkija tegevus ei saa nn "kihutamisel" olla piiramatu ja õiguslike kitsendusteta. Kriminaalkolleegium rõhutab, et lubamatu on nt teotsuse esilekutsumine isikul, kel puudus see eelnevalt vähemalgi määral ning kelle suhtes uurimisorganil puudus eelnev informatsioon tema võimaliku kuritegeliku käitumise kohta. Hindamaks, millal on tegemist lubamatu ja millal lubatud teoprovokatsiooniga, tuleb lähtuda kriteeriumitest nagu süüdistatava vastu esmase kahtlustuse alus (nt allika usaldusväärsus) ja ulatus (nt kas tegemist kergema- või raskemaliigilise süüteoga), samuti *agent provocateur*'i poolt mõju avaldamise viis ja intensiivsus (nt meelitamine suurte rahasummadega, ähvardamine või hoopis käitumisalternatiivide kirjeldus, mis edasise käitumisotsuse jätab provotseeritu enda valida). Arvesse tuleb samuti võtta provotseeritud isiku enda teovalmidus ja tema isiklikul initsiatiivil ettevõetud käitumisaktid ehk teisisõnu, tema individuaalse osalemise ulatus (peab täitma teatud ülesandeid ilma *agent provocateur*'i juhtimise ja initsieerimiseta jne). Loetletud kriteeriumite näol ei ole tegemist üksikute iseseisvate hindamiskriteeriumitega, vaid kõik nimetatud asjaolud tuleb asetada üldhinnangusse ja nende alusel võtta kõnealuses küsimuses seisukoht. Vastata tuleb seejuures küsimusele, kas matkija provotseeriv käitumine oli sellise kaaluga, millega võrreldes provotseeritu enda teopanus jääb tahaplaanile. Provotseeritu vastutus on välistatud vaid juhul, kui matkija osakaal on selles tähenduses põhjendamatus ülekaalus. Kui seda ülekaalu aga ei olnud, siis võib riigipoolselt initsieeritud teo eest ette näha karistuse vähendamise lähtuvalt süü ulatusest.⁶⁹ Samas kriminaalasjas tunnistas V. Jegorov

⁶⁷ RKKKo 3-1-1-110-04 (viide 64).

⁶⁸ P. Randma. Veel kord riigi poolsest teoprovokatsioonist: kas keelatud või siiski lubatud?. – Juridica 2006/V, lk 307.

⁶⁹ RKKKo 3-1-1-110-04 (viide 64).

ise, et lõi esmase kontakti J. Litoviga (hilisema matkijaga). Milline ei olnud ka selle esmase kohtumise sisu, viis see aga ülejärgmisel päeval uue kohtumiseni, kus jälitusteabe põhjal saab järeldusi teha V. Jegorovi tahtlusest.

Süüteo jäljendamise vajadus võib situatsiooniti ja deliktiti erineda. Eriti just raskemate süütegude korral ei ole välistatud vägagi pikaajalised operatsioonid (nt palgamõrvad, narkootikumide salakaubavedu, inimkaubandus). Samasse kategooriasse kuuluvad n.ö kokkuleppesüüteod, mis rajanevad vastastikusel usaldusel ja jäävad lõpuleviimisel varjatuks, mille hulka kuulub ka nt altkäemaksu andmine. Eelnimetatud mõttele toetudes on Riigikohus osundanud, et matkimine (s.o ringkonnakohtu otsuse tähenduses provotseerimine ehk kihutamine) võib endast kujutada ka pikemat aega kestvat tegevust.⁷⁰

Nagu öeldud, ei soovi *agent provocateur* enda õiguslikust olemusest tulenevalt rohkemat, kui lasta sündmusel areneda põhiteo katseni, tema eesmärgiks ei ole süüteo koosseisuga kaitstava õigushüve tegelik kahjustamine. Matkija vastutus peaks olema jaatata juhul, kui ta "kihutajana" soodustab ja kiidab heaks teo lõpuleviimise ja õigushüvede tegeliku kahjustamise.⁷¹

Õigusmaastikul on Eesti jaoks tõusetunud aga teataval määral vastuolu, mille tingib Eesti õigusruumis matkija termini omistamine *agent provocateur*'i mõistele. Põhiõiguste vaatevinklist lahkneb senine käsitlus *agent provocateur*'i ja kuriteo matkimise seostamine sellest, kuidas tõlgendab ja rakendab *agent provocateur*'i kasutamise lubatavust Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK). Inimõiguste Kohus peab salaagendi kasutamist kuriteo uurimisel või ärahoidmisel lubavaks politseitöö meetodiks, kuid *agent provocateur*'i kasutamine võib muuta kohtumenetluse ebaõiglaseks, mis rikub EIÕK artikli 6 lõikes 1 sätestatud õigusi. Kui meie õigussüsteem mõistab kuriteo matkimist ja *agent provocateur*'i tegevust kattuvana, siis EIK praktika põhjal saab kuriteo matkimist kui jälitustoimingut pidada vastuolus olevaks menetluspõhiõigusega õiglasele kohtumenetlusele.⁷² Samalaadset probleemi on täheldanud juba Riigikogus 2. lugemisel olev kriminaalmenetluse seadustiku jt seaduste muutmise seaduse eelnõu 295 SE algatanud õiguskomisjon. Eelnõu seletuskirjas märgitakse, et kehtiv KrMS jälitustegevuse regulatsioon ei vasta EIÕK ja EIK poolt loetletud miinimumstandarditele. Lisaks tehakse seletuskirjas ettepanek oluliselt piirata jälitustegevust, sh andes Euroopaliku praktika eeskujul suletud (*numerus clausus* ehk suletud loetelu

⁷⁰ RKKKo 06.03.2001, 3-1-1-15-01.

⁷¹ RKKKo 3-1-1-110-04 (viide 64).

⁷² U. Lõhmus (viide 63), lk 111.

põhimõtte) nimekirjad, kus loetletakse kuritegusid, mille puhul on jälitustegevus lubatud. Tulevase seaduse muudatuse kohaselt oleks jälitustegevus lubatud ainult kõigis esimese astme kuriteo asjades.⁷³ Nimetatud seaduse muudatus tooks ametialaste kuritegude avastamise ja *agent provocateur*'i mõiste konflikti vahel leevendust, kuna ametialaste kuritegude näol on tegemist peamiselt teise astme kuritegudega, kuid teisest küljest tekiks õiguskaitseorganitel ametialaste kuritegude tõendamise osas tõsiseid katsumusi.

1.4 Kahju ametialastes kuritegudes

1.4.1 Varaline kahju

Kuriteo tagajärg iseenesest võib seisneda mitmesugustes vormides, nt ainelises, füüsilises või moraalses. Ametialaste kuritegude vajaliku koosseisu tunnuse moodustab varalise kahju olemasolu, mis KarS § 293 lg 2 p 4 pistise võtmise ja KarS § 294 lg p 4 altkäemaksu võtmise, kui raskendavate asjaoludega koosseisude puhul peab olema täidetud suure ulatuse nõue. Karistusseadustiku rakendamise seaduse⁷⁴ § 8 järgi hinnatakse varalist kahju süütegude kvalifitseerimisel karistusseadustiku järgi, millel on koosseisulise tunnusena ette nähtud kahju tekitamine: a) olulise kahju või b) suure kahjuna. Oluline kahju võib olla nii aineeline (puudujääk, otsene varaline kahju, saamata jäänud tulu vms) kui ka mitteaineline (asutuse korrapärase tegevuse häirimine vms). Ei ole oluline, kas nimetatud kahju tekitatakse samale asutusele, kus ametiisik töötab, või mõnele teisele isikule või asutusele. Ainelise kahju osas ütleb senine kohtupraktika, et süüdlasele peab olema inkrimineeritud täpne summa. Seega tähtis on, et süüdistuses ja kohtuotsuses oleks täpselt fikseeritud, millise kahju liigiga on tegemist ja milles konkreetne kahju seisneb. Kohus ei saa omal initsiatiivil üle minna ühelt kahju liigilt teisele.⁷⁵ Oluline on kahju, mis ületab kehtivat palga alammäära ühes kuus kümnekordselt ja suur on kahju, mis ületab palga alammäära ühes kuus sajakordselt. Palga alammääraks kinnitatakse igal aastal erinev summa, mis käesoleval hetkel on kuutasu alammääraks alates 01. jaanuari 2013.a seisuga 320 eurot.⁷⁶

⁷³ Kriminaalmenetluse seadustiku jt seaduste muutmise seaduse 295 SE seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&eid=66a76170-3752-4d7d-a26d-c49091327918>, 24.04.2013.

⁷⁴ Karistusseadustiku rakendamise seadus. – RT 2002, 56, 350.

⁷⁵ O.Järvesaar, J.Sootak. Riigikohtu praktika ametialaste kuritegude asjades. – Juridica 2001/II, lk 94.

⁷⁶ Töötasu alammäära kehtestamine. VVm 10.01.2013 nr 6. – RT I, 11.01.2013, 7.

1.4.2 Mittevaraline kahju

Mittevaralise kahju omistamine ei ole vastuolus Põhiseaduse §-s 23 sätestatud määratlusnõudega.⁷⁷ Riigikohtu kriminaalkolleegium märgib, et kuna kriminaalõiguslikult kaitstakse ka selliseid väärtusi, mis ei ole rahaliselt hinnatavad, siis tuleb vältimatult aktsepteerida kuriteo koosseisulise tunnuseks mittevaralist kahju, mille hindamisel ei saa lähtuda samadest kriteeriumidest nagu varalise kahju hindamisel. Mittevaralise kahju olemasolu või selle puudumine, aga ka mittevaralise kahju kvantitatiivne mõõde (kas on tegemist tavalise, olulise või suure mittevaralise kahjuga) tuvastatakse kohtu poolt igal konkreetsel juhul eraldi.

Mida käsitada mittevaralise kahjuna tavalises, olulises või suures ulatuses on fakti küsimus. Lahendamaks küsimust, millises ulatuses mittevaralise kahjuga on igal konkreetsel juhul tegemist, tuleb lähtuda sellest, kuivõrd ohtlik oli toimepandud tegu lähtudes üldisest õiglusest ja ühiskonna õigusteadvusest ning kuivõrd see kahjustas seadusega kaitstud õigushüve.⁷⁸ Kahju ulatust võivad muuhulgas mõjustada sellised asjaolud nagu toimepanija ametiseisund konkreetse asutuse, organi või juriidilise isiku ametikohtade hierarhias, teo ajaline kestus, selle ühekordsus või süstemaatilisus, põhjendamatute või õigusvastaste toimingute või otsuste toimesfääri sattunud isikute hulk ning nende lokaliseerimine kohalikul, riiklikul või rahvusvahelisel tasandil, tekitatud kahju laad - millise tasandi võimu- või valitsemisorgani prestiiži ja autoriteeti kahjustati, millisel määral nende usaldusväärsust riivati, kas ja milliseid häireid riigivõimu normaalses toimimises põhjustati jms.⁷⁹ Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et nt olulise mittevaralise kahjuna on käsitletav kahtluse tekitamine mõne institutsiooni või isiku aususes ja usaldusväärsuses, aga samuti nende autoriteedi või prestiiži kahjustamises või kogu riigi maine kahjustamises.⁸⁰ Seejuures tuleb arvestada, et mõnikord on tegu ja kuritegelik tagajärg üksteisest lahutamatud (näiteks on võimuesindaja ebaseaduslikud teod samaaegselt ka võimuorgani prestiiži ja autoriteedi alandamine).⁸¹

⁷⁷ RKKKo 05.05.2003, 3-1-1-43-03.

⁷⁸ RKKKo 04.12.2003, 3-1-1-138-03.

⁷⁹ RKKKo 07.12.2000, 3-1-1-100-00.

⁸⁰ J.Sootak. KarSK § 12/10.2. – J. Sootak jt (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 2.tr. – Tallinn: Juura 2004.

⁸¹ RKKKo 3-1-1-24-01 (viide 46).

2. VASTUTUS PISTISE JA ALTKÄEMAKSU KOOSSEISUDE EEST

2.1 Sanktsioon ja vastutus Eestis

Levinud arvamuse kohaselt avaldub vastutus sanktsiooni kohaldamises. Ometigi seisneb erinevus vastutuse ja sanktsiooni vahel selles, et sanktsioon on normis ettenähtud potentsiaalne vastutus, sanktsiooni realiseerimine ehk kohaldamine aga muudab vastutuse reaalseks. Kui ainult sellega piirduda, siis ei ole vastutusel ja sanktsioonil sisulist materiaalõiguslikku erinevust, üks on ideaalne ja teine reaalne. Seega ei ole iga sanktsioon veel vastutus, kuid vastutus saab eksisteerida vaid sanktsioonide kaudu ehk nende kohaldamise kaudu.⁸² Antud mõtet on rõhutanud ka Riigikohus, kelle sõnul on kriminaalvastutus riikliku sunniga tagatav kohustus kanda karistust või muud kohtu poolt kohaldatud sunnivahendit või piirangut.⁸³

Vastutuse mõistega seoses tuleb eristada vastutust kahel tasandil. Esmalt deliktistruktuuri tasandil, kus vastutuse mõiste on seotud karistatavuse alustega – mis tingimustel milline isik loetakse karistatava teo sooritanuks. Teisalt, vastutuse mõiste tuleb kõne alla siis, kui otsustatakse, kas isik peab üldse, ja kui, siis kuidas reaalselt vastutama, st kas teda tuleb teo eest karistada, vabastada karistusest, kuid kohaldada mõnda muud sanktsiooni või üldse vabastada nii karistusest kui muudest õigusjärelmitest.⁸⁴

Sanktsioone leidub ka teistes õigusharudes, kuid karistusõiguse eripära avaldub selles, et ta kasutab sanktsiooni kõige raskemate rikkumiste korral ja ainult siis, kui see on sotsiaalsete väärtuste ja õiguskorra kaitsmiseks hädavajalik. Sanktsiooni kasutamine sekkumise vahendina tähendab seda, et karistusõigus ei reguleeri otseselt inimeste käitumist, vaid mõjutab neid karistusega. Sanktsiooni kohaldamine tähendab aga, et karistusõigusel on ülesanne mitte ainult mõjutada inimeste käitumist, vaid taastada rikutud õiguskord ja õigus.⁸⁵ Rakendades karistust, kaitseb karistusõigus ühiskonna põhiväärtusi ja õiguskorda kahel viisil: a) repressiivselt ehk tehtud ülekohtu eest tasudes ehk kätte makstes; b) preventatiivselt ehk uut ülekohtu ära hoides.⁸⁶ Ehk teisi sõnu, karistusõiguskorraldamine on sotsiaalses kontrollis kahetise iseloomuga. Esiteks avaldub selles riiklik võimumonopol. Teiselt poolt ei

⁸² J. Sootak. Sanktsiooniõigus. Karistusõiguslikud sanktsioonid ja nende kohaldamine. Tallinn: Juura 2007, lk 15.

⁸³ RKKKo 12.03.1996, 3-1-1-32-96.

⁸⁴ J. Sootak (viide 82), lk 15.

⁸⁵ J. Sootak. Karistusõiguse alused. Tallinn: Juura 2003, lk 19.

⁸⁶ J. Sootak. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010, lk 40.

tohi unustada, et karistusõigus toimib *ultima ratio* põhimõttel ehk ühiskond eelistab alati mitteformaalseid konfliktilahendusi moraalinormide alusel või lahendusi teiste õigusharude normidele toetudes.⁸⁷

Karistust mõistes tegutseb kohtunik kindlates õiguslikes piirides, mis tulenevad karistusseadustiku nii üld- kui eriosast. Eriosast tuleneb ülem- ja alammäär vastavalt konkreetse normi sanktsioonile, teatud juhtudel ka lisakaristus. Lisaks on veel üldosas antud karistusliigi ülem- ja alammäär, lisakaristused jm. Nendes etteantud õiguslikes piirides on peaaegu alati kohtunikul teatud otsustamisvabadus, mis ei allu õiguslikule regulatsioonile. Samas on karistuse kohaldamine ühelt poolt kohtuniku väärtusotsustus, teiselt poolt õiguslik toiming. Riigikohus on rõhutanud, et karistuse kohaldamine ei ole täielikult taandatav õigusküsimuse lahendamisele. Kahtlemata tuleb siin täpselt järgida karistusõiguse vastavaid sätteid, kuid õiguslikke piire arvestav konkreetse karistuse valik on pigem siiski kohtuniku siseveendumusest lähtuva otsustamise küsimus.⁸⁸ Karistuse kohaldamise käigus kohtunik võrdleb seadusandja poolt antud hinnangut teole ja isiku poolt toimepandud tegu omavahel. Seega on karistuse kohaldamine seadusandja poolt üldisena tehtud väärtushinnangu konkretiseerimine, konkreetsetes asjas tehtav väärtusvõrdlus.

Karistuse kohaldamine läbib kindla protsessi: a) karistusraamide kindlakstegemine; b) süü piiride määratlemine; c) preventsioonide ehk karistuse eesmärkide püstitamine; d) põhi- ja lisakaristuse valik; e) liitkaristuse mõistmine, kui tegemist on mitme kuriteoga; f) karistuse asendamine; g) karistusest vabastamine.⁸⁹

Karistusraamid tehakse kindlaks enne karistuse kohaldamise aluste tuvastamist. Karistusraamid tulenevad eelkõige eriosa normis sisalduvast sanktsioonist, kus antakse karistuse liik ja määr. Karistuse liigi ja määra abil annab seadusandja teole üldise hinnangu, mille raames peab kohus leidma isiku teole konkreetse hinnangu. Karistusliik iseloomustab antud sanktsiooni kvalitatiivselt, mis tähendab tema sisulist piiritlemist teistest analoogilistest (nt vabaduse või vara võtmine). Karistuse määr iseloomustab teda kvantitatiivselt (nt kuud või aastad). Nii liik kui määr on ülekantavad ja vastastikku asendatavad, nii saab rahalist karistust ümber arvestada vangistuseks või mitut vangistust omavahel liita. Siiski karistuste liitmisel ei lähtuta aritmeetikareeglitest, vaid suurem karistus hõlmab väiksema. Ka eriosa karistusliigid ja määrad moodustavad teatud süsteemi, kus selle kujunemisel on määravad just

⁸⁷ J. Sootak. (viide 82), lk 16.

⁸⁸ J. Sootak. (viide 82), lk 112-113.

⁸⁹ J. Sootak jt (koost). KarSK § 56/5.

väärtusotsustused. Karistusõiguse eriosa süsteem on üles ehitatud õigushüvedele, mis on erinevalt väärtustatavad. Karistuse sidumine eriosa koosseisuga tähendabki koosseisuga kaitsitud õigushüve hindamist - mida karmim on õigushüve kahjustatava teo eest ettenähtud karistus, seda kõrgemaks peab karistusõigus ja ka kogu ühiskond vastava õigushüve väärtust. Karistusraamide abil määratleb seadusandja konkreetsete süütegude ja süüteoliikide võrdleva raskuse ning kirjutab seega kohtunikule ette süüdlasele mõistetava karistuse piirid, mis peavad olema aga piisavalt laiad, et kohtunikul oleks küllaldaselt ruumi karistuse mõistmise põhialuse, isiku süü, arvestamiseks. Eriosa koosseisude juurde kuuluvate karistusmäärade piirides kohaldab kohtunik karistuse konkreetse teo eest.⁹⁰

Lisaks eriosas ettenähtud raamidele tuleb kohtunikul arvestada veel võimalikke korrektiive. See tähendab seda, et teatud õiguslikud alused võivad anda kohtunikule ette eriosa sanktsioonist veidi teistsugusema raami. Sellisteks alusteks võivad olla nt süüdlase alaealisus, karistuse kohaldamine alla alammäära, süüteo toimepanemise erisustest tulenevad kergenduses vastavalt KarS §-le 60. Karistuse mõistmise alused on paigutatud kindlasse hierarhilisse süsteemi, mille tipus on süü kui õigusriiklikult isiku karistamise põhistatuse lähtepunkt. Ka ülejäänud alustele on antud kindel koht – karistuse mõistmisel tuleb selgelt eristada süü suurust ja preventiivseid kaalutlusi. Ka tuleb rõhutada asjaolu, et iseseisva karistuse mõistmise alusena ei määratleta süüdistatava isikut, sest inimene peab vastutama oma teo eest, aga mitte selle eest, milline ta oma loomult või harjumustelt on.⁹¹ Seda mõtet on edastanud ka Riigikohtu kriminaalkolleegium oma otsuses, et klassikalise arusaama kohaselt on karistusõigus suunatud esmajoones teole, mitte aga täideviijale - karistusõigusliku hinnangu andmise aluseks on üldjuhul isiku poolt toimepandud tegu, mitte aga isik ise ja karistuse aluseks on esmajoones isiku süü.⁹² Süü suurus määrab võimaliku karistuse ülempiiri karistuse kohaldamisel. “Karistuse mõistmisel tuleb süü suuruse kvantitatiivsel kindlaksmääramisel igal juhul arvestada teo toimepanemisega seotud kergendavate ja raskendavate asjaoludega, eesmärgiga teha kindlaks karistuse konkreetne määr vastava paragrahvi sanktsiooni piirides ja prognoosida konkreetsele isikule mõistetava karistuse eripreventiivseid eesmärke.”⁹³ Seega tuleb karistuse mõistmisesse vältimatult kaasata ka isikulised asjaolud. Nt võib kohus varasemat süütegu arvestada ainult siis, kui see on uue süüteoga seotud ning iseloomustab süüdlase suhtumist eelnevasse karistusse kui hoiatusse.

⁹⁰ J. Sootak. (viide 82), lk 82-84.

⁹¹ J. Sootak jt (koost). KarSK § 56/6 jj.

⁹² RKKKo 14.06.2006, 3-1-1-43-06.

⁹³ RKKKo 16.05.2007, 3-1-1-14-07.

Riigikohtu kriminaalkolleegium rõhutab, et kaaluda tuleb kõiki asjaolusid, motive, eesmärke, mis räägivad nii süüteo toimepanemise poolt kui ka vastu ning anda neile üldhinnang ehk teisisõnu - hinnata argumente kogumis.⁹⁴ Tõendite hindamine nende kogumis tähendab muuhulgas seda, et erinevatest tõenditest tulenevad andmed asetatakse omavahelisse konteksti. Ühe või teise versiooni usaldusväärsuse kontrollimisel tuleb seda kinnitavad andmed paigutada kuriteosündmusele eelnenud ja järgnenud sündmuste üldisesse kulgu. Seejuures tuleb arvestada isikule inkrimineeritava süüteo liiki ja vastava kuritegeliku käitumise kriminoloogilist eripära.⁹⁵ Kõigi tõendite hindamine kogumis kohtu siseveendumuse alusel kriminaalmenetluse seadustiku⁹⁶ § 61 lg 2 järgi eeldab aga tõendite kaalumist, nende usaldusväärsuse hindamist ja vastuolu korral otsustamist, millisele tõendile tugineda.⁹⁷

Karistusõiguse jaoks kehtib ka proportsionaalsuse põhimõte, mis tuleneb põhiseadusest⁹⁸. PS § 11 sisalduv proportsionaalsuse põhimõte ehk ülemäärasuse keeld ei ole iseseisev karistuse mõistmise alus. Antud põhimõtte näol on tegemist põhiõiguste piiramisega seotud üldise ja kogu riigivõimu jaoks siduva põhimõttega,⁹⁹ mis on realiseerinud karistuse kohaldamise sätetes, laiemas plaanis kogu KarS sanktsioonisüsteemis. Siiski konkreetses asjas ja tingimustel ei ole proportsionaalsuse põhimõte otseselt kasutatav.

Arvestatavate asjaolude kohaldamisel KarS ei kehtesta konkreetseid mudeleid karistuse mõistmisel, neid mudelid ei ole paraku ka kohtupraktikas välja kujunenud. Siiski peab arvestama teatud üldnõudeid, mis sõltuvad muu hulgas ka sellest, kas tegemist on ühte karistusliiki sisaldava või alternatiivse sanktsiooniga.

Ühe karistusliigi korral tuleb kõige pealt tuvastada süü suurusest tulenev ülemmäär. Lähtealuseks on soovitatav võtta mitte mediaanina arvestatav keskmine (nt 6-aastase vangistuse korral 3 a), vaid esimene kolmandik (seega 2 a). Järgmisena tuvastatakse karistust kergendavad ja raskendavad asjaolud ning muud süü suurust määravad asjaolud. Nii saadud skaalanäit kui süü suurusest tuletatud ülemmäär tuleb nüüd võimalikule korrigeerimisele eripreventiivsest prognoosist (hoida konkreetne isik edaspidi süütegu toime panemast)

⁹⁴ RKKKo 19.10.2004, 3-1-1-94-04.

⁹⁵ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-16-04.

⁹⁶ Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I 2003, 27, 166.

⁹⁷ RKKKo 12.10.2006, 3-1-1-88-06.

⁹⁸ Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT 1992, 26, 349.

⁹⁹ M. Ernits. PõhiSK § 11/3. – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 3.vlj. Tallinn: Juura 2012.

tulenevalt; üldpreventiivsed kaalutlused (õiguskorra kaitsmise huvide arvestamine, ka kannatanu aspektist) annavad alammäära ja seega ka lõpliku skaalanäidu. Eripreventatsioon ja süüdlase isik tuleb veel kord kaalumisele kui otsustatakse karistuse võimalik kohaldamine tingimisi.¹⁰⁰

Ka alternatiivse sanktsiooni korral tuvastatakse kõigepealt süü suurust määravad asjaolud ning otsustatakse nende alusel vastavalt § 56 lg-le 2 karistusliigi küsimus. Edasi arvestatakse vangistuse või rahalise karistuse algpunkt ning jätkatakse reegelskeemi järgi. Vastavalt süü suurusele tuleb kindlaks teha karistuse (nii vangistuse kui rahalise karistuse) suurus hüpoteetilise vabadusekaotuse kestusena (karistuse määr), sest teisiti ei ole võimalik karistuse suurust tuvastada. Preventiivsed kaalutlused tulevad arvesse alles siis, kui otsustatakse, kas karistust mõistetakse vangistusena või rahatrahvina (karistuse liik) ja kas see viiakse reaalselt täide või mitte.¹⁰¹

Lisaks karistuse kohaldamisel vangistuse näol järgitakse rangelt *ultima ratio* põhimõtet ning seda määratakse ainult siis, kui karistuse eesmärgi ei ole võimalik saavutada rahalise karistuse või arestiga. Siinjuures tuleb märkida, et kohus ei ole õigustatud loobuma vangistusest ainult seetõttu, et eripreventiivne eesmärk on kohtu arvates saavutatav ka rahalise karistusega, kuidki süü suurust nõuaks ilmselgelt vangistuse. Oluline on, et kohus vangistuse mõistmisel mitte lihtsalt ei põhista oma otsust, vaid toob ka täiendavaid argumente vangistuse põhistamiseks. Mittealternatiivse sanktsiooni korral võib kohus reaalse vangistuse kohaldamisest loobuda väitega, et karistuse eripreventatiivne eesmärk on saavutatav isiku tingimisi vabastamisega vangistusest KarS § 73 ja 74 alusel.¹⁰² Eelnimetatud tingimisi süüdimõistmise instituudi näol on tegemist karistuse kaheosalise kohaldamisega: esmalt leitakse eelkõige süü suurusele vastav karistuse määr § 56 alusel, seejärel otsustatakse selle täideviimine reaalselt või tingimisi §-de 73, 74 alusel. Isik vabastatakse talle mõistetud vangistusest tingimisi, kui kuriteo asjaoludest ja süüdlase isikust tulenevalt ei ole karistuse ärakandmine otstarbekas. Siin ei ole tegemist kunagi kohtu kohustusega, vaid tema vabasse otsustusruumi kuuluva küsimusega. Isiku vabastamine tingimisi tähendab, et talle antakse katseaeg 3-5 aastat, mis peab olema mõistetud karistusest pikem.¹⁰³ Asjakohane on siin ära märkida nn šokivangistuse seos tingimisi vangistusega. Nimelt võib kohus määrata küll, et enamuse karistusest tuleb süüdi mõistetud isikul ära kanda küll tingimisi, kuid osa sellest

---

¹⁰⁰ J. Sootak. (viide 82), lk 146.

¹⁰¹ *Ibid*

¹⁰² J. Sootak. (viide 82), lk 147.

¹⁰³ J. Sootak. (viide 82), lk 165 jj.

pööratakse kohesele täitmisele. Sellise sanktsiooni preventiivne toime avaldub just vangistuse lühiajalisuses. Riigikohus on rõhutanud, et kahe- või nelja-aastase vangistusega ei ole šokiefekt saavutatav, tegemist ei ole enam karistuse kandmise osalise vabastamise instituudi eesmärgi täitmisega.¹⁰⁴ Riigikohus on märkinud, et mõistetud vangistuse täitmisega üksnes osaliselt tuleb mõista reeglina kuu või kaks šokivangistust, kuna tegemist on siiski karistusest tingimisi vabastamise juhuga, mida ei saa käsitada karistuse täitmisele pööramisena.¹⁰⁵ Samale järeldusele võib jõuda §-de 73, § 74 süstemaatilisel ja teleoloogilisel tõlgendamisel, mille kohaselt osaliselt ärakandmisele kuuluv karistus kui šokikaristust saab olla vaid lühiajaline, vältades seega mõne kuu.¹⁰⁶

Ülalnimetatud mudelitega kõrvuti (kuid mitte neid välistades) võib kasutada ka reegelkaristuse teooriat. Teadupärast annab KarS karistusraamid konkreetsete arvuliste suurustena (nt 1-3 aastat vangistust). Seadusest tuleneva karistusraami sisse jääb aga mitte lihtsalt üks keskmine punkt, vaid ka teatud aritmeetiline astmestik. See kujutab endast teatud teoraskuse astmestikku: vähese tähtsusega, kerged, keskmised, rasked ja eriti rasked teod. Seega on alammäär mõeldud kõige kergematel ja ülemmäär kõige raskematel juhtumitele. Ometigi leitakse, et kui süütegu langeb keskmise raskusega tegude hulka, ei ole sugugi õige valida karistuseks aritmeetilise keskmisena saadav suurus. Põhjus on selles, et enamus tegusid ei ole keskmise raskusega, vaid on kerged ning praktikas sageli ettetulev reegelkaristus peab seega langema sanktsiooni alumisse kolmandikku, mitte aga mediaanina arvestatavasse keskpunkti.¹⁰⁷ Küll aga kehtib reegel, et mida lähemal asetseb valitud karistusmäär alam- või ülemmäärale, seda enam tuleb seda põhistada.¹⁰⁸

2.2 Eesti kohtupraktika altkäemaksu ja pistise võtmisel

Antud töös on läbivalt kasutatud Eesti erinevate kohtuastmete kohtupraktikat altkäemaksu ja pistise kuritegude kohta aastatel 2003 – 2013, mis on avalikult kättesaadavad Eesti Riigiteataja veebileheküljel. Analüüsimisele tuli juhusliku valiku alusel 90 altkäemaksu ja pistise võtmise juhtumit, millest 34 moodustavad pistise ja 56 altkäemaksu võtmise juhtumid. Analüüsist jätsin välja pistise ja altkäemaksu vahendamise juhtumid, kuna antud koosseisud ei haaku töö teemaga.

¹⁰⁴ RKKKo 04.06.2004, 3-1-1-41-04.

¹⁰⁵ RKKKo 24.03.2005, 3-1-1-12-05.

¹⁰⁶ J. Sootak. (viide 82), lk 168.

¹⁰⁷ J. Sootak. (viide 82), lk 137.

¹⁰⁸ J. Sootak. (viide 82), lk 147.

Kriminaalmenetluse seadustiku 9. peatükk sätestab erinevad lihtmenetluse vormid, mida kohus võib rakendada. Analüüsi käigus ilmnes, et üheks levinumaks lihtmenetluse vormiks pistise ja altkäemaksu võtmise koosseisude puhul on kokkuleppemenetlus. Analüüsitud pistise võtmise lahenditest oli üldmenetlust kohaldatud 13 ja kokkuleppemenetlust 21 korral ning altkäemaksu võtmise lahendite puhul oli üldmenetlust kohaldatud 22 ja kokkuleppemenetlust 33 korral, lisaks 1 juhtumi puhul kiirmenetlust.

Vastavalt KrMS § 239 lg-le 1 võib kohus süüdistatava ja prokuratuuri taotlusel lahendada kriminaalasja kokkuleppemenetluses. Kokkuleppemenetlusega nõustumisel loobub süüdistatav mitmetest olulistest menetluslikest õigustest, mistõttu on mõisteta ja ka kokkuleppemenetluse olemusega kooskõlas, et prokurör teeb kokkuleppemenetluse läbirääkimiste käigus teatavaid järeleandmisi süüdistatavale karistuse liigi ja määra valikul. Prokuratuuri poolt kokkuleppemenetluses taotletav karistus ei saa siiski olla oluliselt kergem karistusest, mida prokurör taotleks samade kuriteo asjaolude kaalumisel üldmenetluse korras. Vastasel juhul ei oleks karistamise aluseks isiku süü, vaid menetluseliigi valik.¹⁰⁹ Siiski võiks järgida põhimõtet, mille kohaselt kuriteo toime pannud isik, kes aitab kiiremini kaasa õigusrahu taastamisele ja loobub ulatuslikumalt oma õigustest, peab saama ka suurema hüvituse karistuse kergendamise vormis.¹¹⁰ KrMS § 239 lg 2 p 1 kohaselt ei kohaldata kokkuleppemenetlust esimese astme kuriteole, mille eest karistuse seadustik näeb kergeima karistusena ette vähemalt neli aastat vangistust või raskeima karistusena eluaegse vangistuse.¹¹¹ Veel on seadustik sätestanud, et kokkuleppemenetluse kohaldamine ei ole lubatud siis, kui nimetatud menetlusvormi kohaldamisega ei nõustu süüdistatav või tema kaitsja või prokuratuur või kannatanu või tsiviilkostja. Selline menetlusvorm ei ole lubatud ka mitme süüdistatavaga kriminaalasjas kui vähemalt üks süüdistatav ei nõustu kokkuleppemenetluse kohaldamisega.¹¹² Pistise ja altkäemaksu juhtumid on peamiselt teise astme kuriteod. KarS § 293 lg 2 ja § 294 lg 2 on küll esimese astme kuriteod, kuid eelnimetatud mõttes ei saa siin küll rääkida karistusest alates neljast aastast või eluaegsest karistusest.

Analüüsitud pistise ja altkäemaksu võtmise kohtulahendites, kus oli menetlusliigiks kokkuleppemenetlus, autor kõrvale kaldeid seadusest ja Riigikohtu seisukohtadest ei

---

¹⁰⁹ M. Sillaots. KrMSK § 239/2.2. – E. Kergandberg jt (koost). Kriminaalmenetluse seadustik. Komm vlj. Tallinn: Juura 2012.

¹¹⁰ E. Kergandberg, M. Sillaots. – Kriminaalmenetlus. Tallinn: Juura 2006, lk 374.

¹¹¹ E. Kergandberg, M. Sillaots (viide 110), lk 367.

¹¹² E. Kergandberg jt (koost). KrMSK § 244/5.2.

täheldanud. Siiski ära tuleb märkida ka erandliku kiirmenetluse juhtumi altkäemaksu võtmise koosseisu puhul, kus selline menetlusvorm on lubatud tingimustel, kui isik on kahtlustatav teise astme kuriteos, mille tõendamiseseme asjaolud on selged ja kõik vajalikud tõendid on kogutud.¹¹³ Seega saab eelnevat kokkuvõtvalt öelda, et valdavalt on pistise ja altkäemaksu võtmise juhtumite puhul toimunud kohtulik arutelu kokkuleppemenetluses.

Analüüsitud pistise võtmise juhtumite korral olid süüdi mõistetud teo toimepanijateks: 4 korral Maksu- ja Tolliameti ametnikud; 2 korral politseiametnikud; 2 korral Keskkonnaministeeriumi ametnikud, kellest üks oli kõrge riigiametnik – keskkonnaminister Villu Reiljan; 2 korral erinevate linnavalitsuste ametnikud; 2 korral Tartu Pensioniameti ametnikud (direktori ja IT osakonna peaspetsialist olid eraelus perekond). Ülejäänud pistise võtmise lahendid moodustavad pigem üksikjuhtumid erinevates ametkondades, mis on järgmised: Justiitsministeeriumi kinnisvarareferent, Haridus- ja Teadusministeeriumi infosüsteemide talituse juhataja, Vabariigi Presidendi Kantselei haldusteenistuse juhataja, Riigikogu Kantselei hooldus- ja remonditalituse juhataja, Riigikantselei IT talituse juhataja, Kiviõli linnapea, Kihnu vallavanem, Riigi Sotsiaalkindlustusameti juhataja, Kodakondsus- ja Migratsiooni ameti viisa- ja illegaalse immigratsiooni osakonna juhataja, Narva Linnakohtu kriminaalhooldusametnik, MTÜ Arenduskeskuse direktor, Tarbijakaitseameti juhataja, Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori asetäitja, Gustav Adolfi Gümnaasiumi majandusjuhataja, Tallinna Munitsipaalpolitsei ameti juhataja, Tallinna Transpordiameti direktor, osaühingu juhatuse liige.

Seevastu altkäemaksu võtmise teo toimepanijate nimistu oli lühem, kuid esinemissageduse arvu poolest märkimisväärssem. Esindatud olid: 54 korral politseiametnikud, kellest 2 olid Kaitsepolitseiameti ja Keskkriminaalpolitsei politseiametnikud; 11 korral ARK ametnikud, kellest 4 olid eraõiguslikud asutused riiklikes ülesannetes; 9 korral Maksu- ja Tolliameti ametnikud; 3 korral kohtunikud; 3 korral vangla ametnikud. Ülejäänud altkäemaksu võtmise juhtumite korral oli taaskord esindatud üksikud ametkonnad, mis on järgmised: Riigi Sotsiaalkindlustusameti ametnik, Valga maavanem, Sotsiaalministeeriumi IT osakonna juhataja, Tallinna Tööhõiveameti ametnik, Riikliku Looduskaitsekeskuse direktor, autokooli õpetaja, Tallinna Ülikooli ehitusspetsialist, piirivalve ametnik, Narva linna Sotsiaalabiameti konsultant, Põhja Regiooni Maanteeameti peaspetsialist, Eesti Kaitseväge meditsiiniteenistuse staabiohvitser.

---

¹¹³ E. Kergandberg jt (koost). KrMSK § 256¹/1.

Kokkuvõtvalt võib üldistada, et statistiliselt ülekaalukalt on esindatud nii pistise kui altkäemaksu võtmise kuritegude osakaal just politseiametnike seas (kokku 56), kellele väiksemaarvuliselt järgnevad Maksu- ja Tolliameti ametnikud (kokku 13), kohaliku omavalitsuse ametiasutuste töötajad (kokku 12) ja ARK ametnikud (kokku 11). Siiski kõige taunimisväärsimateks saab lugeda Harju Maakohtu endise kohtuniku Ardi Šuvalovi, Viru Maakohtu endiste kohtunike Jüri Sakkarti ja Mihhail Komtšatnikovi altkäemaksu võtmise juhtumeid ning endise kõrge riigiametniku keskkonnaministri Villu Reiljani pistise võtmise juhtumit. Pistist ja altkäemaksu võtnud ametnike üldistavat tabelit vaata lisa nr 1 alt tabel 5.

Karistuse määramisel pistise võtmise lihtkoosseisu (lg 1) korral mõisteti võrdselt 5 korral rahaline karistus, mis määratakse päevamäärades. KarS § 44 kohaselt arvutab rahalise karistuse päevamäära suuruse kohus süüdimõistetu keskmise päeva sissetuleku alusel, mille suurus ei või olla väiksem kui miinimumpäevamäär, mis on 50 krooni (ehk 3, 20 eurot). Seega iga juhtumi korral on arvutatav päevamäär erineva väärtusega, mistõttu pidas autor otstarbekaks arvutada keskmise päevamäära suurus rahalises vääringus, milleks on 5 juhtumi korral 42 066 krooni. Ülejäänud 5 korral mõisteti vangistus tingimisi katseajaga, millest ühel juhtumil mõisteti 2-kuune osalise täitmiseega vangistus (nn šokivangistus), kus edaspidine karistus pöörati täitmisele tingimisi katseajaga. Raskendavate asjaoludega pistise võtmise koosseisu (lg 2) korral kohaldati enamuses vangistust, mis pöörati täitmisele tingimisi katseajaga. Erandlik oli vaid juhtum, kus 8-kuune vangistus asendati ühe aastase üldkasulikutööga ning 3 korral kohaldati šokivangistust keskmise pikkusega 4 kuud, kus edasine karistus pöörati täitmisele tingimisi katseajaga. Teisisõnu 34-st analüüsitud pistise võtmise juhtumist mõisteti 4 korral šokivangistus keskmise pikkusega 3,5 kuud. Lisakaristusi mõisteti § 293 mõlema lõike puhul kokku 9 korral. Antud töös läbivalt on lisakaristuse mõiste all tegemist ainult KarS § 49 sätestatud tegutsemiskeeluga iga kohtulahendi puhul eraldi nimetatud ametikohal või tegevusalal.

Uurides lähemalt kohtute poolt mõistetud tingimisi vangistusi võib märkida järgmist: 1) üldmenetluse korras määrati § 293 lg 1 järgi ühel korral karistuseks 6 kuud vangistust tingimisi 3-aastase katseajaga ning lg 2 puhul oli keskmiseks karistuseks 1 aasta ja 4 kuud vangistust tingimisi keskmise katseajaga 2 aastat ja 11 kuud; 2) kokkuleppemenetluse korras määrati § 293 lg 1 järgi keskmiseks karistuseks 1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi keskmise katseajaga 3 aastat ning lg 2 puhul oli keskmiseks määratud karistuseks 1 aasta ja 7 kuud tingimisi keskmise katseajaga 2 aastat ja 3 kuud. KarS § 293 sätestab 1. lõike puhul sanktsiooniks rahalise karistuse või kuni 3 aastase vangistuse ja 2. lõike puhul kuni 5 aastase

vangistuse. Kui nüüd määrata seaduses nimetatud karistustele lähtealused, mis on kohtutele karistuse mõistmisel orientiiriks, siis on sanktsiooni esimeseks kolmandikuks 1. lõike puhul 1 aasta vangistust ja 2. lõike puhul 1 aasta ja 8 kuud vangistust. Võrreldes seaduses sätestatud sanktsioone lähtealuse aspektist ja analüüsi tulemusi, võime järeldada, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad üldmenetluses lahendatud kohtuotsustes veidi alla sanktsiooni esimest kolmandikku. Kokkuleppemenetluses on tulemused hoopis teised, st 1. lõike puhul on kohtutes määratud karistus üle sanktsiooni esimesest kolmandikust ja 2. lõike puhul jääb üsna ligilähedale sanktsiooni esimesele kolmandikule (vt lisa nr 1 ja tabel number 6). Selline erinevus võib tuleneda ka asjaolust, et analüüsimisele tulnud üldmenetluse kohtulahendeid on § 293 koosseisu puhul ligikaudu 2 korda vähem ja mõnel korral oli kokkuleppemenetluses mõistetud liitkaristus.

Hinnates kohtu poolt määratud katseaja pikkust tuleb märkida, et antud kohtuotsuste analüüs ei võimalda olemasolevate andmete põhjal järeldusi teha, kas KarS § 73 (katseaja pikkus 3 – 5 aastat) või § 74 (katseaja pikkus 18 kuud – 3 aastat) sätestatud tingimustest oli kõrvale kaldutud. Siiski mõlema eelnimetatud paragrahvi puhul on Riigikohus rõhutanud, et karistusest tingimuslikult vabastamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et tingimuslikult vabastatu katseaeg peab olema mõistetud vangistusest pikem.¹¹⁴ Sellisest Riigikohtu seisukohast on kohtud kõrvale kaldunud 34-st pistise võtmise juhtumist kahe juhtumi puhul, kus kohus oli mõistnud 2 aasta ja 6 kuu pikkuse vangistuse tingimisi 18-kuulise katseajaga ja teises juhtumis 3 aastat vangistust tingimisi 2 aasta ja 6-kuulise katseajaga.

Kohtuotsustes, kus isikud mõisteti õigeks pistise võtmises oli 5, peamiselt kuriteokoosseisu puudumise tõttu (4 juhul) või prokurör loobus (1 juhul). Vastavalt KarS § 2 lg-le 2 on karistamiseks alus, kui see vastab süüteokoosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. Juhul kui prokurör kohtuvaidluses loobub süüdistusest, siis kohus teeb KrMS § 309 lg 2 ja § 14 lg 2 alusel menetlust jätkamata õigeksmõistva otsuse. Lähtudes kohtumenetluse võistlevuse printsiibist, millest tuleneb kohtu kohustus arutada asja esitatud süüdistuse piires, ei ole kohtul õigust ega kohustust kontrollida prokuröri poolt süüdistusest loobumise õigsust ning põhjendatust.¹¹⁵ KrMS § 309 lg 2 annab kohtule õigeksmõistva kohtuotsuse alused ka juhul, kui kohtulikult arutamisel ei ole tuvastatud kuriteosündmust ega kuritegu või kui ei ole tõendatud, et kuriteo on toime pannud süüdistatav.

¹¹⁴ RKKKo 20.02.2007, 3-1-1-99-06.

¹¹⁵ E. Kergandberg jt (koost). KrMSK § 309/2.4.

Kui eelnevalt vaatasime pistise võtmise vastutuse küsimust, siis nüüd vaatame lähemalt altkäemaksu võtmise vastutust. Analüüsil selgus, et reaalselt vangistust mõisteti altkäemaksu võtmise lihtkoosseisu (lg 1) juhtumite puhul 6 korral (sh 3 šokivangistust), millest kõige pikem karistus oli mõistatud 3 aastat ja 6 kuud vangistust endisele kohtunikule Ardi Šuvalovile ja kõige lühem 1 kuu (nn šokivangistust). Lihtkoosseisu keskmiseks mõistatud reaalseks vangistuseks on 2 aastat ja 4 kuud ning osalisele täitmisele pööratud keskmise vangistuse pikkus on ligikaudu 2 kuud. Ülejäänud mõistatud karistused on vangistused tingimisi katseajaga. Altkäemaksu võtmise raskema koosseisu (lg 2) täitmise eest mõisteti reaalselt vangistust 11 korral (sh 7 šokivangistust), millest kõige pikemad karistused olid mõistatud 4 aastat vangistust endisele politseiametnikule Livio Karrole ja 4 aastat vangistust endisele Kaitsepolitseiameti ametnikule Indrek Pöderile ning kõige lühem karistus oli 2 kuud 10 päeva. Endisele kohtunikule Jüri Sakkartile määrati mõnevõrra väiksem karistus – 2 aastat ja 8 kuud vangistust. 11-st mõistatud vangistusest moodustavad 7 karistust osalise täitmisega vangistust, mis varieeruvad 2 kuust kuni peaaegu 1 aasta 9 kuuni. Kohtute poolt mõisteti raskema koosseisu täitmise eest keskmiseks reaalseks vangistuseks 3 aastat ja 2 kuud ning osalisele täitmisele pööratud keskmise vangistuse pikkus on ligikaudu 10 kuud. Lisakaristus mõisteti § 294 mõlema lõike puhul kokku 10 korral. Kokkuvõtlikult võib öelda, et 56-st analüüsitud altkäemaksu võtmise juhtumist mõisteti 7 korral reaalne vangistus keskmise pikkusega ligikaudu 2 aastat ja 10 kuud, 10 korral osalisele täitmisele pööratud vangistus keskmise pikkusega veidi üle 6 kuu ning ülejäänud karistuste osas määrati vangistus tingimisi katseajaga (vt lisa 1 tabel number 7). Isikud mõisteti õigeks altkäemaksu võtmise koosseisu puhul 7 kohtuotsuses, kas kuriteokoosseisu puudumise tõttu (6 juhtumil) või ringkonnaprokurör loobus (1 juhtumil).

Pöörates põhjalikumalt tähelepanu altkäemaksu võtmise eest mõistatud tingimisi vangistustele, võib märkida järgmist: 1) üldmenetluse korras oli lg 1 puhul keskmiseks määratud tingimisi vangistuseks 1 aasta ja 4 kuud keskmise katseajaga 2 aastat ja 5 kuud ning lg 2 esinemisel määrati keskmiseks vangistuseks 2 aastat ja 5 kuud keskmise katseajaga 3 aastat ja 1 kuu; 2) kokkuleppemenetluse korras oli lg 1 puhul keskmiseks määratud tingimisi vangistuseks 1 aasta ja 3 kuud keskmise katseajaga 2 aastat ja 8 kuud ning lg 2 puhul oli määratud keskmiseks tingimisi vangistuseks 2 aastat ja 6 kuud keskmise katseajaga 2 aastat 10 kuud. KarS § 294 sätestab 1. lõike puhul sanktsiooniks 1 aasta kuni 5 aasta pikkuse vangistuse ja 2. lõike puhul 2 aasta kuni 10 aasta pikkuse vangistuse. Kui nüüd määrata seaduses nimetatud sanktsioonidele lähtealused, mis on kohtutele karistuse määramisel orientiiriks, siis sanktsiooni esimeseks kolmandikuks 1. lõike puhul on 2 aastat ja 3 kuud

vangistust ja 2. lõike puhul on 4 aastat ja 6 kuud vangistust. Kõrvutades seaduses sätestatud sanktsioone lähtealuse aspektist ja analüüsi tulemusi, võime järeldada, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad nii üldmenetluse kui ka kokkuleppemenetluses lahendatud kohtuotsustes tunduvalt allapoole orienteeritud määrast (1/3-st). Samuti mõlema menetlusliigi mõistetud karistuste määrade vahel praktiliselt erinevused puuduvad (ülevaatlikumaks mõistmiseks vaata lisa 1 tabel number 7).

Vaadates kohtu poolt määratud katseaja pikkust tuleb märkida, et antud kohtuotsuste analüüs ei võimalda ka KarS § 294 puudutavate andmete põhjal järeldusi teha KarS § 73 (katseaja pikkus 3 – 5 aastat) või § 74 (katseaja pikkus 18 kuud – 3 aastat) sätestatud tingimuste kõrvale kallete osas. Kuid põhimõtet, kus tingimuslikult vabastatu katseaeg peab olema mõistetud vangistusest pikem, on kohtud sellisest Riigikohtu seisukohast kõrvale kaldunud 56-st altkäemaksu võtmise juhtumist 5 korral, kus kohus oli mõistnud: 3 aasta pikkuse vangistuse 2 aastase katseajaga, 2 aasta 2 kuu pikkuse vangistuse tingimisi 18-kuulise katseajaga, 1 aasta 8 kuuse vangistus tingimisi 1 aasta ja 6-kuulise katseajaga ning kahel korral mõistnud 2 aasta pikkuse vangistuse 18-kuulise katseajaga.

Lisaks vastutuse küsimusele uuris autor pistise ja altkäemaksu eset ja leidis, et nii pistise kui ka altkäemaksu esemeks on valdavalt raha ning oluliselt väiksemal määral muu soodustus. Pistise ja altkäemaksu arvulisest suhtest annab ülevaate antud töö lisa 1 tabel number 8. Pistist võeti raha näol alates 300 kroonist kuni 2 254 408, 13 kroonini (Tallinna Transpordiameti ametniku Mati Songisepa juhtum). Muu soodustuse mõiste alla koondus pudel konjakit koos kommikarbiga, 3 korral soodustingimustega rahaline laen, reis Iirimaaale koos restorani kinkekaardiga, 2 korral ehitusmaterjalide soetamisega, 2 korral ehitus või remonttööd elukohale või sõidukile, pudel konjakit, soodsatel tingimustel sõiduki soetamine ja kasutamine. Altkäemaksu võeti raha näol alates 300 kroonist kuni 4 321 559, 63 kroonini (Kaitsepolitsei ametniku Indrek Põderi juhtum). Muu soodustusena oli tegemist juhtumitel, kus kasutati 2 korral tasuta sõidukeid või korterit; soodustingimustel rahaline laen; 5 korral varalised hüved ehk alkohol, sigaretid, kalakonservid, tehnika, 24 purki õlu, kast angerjaid; 2 korral tööna ehk kaablipaigaldus ja sõidukil freooni vahetus (vt lisa 1 tabel number 9). Üsna ebaharilik oli nt juhtum, kus ametnikule anti 5 aastat järjest igakuiselt 500 krooni altkäemaksu.

2.3 Eesti kohtupraktika altkäemaksu ja pistise andmisel

Pistise ja altkäemaksu andmise süüteo koosseisude näol ei ole küll tegemist n.ö ehtsate ametialaste kuritegudega, kuid esinevad Eesti kuriteomaastikul küllaldaselt. Analüüsimisele tuli juhusliku valiku alusel 31 pistise ja altkäemaksu andmise juhtumit, millest 12 moodustavad pistise ja 19 altkäemaksu andmise kuritegu.

Analüüsi käigus selgus, et kohtu menetluseliigi vormides nii pistise kui altkäemaksu andmisel ei ilmnenud suuri erinevusi. Pistise andmise puhul jagunesid menetlusliigid järgmiselt: 5 üldmenetlust ja 8 lihtmenetlust (7 kokkuleppemenetlust ja 1 käskmenetlus) ning altkäemaksu andmise korral jagunesid menetlusliigid peaaegu võrdselt ehk 10 üldmenetlust ja 9 kokkuleppemenetlust. Siinkohal on sobilik ära märkida erandliku lihtmenetluse vormi pistise andmise juhtumi puhul, mille kohaselt KrMS peab käskmenetlust üheks lihtmenetluse liigiks, mille kohaldamise korral kriminaalasja suulist arutamist kohtus ei toimu. See on kirjalik menetlus, kus jällegi peavad olema teise astme kuriteos selged tõendamiseseme asjaolud ning lisaks peab kuritegu olema selline, et prokurör peab võimalikuks põhikaristusena kohaldada rahalist karistust. Käskmenetluse kohaldamine toimub prokuratuuri taotlusel, süüdistataval ei ole sellist õigust.¹¹⁶ Lisaks selline menetlusvorm on eelkõige riigi huvides, kuna selle kaudu on võimalik vähendada õiguskaitseasutuste töökoormust. Kuid käskmenetlusel on ka süüdistatava jaoks teatud eelised võrreldes üldmenetlusega. Nimelt võimaldab käskmenetlus kriminaalmenetluse lõpule viia kulusid kokku hoides, vähese ajakuluga ja tähelepanu äratamata.¹¹⁷ Kokkuvõtvalt võib öelda, et analüüsitud pistise ja altkäemaksu andmise kohtulahendite puhul toimus kohtulik arutelu nii lihtmenetluse kui üldmenetluse korras peaaegu võrdselt.

Pistise ja altkäemaksu andmises süüdi mõistetud teo toimepanijate seas oli mitme erafirma juhatuse liikmeid, lihttöölisi, spetsialiste, 1 kohtutäitur, 1 endine kriminaalhooldusalune ja 1 kinnipeetav ning päris mitme isiku osas polnud võimalik tuvastada nende sotsiaalne positsioon. Teo toimepanijad on oma eesmärgi saavutamiseks pakkunud ametnikele raha või mõnda muud soodustust. Ametnikule pistise või altkäemaksuna üle antud rahasumma varieerus 100 krooni ja 1 235 361, 6 krooni vahel, kuid suurim nõutud summa tulenes endise keskkonnaministri Villu Reiljani poolt 1 500 000 krooni ulatuses. Muu soodustuse mõiste all on pakutud varalist hüve (nt pudel konjakit koos kommikarbiga, erinevat tehnikat) või teenust

¹¹⁶ E. Kergandberg jt (koost). KrMSK § 251/1.

¹¹⁷ E. Kergandberg, M.Sillaots (viide 110), lk 380.

(nt kaabli paigaldus, ehitus- ja remonttööd ametniku elukohas, soodustingimustel rahaline laen).

Karistuse määramisel pistise andmise juhtumi lihtkoosseisu korral mõisteti 9 juhul rahaline karistus, mis arvutatakse päevamäärades. Kuna kohtu poolt mõistetud päevamäär on sõltuvuses süüdimõistetu keskmisest sissetulekust, siis on otstarbekas arvutada päevamäärade keskmine rahaline väärtus, milleks on 9 juhtumi puhul 154 149 krooni. Ühel juhtumil määrati 1 aasta ja 3 kuu pikkune tingimisi karistus 3 aastase katseajaga. Raskeima koosseisuga pistise andmise (lg 2) juhtumeid oli 3, millest 2 olid tingimisi täitmisele pööratud ja ühe puhul rakendati 40 päevast šokivangistust, millest ülejäänud karistuse osas pöörati samuti täitmisele tingimisi katseajaga. Seega keskmise vangistuse pikkus, mis pöörati tingimisi katseajaga täitmisele on pistise andmise lg 2 puhul kokku 1 aasta ja 6 kuud ja keskmine katseaeg 2 aastat 10 kuud. Selline mõistetud karistus aga jääb üsna ligilähedale KarS § 297 lg 2 sätestatud sanktsiooni lähtealusele, milleks on 1 aasta ja 8 kuud (vt iseloomustavat tabelit nr 10 lisa 1 alt). Sama paragrahvi lõike 3 alla on hõlmatud ka 5 erafirmat, kellele mõisteti rahaline karistus 70 000 kroonist kuni 160 000 kroonini. Ühel juhtumil mõisteti kohtu poolt õigeks maakohtu ebaõige materiaalõiguse kohaldamise tõttu ning ühel juhtumil lõpetas kohus määrusega kriminaalasja menetluse seoses süüdistatava süü väikseusega ja avaliku huvi puuduse tõttu. Altkäemaksu andmise juhtumite korral mõisteti mõlema lõike puhul kokku 3 korral reaalne vangistus keskmise pikkusega ligikaudu 1 aasta ja 10 kuud ning 3 korral mõisteti osaline vangistus keskmise pikkusega 9 kuud. Ühel juhtumil määrati erafirmale rahaline karistus 2 000 000 krooni. Üldistatult võib väita, et altkäemaksu andmise koosseisu korral mõisteti 33 tingimisi täitmisele pööratud vangistust ja 6 realselt või osaliselt täitmisele pööratud karistust. Pistise ja altkäemaksu andmise juhtumite korral mõisteti kokku 3 lisakaristust.

Uurides lähemalt altkäemaksu andmise eest mõistetud tingimisi vangistusi, võib öelda järgmist: 1) ülemenetluse korras mõisteti lg 1 puhul keskmiseks tingimisi vangistuse pikkuseks 1 aasta ja 2 kuud keskmise katseaja pikkusega 2 aastat ja 6 kuud ning lg 2 puhul keskmiseks tingimisi vangistuse pikkuseks 2 aastat ja 5 kuud keskmise katseaja pikkusega 3 aastat; 2) kokkuleppemenetluse korras mõisteti lg 2 puhul keskmiseks tingimisi vangistuse pikkuseks 1 aasta ja 2 kuud keskmise katseaja pikkusega 2 aastat ja 3 kuud ning lg 2 puhul keskmiseks tingimisi vangistuse pikkuseks 3 aastat ja 3 kuud keskmise katseaja pikkusega 3 aastat ja 6 kuud. KarS § 298 sätestab 1. lõike puhul sanktsiooniks 1 aasta kuni 5 aasta pikkuse vangistuse ja 2. lõike puhul 2 aasta kuni 10 aasta pikkuse vangistuse. Kui nüüd määrata

seaduses sätestatud sanktsioonidele lähtealused, mis on kohtutele karistuse mõistmisel orientiiriks, siis sanktsiooni esimeseks kolmandikuks 1. lõike puhul on 2 aastat ja 3 kuud vangistust ja 2. lõike puhul on 4 aastat ja 6 kuud vangistust. Võrreldes seaduses sätestatud sanktsioone lähtealuse aspektist ja analüüsi tulemusi, saab järeldada, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad nii üldmenetluse kui ka kokkuleppemenetluse korras lahendatud kohtuotsustes tunduvalt allapoole orienteeritud määrast, v.a kokkuleppemenetluses toimunud altkäemaksu andmise 2. lõike puhul, kus karistuse määr on ligi 1 aasta ja 1 kuu võrra suurem üldmenetluse korras lahendatud kohtuotsustest (vt lisa 1 tabel number 11) . Sellise vahe võis tingida asjaolu, et kohtuotsuste analüüsimisel esines § 298 lg 2 puhul poole võrra vähem juhtumeid ja mõlema menetlusliigi mõistetud karistuste määrade vahel praktiliselt erinevused puuduvad. Välistada saab siin ühe või teise menetlusliigi puhul enam kohaldatud liitkaristuste esinemist, mis võiks kujundada eelnimetatud erinevuse. Kokkuvõtvalt võib öelda, et nii pistise kui ka altkäemaksu andmise kuritegude eest kohtu poolt mõistetud karistused tingimisi vangistuse määramisel jäävad seaduses sätestatud karistusraamides alla sanktsiooni esimest kolmandikku.

KOKKUVÕTE

Karistusõiguse ülesanne demokraatlikus õigusriigis on õigushüvede, s.o ühiskonna kui inimeste sotsiaalse kooselu aluste kaitse. Karistusõigus täidab oma ülesannet eelkõige karistusõigusliku sekkumise – karistamise – kaudu, kui teo toimepanija poolt on juba ebaõigus loodud. Autori eesmärgiks oli analüüsida, kas hetkel Eestis karistusseadustiku sätestatud sanktsioonid tagavad piisava kaitse ühiskonna usaldusväärsuse tekitamiseks ja riigivõimu mitte kuritarvitamiseks. Läbi analüüsi püüdis autor uurida tänases Eestis pistise ja altkäemaksu juhtumite vastutuse ulatust ja normi õiguskindlust. Uurimuse eesmärgiks oli anda ülevaade altkäemaksu ja pistise koosseisudest teoreetilises käsitluses ja Riigikohtu praktika kaudu, samuti üldistada maakohtute karistuspraktikat antud liiki asjades.

Üldise arvamuse kohaselt on kriminaalvastutus riikliku sunniga tagatav kohustus kanda karistust või muud kohtu poolt kohaldatud sunnivahendit või piirangut. Karistusõigus toimib sisuliselt ultima ratio põhimõttel ehk ühiskond eelistab alati mitteformaalseid konfliktilahendusi moraalinormide alusel või lahendusi teiste õigusharude normidele toetudes. Karistuse hindamine ja muutmine võib viia karistusmäärade suurenemisele või vähendamisele, mis omakorda võib tugevalt mõjutada ühiskonda. Autor hindas seaduses ettenähtud sanktsiooni ja kohtute poolt kohaldatava karistuse suhet pistise ja altkäemaksu võtmise ning andmise asjades läbi 121 kohtuotsuse analüüsi.

Kohtuliku arutelu vormiks suures osas on kokkuleppemenetlused. 90-st altkäemaksu ja pistise võtmise juhtumist oli kokkuleppemenetlusi 54 ja üldmenetlusi 35. Ühel juhul oli kohtulikuks menetlusviisiks ka kiirmenetlus. 31-st altkäemaksu ja pistise andmise juhtumist, millest 12 moodustavad pistise ja 19 altkäemaksu andmise kuritegu, nähtus, et kokkuleppemenetlusi kokku oli 16 ja üldmenetlusi oli kokku 15. Erandiks oli üks lihtmenetlusevorm – käskmenetlus. Seega on kohtuliku menetlusliigi valikul praktikas kasutusel efektiivselt mõlemad eelmainitud menetlusevormid. Positiivne tähelepanek on, et menetlusliigi osas on ülekaalus lihtmenetlusevorm, mis on eelkõige riigi huvides, kuna selle kaudu on võimalik vähendada õiguskaitseasutuste töökoormust. Samuti on lihtmenetlusel süüdistatava jaoks teatud eelised võrreldes üldmenetlusega. Nimelt võimaldab see kriminaalmenetluse lõpule viia kulutusi kokku hoides, vähese ajakuluga ja lühimenetluse korral ka soodsam karistus ($\frac{1}{3}$ vähem). Lisaks on ühiskonna seisukohalt karistuse mõistmisel täidetud eripreventiivne ja üldpreventiivne eesmärk.

Kohtuotsuste analüüsi alusel võib öelda, et statistiliselt on altkäemaksu ja pistise võtmise kuriteo toimepannud ametnikeks ülekaalukalt 62,2% osas politseiametnikud, kellele järgnevad Maksu- ja Tolliameti ametnikud 14,4%-ga, kohaliku omavalitsuse ametiasutuse töötajaid 13,3% ja ARK ametnikud 12,2%-ga ning muud mitmete erinevate asutuste ametnikud. Kõige markantsemateks juhtumiteks on 3 kohtuniku süüasi, mis näitab just kõige teravamalt ka korruptsiooni levikust riigi põhiseadusliku institutsioonini. Kui eelpool mainitud pistise ja altkäemaksu võtmise toimepanijateks olid ainult ametnikud, siis andmise koosseisu teo toimepanijateks olid enamuses erafirma juhatuse liikmed, lihttöölised, spetsialistid ja ühel juhul ka ametnik.

Nii pistise kui ka altkäemaksu esemeks on valdavalt raha ning oluliselt väiksemal määral muu soodustus. Pistist võeti raha näol alates 300 kroonist kuni 2 254 408, 13 kroonini. Altkäemaksu võeti raha näol alates 300 kroonist kuni 4 321 559, 63 kroonini. Pistise ja altkäemaksu andjate poolt oli ametnikule üle antavaks rahasummaks varieeruvalt 100 kroonist kuni 1 235 361, 6 krooni. Lisaks rahale, oli pistise ja altkäemaksu esemeks muu soodustus, mille alla koondus mitmed varalised hüved (alkohol, sigaretid, kalakonservid, tehnika jms), soodustingimustega rahalisi laene, teenuseid jms.

Vastutuse küsimust uurides pistise ja altkäemaksu kuritegude eest, leidis autor, et pistise võtmise kuriteo eest on kohtud karistuse määramisel mõistnud 34-st lahendist 4 korral osalise täitmise vangistuse (nn šokivangistus), keskmise pikkusega 3,5 kuud ning 5 juhtumil mõisteti rahaline karistus. Ülejäänud pistise võtmise kuritegude osas kohaldatai kohtute poolt vangistusi, mis pöörati täitmisele tingimisi katseajaga. Võrreldes seaduses sätestatud sanktsioone lähtealuse aspektist ja analüüsi tulemusi järeldeb autor, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad üldmenetluse korras lahendatud kohtuotsustes veidi alla sanktsiooni esimest kolmandikku. Kokkuleppemenetluses on tulemused hoopis teised, st § 293 1. lõike puhul on kohtutes määratud karistused pigem üle sanktsiooni esimese kolmandiku ja 2. lõike puhul jääb sanktsiooni esimese kolmandiku piirimaile. Tingimisi mõistetud karistuste katseaja pikkuse määramisel hakkas autorile silma mõnetine kohtute poolne kõrvale kaldumine Riigikohtu seisukohast katseaja pikkuse määramisel. Nimelt on Riigikohus välja öelnud põhimõtte, mille kohaselt tingimuslikult vabastatu katseage peab olema mõistetud vangistusest pikem. Antud põhimõttest on kohtud kõrvale kaldunud 34-st pistise võtmise kohtulahendist kahel korral, kus nt kohus oli mõistnud 2 aasta ja 6 kuu pikkuse vangistuse tingimisi 18-kuulise katseajaga.

Lisaks pistise võtmise kuriteo karistuste analüüsile leidis autor analüüsi käigus, et 56-st altkäemaksu võtmise juhtumist mõisteti 7 korral reaalne vangistus keskmise pikkusega ca 2 aastat ja 10 kuud ja 10 korral määrati osalisele täitmisele pööratud vangistus keskmise pikkusega veidi üle 6 kuu. Ülejäänud altkäemaksu võtmise kuritegude osas määrati sanktsiooniks vangistus tingimisi katseajaga. Kõrvutades seaduses sätestatud sanktsioone ja analüüsi tulemusi järeldas autor, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad nii üldmenetluse kui ka kokkuleppemenetluse korras lahendatud kohtuotsustes tunduvalt allapoole sanktsiooni esimesest kolmandikust ning mõlema menetlusliigi mõistatud karistuste määrade vahel praktiliselt erinevused puudusid. Altkäemaksu võtmise kuritegude tingimisi vangistuste katseaja pikkuse määramisel kaldusid kohtud 56 kohtulahendi puhul 5 korral kõrvale Riigikohtu seisukohast.

Pistise andmise eest mõistatud sanktsioonide osas kohaldati 12-st lahendist 9 juhul rahaline karistus ning ülejäänud juhtumite osas kohaldati vangistust tingimisi, millistel juhtudel jäi mõistatud karistusemäär seadusega võrreldes sanktsiooni esimesele kolmandikule ligilähedale. Altkäemaksu andmise 19-st lahendist 6 korral mõisteti reaalne vangistus, sh 3 on šokivangistus. Seega saab järeldada, et siiani kohtute poolt määratud karistused jäävad nii üldmenetluse kui ka kokkuleppemenetluse korras lahendatud kohtuotsustes tunduvalt allapoole orienteeritud määrast, v.a kokkuleppemenetluses toimunud altkäemaksu andmise 2. lõike puhul, kus karistuse määr on suurem üldmenetluses lahendatud kohtuotsustest. Kokkuvõtvalt võib öelda, et nii pistise kui ka altkäemaksu andmise kuritegude eest kohtu poolt mõistatud karistused tingimisi vangistuse määramisel jäävad seaduses sätestatud karistusraamides alla sanktsiooni esisemest kolmandikku.

Eelnevat kokkuvõttes autor järeldab, et analüüsitud kohtuotsuste põhjal on Eestis kehtestatud sanktsioonid ja kohaldatavad karistused piisavad ja siiani võimaldavad karistusseadustikus nimetatud pistise ja altkäemaksu koosseisude vastu tõhusalt võidelda. Lähtuvalt analüüsi tulemusest jäävad enamus karistusmäärad alla seaduses sätestatud sanktsiooni esimest kolmandikku, mis tähendab ühtlasi seda, et senine kohtupraktika pole näinud vajadust kohaldada kõrgemaid karistusi. Sanktsioonide efektiivsust näitab ka viimase nelja aasta statistiliste andmete stabiilsus eelnimetatud kuritegude lõikes. Kõige üldisemas plaanis ongi õiguse eesmärk luua korrapära ja stabiilsus ühiskonnas, mida omakorda kinnitab eelpool analüüsitud tulemused.

LIABILITY FOR TAKING AND GIVING GRATUITIES AND BRIBES

Summary

The modern-day has shown us that corruption and one of its forms – criminal official misconduct, of which the most widely spread forms being criminal offenses related to gratuities and bribes – have become more specific and intricate. The goals of these offenses are very different from trying to speed up some processes to obtaining information or services that in other cases would not be possible; or to avoid consequences (e.g. driving disqualification). Allowing, giving, taking or mediating gratuities and bribes is penalised. The Penal Code enacts sanctions to avoid malpractice. The Penal Code in Estonia enacts three different penalties for taking or giving a bribe or gratuity: pecuniary punishment, incarceration or compulsory dissolution is the case of legal persons. However, there is still debate about whether these sanctions are grave enough to avoid malpractice in the future. Others find that the current sanctions provide an efficient legal protection in all bodies of power. The problem is widely spread and takes place in all different sectors of society, especially because of the ever-changing world and developing infrastructures. Because greater emphasis is being put on the bodies of the power in the government, the according sanctions have to be more efficient and precise in a healthy functioning society.

Based on the previous analysis, the aim of the author in this thesis is to analyse whether the current sanctions enacted in The Penal Code in Estonia provide sufficient legal protection to generate trust in the society and avoid malpractice in different bodies of power. Through a comprehensive analysis the author aimed to study the scope of liability and legal certainty of norms in the bribe and gratuity cases in Estonia. The aim of the study is to give an overview of the compositions of bribes and gratuities in a theoretical discussion and through the judicial practice of the Supreme Court; also, to generalise the penal practice in the cases mentioned above in county courts. The author assessed the ratio between sanctions enacted in The Penal Code and penalties applied by courts in bribe and gratuities cases by analysing 121 judgements.

In the analysis of this thesis a positive conclusion was reached, according to which the main type of proceeding in court practice was the simplified proceeding, which is in the best interest of the state as it can reduce the workload of the law enforcement authorities. In addition, the accused also has some advantages from the simplified proceeding compared to the general procedure. That is to say that the criminal procedure can be concluded with

reduced costs, less time and in the case of an alternative procedure, the penalty can also be more favourable ($\frac{1}{3}$ less). Also, the special precautionary and general precautionary aims have been met in administering justice according to the society.

According to the analysis of court judgement it can be said that statistically the main officials that have committed a crime by taking a bribe or gratuity are police officers with an overwhelming 62,2%, who are followed by Estonian Tax and Customs Board officials with 14,4%, local government authorities with 13,3% and other officials from various authorities. The most spectacular cases were the cases of three judges, which show very clearly how the corruption has spread even to the constitutional institutions of the state. When the aforementioned cases of taking bribes and gratuities only included officials, then the subjects of giving bribes and gratuities were mostly board members of private enterprises, unskilled workers and specialists.

The main subject of the bribes and gratuities was money and in some other cases bonuses or benefits. Money gratuities were from 19 euros up to 144 082.94 euros and bribes from 19 euros up to 276 198 euros. The sum of money in gratuities and bribes given to the official were from 6.4 euros up to 78 954 euros. In addition to money, the subjects of the bribes and gratuities were other benefits such as bonus money loans, services and other proprietary benefits (alcohol, tobacco, canned fish, technology etc.)

In analysing the question of liability in crimes related to bribes and gratuities, the author concluded the following: in crimes of taking gratuities the court ruled penalties 4 out of 34 with a partial incarceration ("shock incarceration"), medium-term incarceration of 3.5 months and in 5 cases the penalty was a pecuniary punishment. In all other cases the court ruled conditional sentence as the penalty. In comparing the sanctions enacted in The Penal Code and the penalties in court practice the author concluded that in most cases so far the penalties determined by court practice in the case of general procedures have been milder, about one third, than the sanctions enacted in The Penal Code. In compromise procedures the results were different, meaning that according to § 293 paragraph 1, the penalties determined by court rule were over the first third of the sanctions and in paragraph 2 is equivalent to the first third. In determining the probationary period in conditional sentences the author noticed some deviance in court ruling. That is to say the Supreme Court has established a principle that the probationary period of the conditional sentence has to be longer than the determined incarceration. Courts have deviated from this principle in 2 cases of the aforementioned 34

gratuities-taking cases where the court ruled a probationary period of 18 months for an incarceration of 2 years and 6 months.

In addition to analysing the penalties for taking gratuities, the author found that in 56 bribe-taking cases 7 were sentenced for an average of 2 years and 10 months and 10 were sentenced a shock incarceration for an average of 6 months. In other cases the convicted were determined with conditional sentences. Compared to the sanctions enacted in The Penal Code, the author concluded that the sanctions determined by court both in general procedures and in compromise procedures are well under the first third of the sanctions and in both types of proceedings the differences in penalties are close to none. In 5 cases of a total of 56 there were deviances from the principle of the Supreme Court in determining the probationary period.

In 9 cases out of 12 the penalties for giving gratuities were pecuniary punishments and in all other cases conditional sentences were determined, in which the volume of the penalty was close to the first third of the sanctions enacted in The Penal Code. In 6 bribe-giving cases out of 19 the penalty was incarceration, from which 3 were shock incarcerations. It can be concluded that penalties determined by court ruling in both general and compromise procedures are well under the general degree except in cases of compromise procedures in paragraph 2 of bribe-giving where the degree of the penalty was higher than in the cases of general procedures. In conclusion it can be said that degree of penalties in determining conditional sentences by courts for giving bribes and gratuities are well under the first third of sanctions enacted in The Penal Code.

The author concludes that on the basis of the analysed court decisions, the sanctions and penalties in Estonia are sufficient and enable to fight against the aforementioned giving and taking bribes and gratuities. Based on the results of the analysis, the degrees of penalties are well under the first third of the sanctions enacted in the law, which in turn means that judicial practice has not had the need to determine higher penalties. The effectiveness of the given sanctions can also be determined from the stability of the statistical data about the aforementioned crimes over the four years. The general idea of the law is to create regularity and stability in the society, which in turn is supported by the results from the analysis of the author in the thesis.

KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU:

Kasutatud kirjandus:

1. L. Feldmanis. Soodustus ametialase teo eest kui pistise ja altkäemaksu koosseisuline osa. – Juridica 2012/I.
2. V. Filimonov. Korruptsiooni defineerimisest korruptsiooni preventsiooni seisukohalt. – Juridica 2000/VIII.
3. Justiitsministeeriumi kriminaalstatistika. Aastaülevaated. – Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/57886>, 25.märts 2013.
4. Justiitsministeeriumi kriminaalstatistika. Aastaülevaated. Kuritegevus Eestis 2012. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57897/Siseministeeriumi+slaidid.pdf>, 12.aprill 2013.
5. O. Järvesaar, J. Sootak. Riigikohtu praktika ametialaste kuritegude asjades. – Juridica 2001/II.
6. Kaitsepolitseiameti aastaraamat 2012. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.kapo.ee/cms-data/text/38/44/files/kapo-aastaraamat-2012-est.pdf>, 17.märts 2013.
7. Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku, tolliseaduse ja vangistusseaduse muutmise seadus 393 SE I seletuskiri. – Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=9a4b1b4e-07ee-4666-89c1-835d3534a1a3&>, 23.aprill 2013.
8. E.Kergandberg jt (koost). Kriminaalmenetluse seadustik. Komm vlj. Tallinn: Juura 2012.
9. E. Kergandberg, M.Sillaots. Kriminaalmenetlus. Tallinn: Juura 2006.
10. Korruptsioonivastane seadus 192 SE seletuskiri. – Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=369e4999-cf7d-488b-8155-f688cd9d23ee&>, 21.aprill 2013.
11. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus 295 SE seletuskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&eid=66a76170-3752-4d7d-a26d-c49091327918>, 24. aprill 2013.
12. Kuritegevus Eestis 2008. Tallinn: Justiitsministeerium 2009.
13. U. Lõhmus. Põhiõigused kriminaalmenetluses. Tallinn: Juura 2012.
14. Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 3.tr. Tallinn: Juura 2012.

15. P. Pikamäe. Kaastäideviimise määratlemine. Karistusseadustik ja Riigikohtu praktika. – Juridica 2003/III.
16. P. Randma. Veel kord riigi poolsest teprovokatsioonist: kas keelatud või siiski lubatud? – Juridica 2006/V.
17. J. Sootak. Altkäemaks: kas uus tõlgendus seadusele? – Juridica 1998/VIII.
18. J. Sootak jt (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 2. tr. Tallinn: Juura 2004.
19. J. Sootak jt (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 3. tr. Tallinn: Juura 2009.
20. J. Sootak. Karistusõiguse alused. Tallinn: Juura 2003.
21. J. Sootak. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010.
22. J. Sootak. Sanktsiooniõigus. Karistusõiguslikud sanktsioonid ja nende kohaldamine. Tallinn: Juura 2007.
23. J. Sootak. Täideviimine ja osavõtt. Tallinn: Juura 2004.
24. Transparency International. Ühing Korruptsioonivaba Eesti. Korruptsioonitajumise indeks 2012. – Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.transparency.ee/cm/uudised/2012-aasta-korruptsioonitajumise-indeksi-tulemused>, 17.märts 2013.

Kasutatud normatiivmaterjalid:

25. Avaliku teenistuse seadus. – RT I, 06.07.2012, 1
26. Eesti NSV Justiitsministeerium. Eesti NSV Kriminaalkodeks. – Tallinn: Olion 1990
27. Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT 1992, 26, 349.
28. Haldusmenetluse seadus. – RT I 2001, 58, 354; RT I 23.02.2011, 3
29. Julgeolekuasutuste seadus. – RT I 2001, 7, 17; RT I, 29.06.2012, 2.
30. Karistusseadustik. – RT I 2001, 61, 364
31. Karistusseadustiku rakendamise seadus. – RT I 2002, 56, 350
32. Korruptsioonivastane seadus. – RT I, 29.06.1012, 1
33. Kriminaalkodeks. 29.05.1992. – RT 1992, 20, 288
34. Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I 2003, 27, 166.
35. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 2002, 35, 216; RT I, 06.12.2010, 1
36. Töötasu alammäära kehtestamine. VVm 10.01.2013 nr 6. – RT I, 11.01.2013, 7
37. Vabariigi Valitsuse seadus. – RT I 1995, 94, 1628; RT I, 29.12.2012, 1

Kasutatud kohtupraktika:

Riigikohtu lahendid

38. RKKKo 12.03.1996, 3-1-1-32-96.	52. RKKKo 24.03.2005, 3-1-1-12-05.
39. RKKKo 27.08.1996, 3-1-1-79-96.	53. RKKKo 26.05.2005 3-1-1-37-05.
40. RKKKo 17.06.1997, 3-1-1-70-97.	54. RKKKo 19.09.2005 3-1-1-68-05.
41. RKKKo 06.10.1998, 3-1-3-19-98.	55. RKKKo 14.06.2006, 3-1-1-43-06.
42. RKKKo 07.12.2000, 3-1-1-100-00.	56. RKKKo 12.10.2006, 3-1-1-88-06.
43. RKKKo 06.03.2001, 3-1-1-15-01.	57. RKKKo 20.02.2007, 3-1-1-99-06.
44. RKKKo 13.03.2001, 3-1-1-24-01.	58. RKKKo 26.03.2007, 3-1-1-118-06.
45. RKKKo 05.05.2003 3-1-1-43-03.	59. RKKKo 16.05.2007, 3-1-1-14-07.
46. RKKKo 04.12.2003, 3-1-1-138-03.	60. RKKKo 06.12.2007 3-1-1-65-07.
47. RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04.	61. RKKKo 24.04.2009, 3-1-1-10-09.
48. RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-16-04.	62. RKKKo 22.05.2009, 3-1-1-19-09.
49. RKKKo 04.06.2004, 3-1-1-41-04.	63. RKKKo 26.05.2010 3-1-1-22-10.
50. RKKKo 19.10.2004, 3-1-1-94-04.	64. RKKKo 03.10.2011 3-1-1-68-11.
51. RKKKo 02.12.2004, 3-1-1-110-04.	

Ringkonnakohtu lahendid

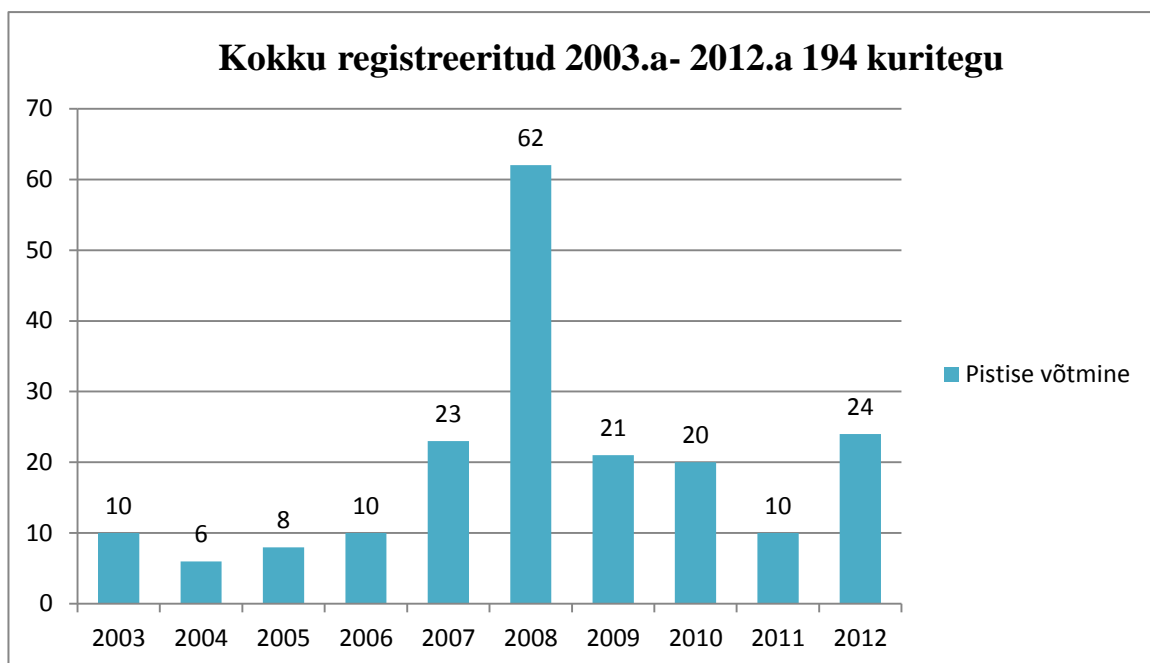
65. TlnRnKo 1-06-10216.	78. TlnRnKo 1-09-9812.
66. TlnRnKo 1-09-702.	79. TlnRnKo 1-06-7262.
67. TrtRnKo 1-11-1967.	80. TlnRnKo 1-06-7425.
68. VRnKo 2-1-146/04.	81. TlnRnKo 1-07-8495.
69. TlnRnKo 1-06-5729.	82. TrtRnKo 1-08-12788.
70. TlnRnKo 1-06-10216.	83. TrtRnKo 1-07-9729.
71. VRnKo 1-06-7095.	84. TlnRnKo 1-10-11171.
72. TlnRnKo 1-05-665.	85. TlnRnKo 1-11-2627.
73. TlnRnKo 1-08-3907.	86. TlnRnKo 2-1/279/05.
74. TrtRnKo 1-08-17149.	87. TrtRnKo 1-08-7474.
75. TlnRnKo 1-07-13118.	88. TlnRnKo 1-10-254.
76. TlnRnKo 1-04-81.	89. TlnRnKo 1-04-222.
77. TlnRnKo 1-09-702.	90. TlnRnKo 1-07-15426.

Maakohtu lahendid

91. TlnLKo 1-1870/03.	94. TMKo 1-12-8275.
92. HMKo 1-06-1543.	95. HMKo 1-06-11274.
93. HMKo 1-07-5789.	96. HMKo 1-06-10792.

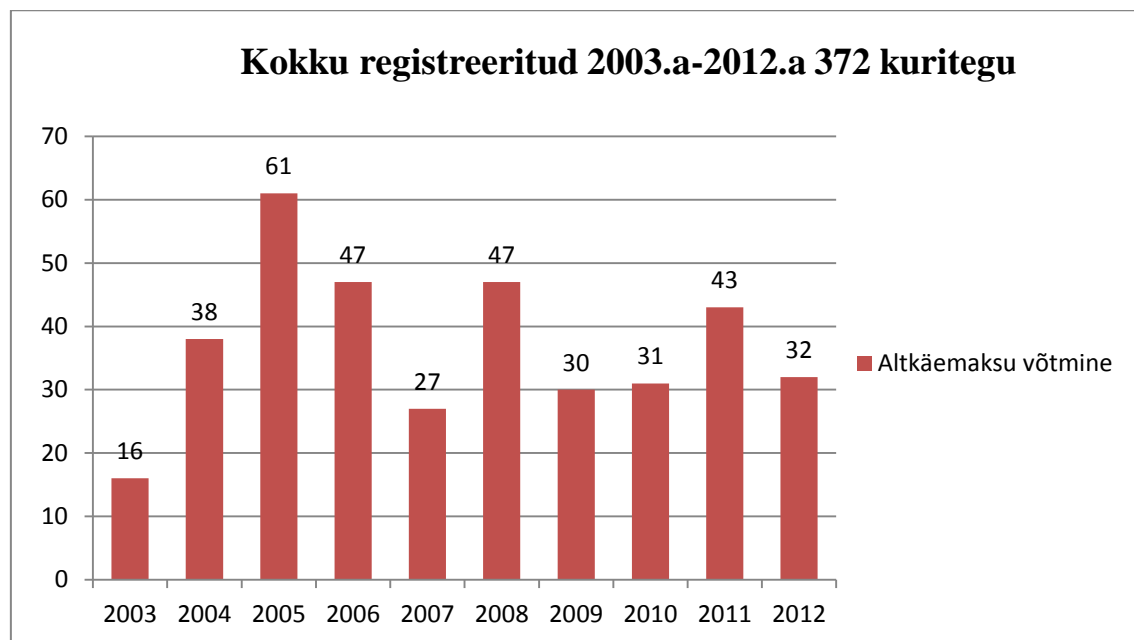
97. VMKo 1-08-151.
98. VMKo 1-04-2.
99. TMKo 1-08-4213.
100. HMKo 1-06-15769.
101. HMKo 1-09-18254.
102. HMKo 1-11-6394.
103. PMKo 1-09-6830.
104. HMKo 1-08-2925.
105. VMKo 1-11-13665.
106. HMKo 1-09-21902.
107. HMKo 1-11-2945.
108. HMKo 1-12-2785.
109. HMKo 1-11-8601.
110. HMKo 1-10-1901.
111. HMKo 1-08-10177.
112. HMKo 1-09-17996.
113. HMKo 1-09-12877.
114. HMKo 1-06-1691.
115. VMKo 1-06-12960.
116. HMKo 1-08-6094.
117. HMKo 1-07-9416.
118. HMKo 1-08-13400.
119. HMKo 1-08-9854.
120. HMKo 1-08-103.
121. VMKo 1-07-15745.
122. VMKo 1-07-3403.
123. HMKo 1-07-9343.
124. VMKo 1-07-10757.
125. VMKo 1-07-8763.
126. HMKo 1-07-8132.
127. VMKo 1-06-12185.
128. VMKo 1-07-6257.
129. VMKo 1-07- 5564.
130. HMKo 1-06-2049.
131. HMKo 1-08-2873.
132. HMKo 1-05-223.
133. HMKo 1-06-6651.
134. PMKo 1-10-3626.
135. HMKo 1-10-5701.
136. TMKo 1-10-15279.
137. HMKo 1-12-3980.
138. VMKo 1-12-3171.
139. HMKo 1-06-5846.
140. HMKo 1-06-10773.
141. TMKo 1-06-16382.
142. TMKo 1-06-6984.
143. HMKo 1-07-1183.
144. TMKo 1-06-7361.
145. VMKo 1-07-4674.
146. PMKo 1-07-8850.
147. HMKo 1-07-9416.
148. HMKo 1-09-7727.
149. HMKo 1-07-10419.
150. TlnLK 1-1020/05.
151. HMKo 1-06-5059.
152. HMKo 1-11-249.
153. TMKo 1-12-123.
154. HMKo 1-06-14796.
155. HMKo 1-07-14501.
156. HMKo 1-08-6323.
157. HMKo 1-10-365 (koopia autori valduses).
158. HMKo 1-06-1445 (koopia autori valduses)

Tabel 1. Pistise võtmine

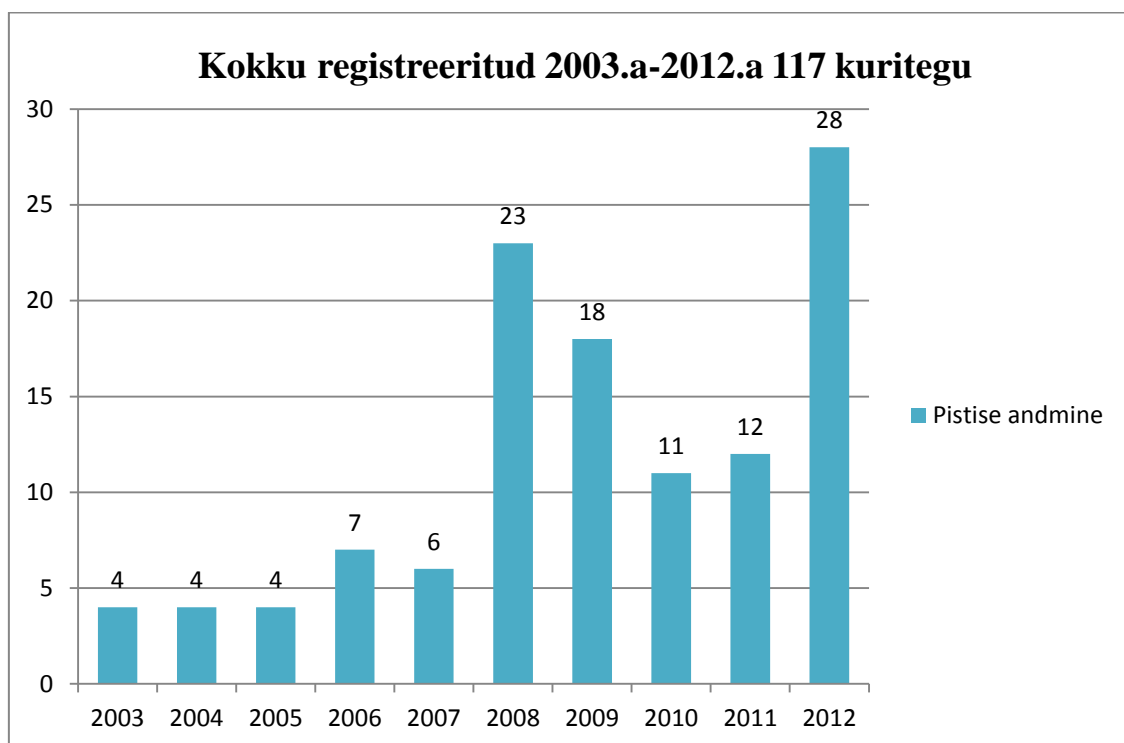
Allikas: Eesti Vabariigi Justiitsministeerium. Kriminaalstatistika. Aastaülevaated.

Tabel 2. Altkäemaksu võtmine

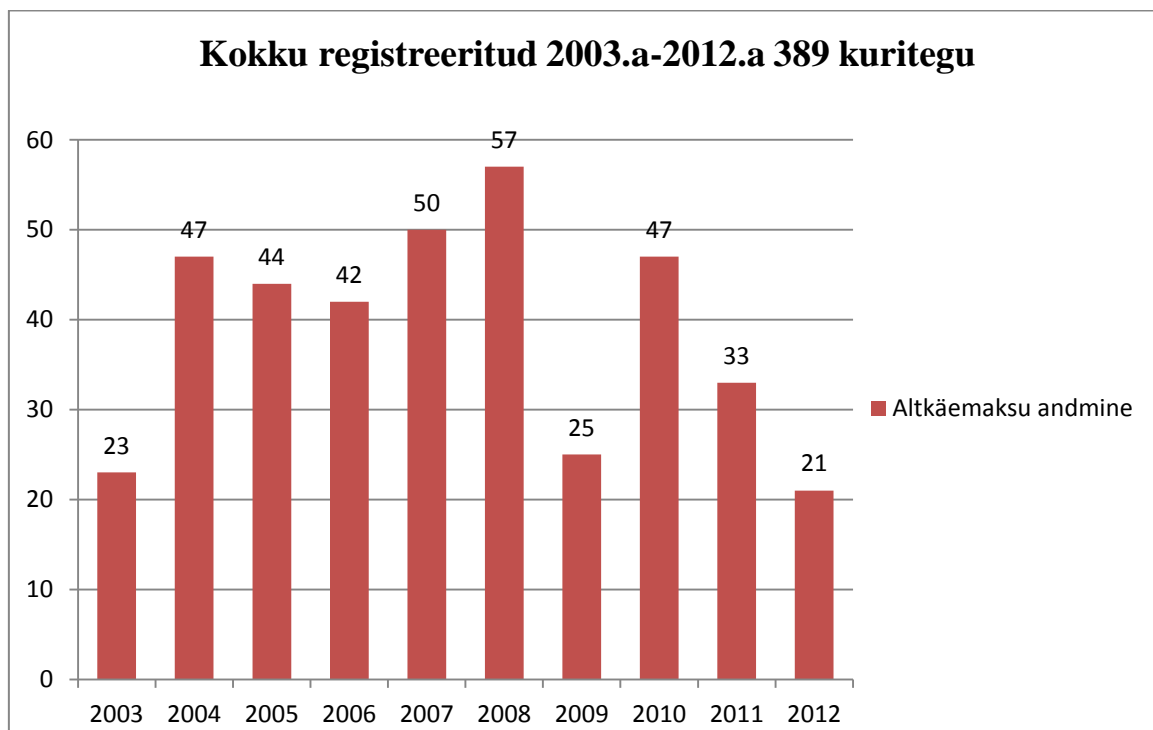
Allikas: Eesti Vabariigi Justiitsministeerium. Kriminaalstatistika. Aastaülevaated.

Tabel 3. Pistise andmine

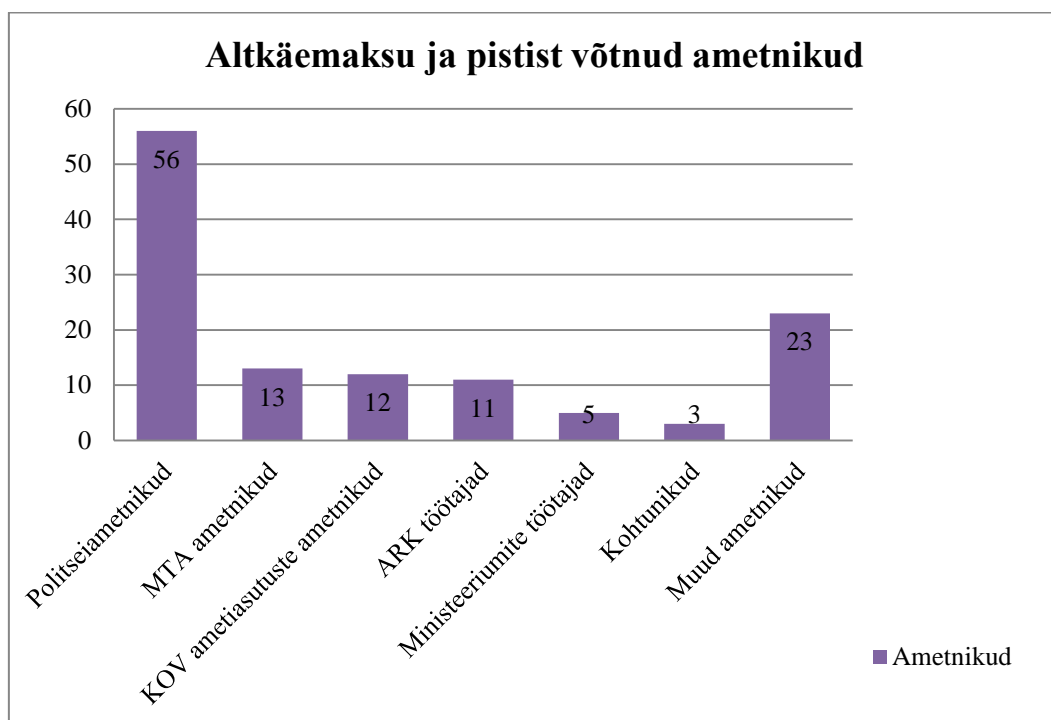
Allikas: Eesti Vabariigi Justiitsministeerium. Kriminaalstatistika. Aastaülevaated.

Tabel 4. Altkäemaksu andmine

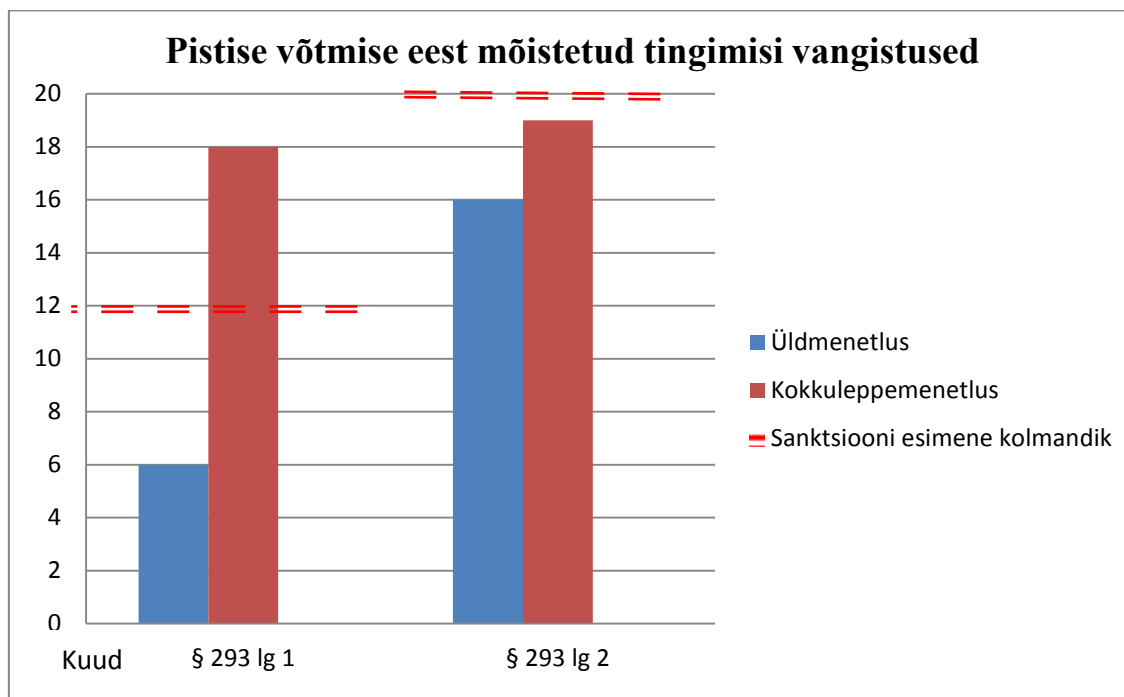

Allikas: Eesti Vabariigi Justiitsministeerium. Kriminaalstatistika. Aastaülevaated.

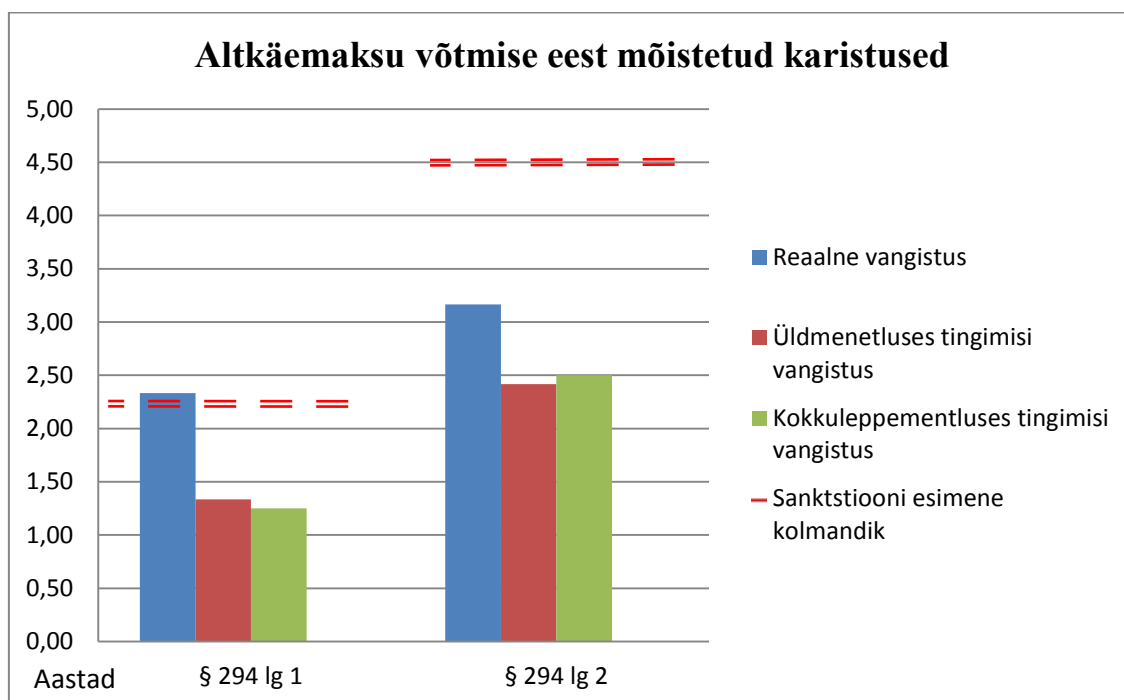
Tabel 5. Altkäemaksu ja pistist võtnud ametnikud

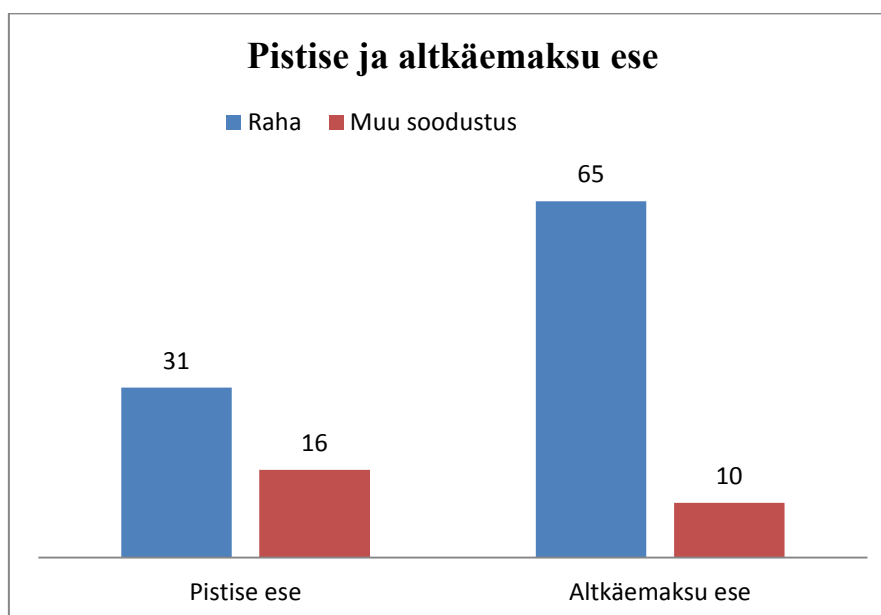
Tabel 6. Pistise võtmise eest mõistetud tingimisi vangistused

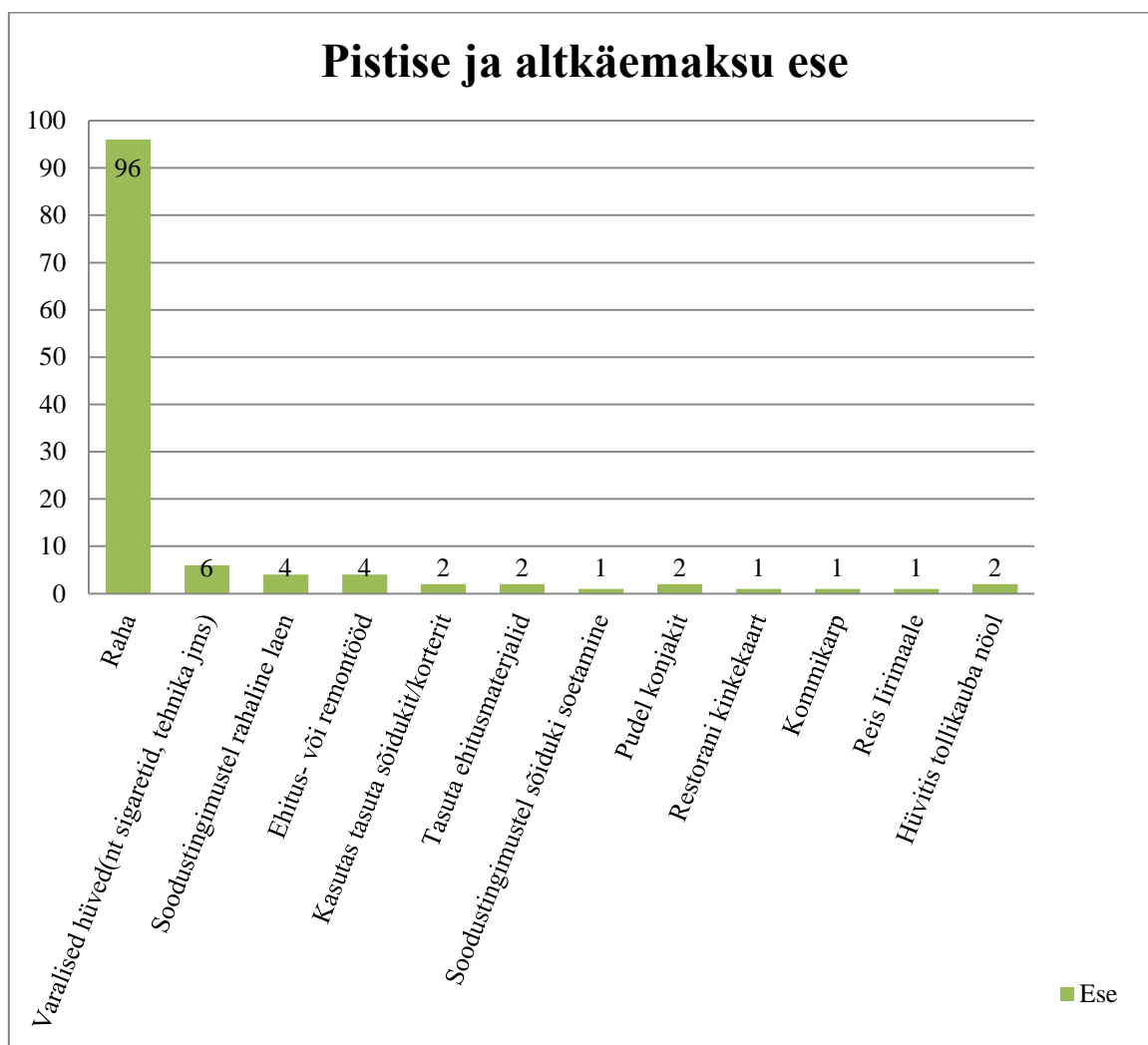
Tabel 7. Altkäemaksu võtmise eest mõistetud karistused

Tabel 8. Pistise ja altkäemaksu ese arvuliselt

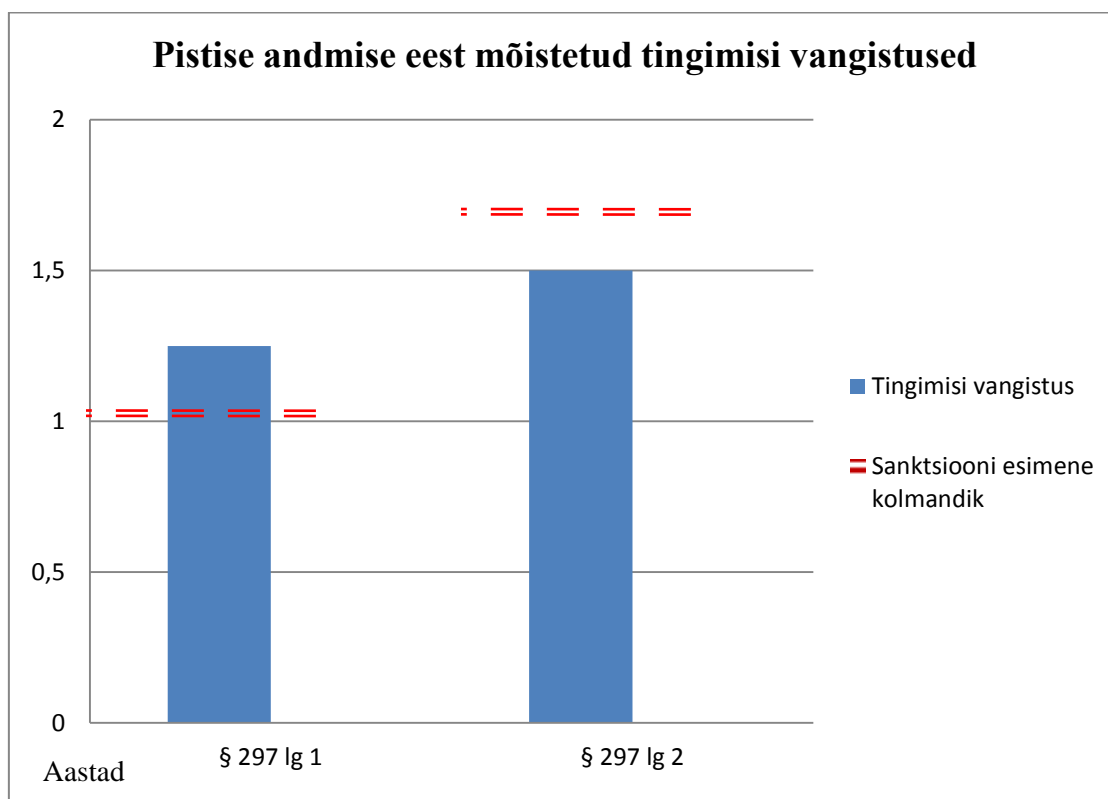

Tabel 9. Pistise ja altkäemaksu ese detailsemalt

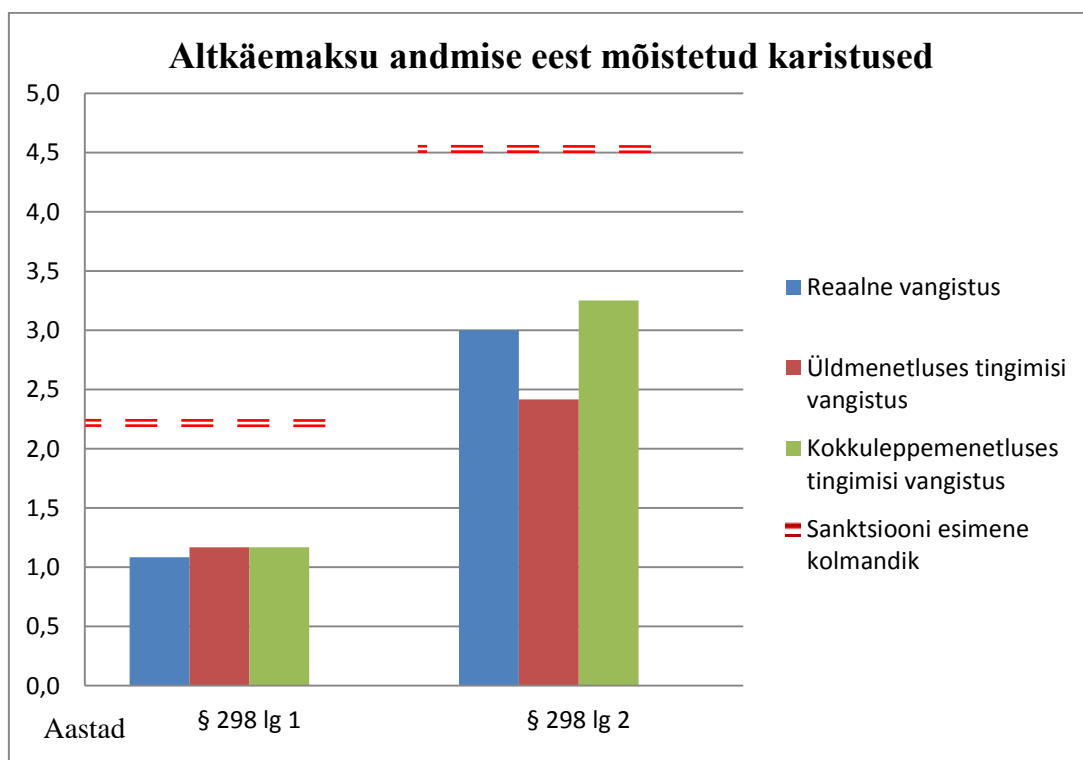

Tabel 10. Pistise andmise eest mõistetud tingimisi vangistused

Tabel 11. Altkäemaksu andmise eest mõistetud karistused

Lisa 2. Kohtuotsuste analüüs

OTSUSE NR	KVALIFIKATSIOON	KES VÕTTIS?	LISAINFO, MIKS VÕTTIS/ANDIS	ESE	MENETLUSE LIIK	MÄÄRATUD KARISTUS
1.Tartu Ringkonnakohus 1-11-1967	KarS § 293 lg 2 p 1, 2	Haridus- ja Teadusministeeriumi infosüsteemide talituse juhataja Jaanus Christoffel	Osales otsuste tegemises, mille tulemusena sõlmiti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning AS-i Max 123 vahel erinevaid infotehnoloogia tarnelepinguid ning hankelepinguid ja osteti AS-ilt Max 123 infotehnoloogiat läbi OÜ WorkIT	Tasuta reis Iirimaale, väärtusega vähemalt 9206,14 krooni ja restoran Volga kinkekaart, väärtusega 1500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹¹⁸ 1 aasta.
2.Riigikohus 3-1-1-68-05 Riigikohus jättis muutmata Tallinna Ringkonnakohtu otsuse nr 2-1/9/2005	KarS § 293 lg 2 p 1	Justiitsministeeriumi üldosakonna finants- ja varahalduse talituse kinnisvarareferent Kairi Kõrm	Võimaldas kinnisvarafirmal olla kinnisvaraturul liider; lasi kustutada oma isikliku võla vastuteenena hindamise eest; nõudis kinnisvara objektide hindamise eest Justiitsministeeriumi poolt tasustatava hindamise eest 10 % tasust.	6000 krooni; 10 % hindamise tasust	Üldmenetlus	6 kuud vangistust 3aastase tingimisi katseajaga; Lisakaristus ¹¹⁹ 3 aastat.
3.Tallinna Linnakohus 1-1870/03	KarS § 293 lg 2 p 2	Endine pankrotihaldur Gunnar Kivila	Pankrotis firma tegevuse jätkamise, müügilitsentside väljastamiseks nõusoleku andmise ja rendilepingu pikendamise eesmärgil	50 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust, 2 aasta ja 6 kuulise tingimisi katseajaga.
4.Tallinna Linnakohus	KarS § 293 lg 1	Kodakondsus- ja Migratsiooniam	Taotles KMA peadirektorilt oma alluvale osakonna	1350 krooni	Üldmenetlus	Rahaline karistus 130 päevamäära, s.o 23 790

¹¹⁸ Võeti ära õigus töötada riigi või KOV või organis või avalik-õiguslikus jur.isikus ametikohal, kus tuleb täita haldamis-, järelevalve või juhtimisülesanded või korraldada varaliste väärtuste liikumist.

¹¹⁹ Võeti ära õigus töötada avalikus teenistuses.

1-494/04		eti viisa- ja illegaalse immigratsiooni osakonna juhataja Artur Aganits	haldusvastutuse büroo peaspetsialistile Hannes Kubule ühekordse lisatasu 2000 krooni, millest 1350 nõudis endale.			krooni. Lõplikuks karistuseks jäi 127 päevamäära, s.o 23 241 krooni, seoses eelvangistuses viibitud aja tasaarveldamisega.
5.Viru Ringkonnakohtus 2-1-146/04 Riigikohtus jättis otsuses 3-1-1-75-04 ringkonnakohtu otsuse muutmata	KarS § 293 lg 1	Narva Linnakohtu kriminaalhooldu osakonna endine kriminaalhooldu s ametniku kohusetäitja Stanislav Orlov	Annaks vangla päringule ebaõige iseloomustuse kinnipeetava tingimisi ennetähtaegseks vabastamiseks;	pudel konjakit „Atlantis“ maksumusega 136 krooni ja kommikarp maksumusega 64 krooni	Üldmenetlus	Rahaline karistus 300 päevamäära, s.o 15 000 krooni; Lisakaristus ¹²⁰ 2 aastat.
6.Harju Maakohus 1-06-1543	KarS § 293 lg 2 p 4	Riigikantselei Infosüsteemide ja asjaajamise osakonna infotehnoloogia talituse juhataja Kristjan Mälk	Sõiduki soetamise ja kasutamise eest ostis Riigikantselei (K.M eestvedamisel) Makato Eesti OÜlt suures ulatuses arvutitehnikat	Soetas sõiduauto ja kasutas seda 121 012.72 krooni ulatuses	Kokkuleppemenetlus	2 aastat 6 kuud vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga
7.Harju Maakohus 1-07-5789	KarS § 293 lg 2 p 1, § 201 lg 2 p 1 ja 3	Vabariigi Presidendi Kantselei haldusteenistuse juhataja Jüri Soone	Eelistas hankemenetluste käigus konkreetseid ettevõtjaid, et neid varustada Vabariigi Presidendi Kantselei ehitus- ja remonttööde tellimuste saamisega	Tasuta ehitus- ja remonttööd J.Soone elukohas ja tasuta televiisor	Kokkuleppemenetlus	1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga; Lisakaristus ¹²¹ 1 aasta.
8. Tartu Maakohus 1-12-8275	KarS 293 lg 2 p 1	MTA tolliametnik Reet Saag	Lubas vastutasuna OÜ Amcon üksikjuhtumi kontrolli teha lühikese aja jooksul ja lähtuda	Soodustingimustel laen (ilma intresse	Kokkuleppemenetlus	4 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹²⁰ Võeti ära õigus töötada õiguskaitseorganites.

¹²¹ Võeti ära õigus töötada riigiasutustes ja KOV asutustes, samuti riigi- ja kohaliku omavalituse osalusega ettevõtetes, kus ta peaks täitma KarS § 288 kirjeldatud ametiisiku ülesandeid.

			ettevõtte huvide; soosis korduvalt mitut firmat nende suhtes läbiviidud elkontrolli ja järelkontrolli käigus	maksmata või minimaalse intressiga, määramata tähtajaks või pikemaks ajaks) 25 000 krooni ja 1300 EURi		
9.Harju Maakohus 1-06-11274	KarS § 293 lg 2 p 1 KarS § 293 lg 1	Tartu Pensioniameti IT osakonna arvutispetsialisti ja peaspetsialisti ametnik, hiljem Sotsiaalkindlustusameti IT osak peaspetsialisti ametnik Jaanus Jõgi ja direktor Anne Jõgi	Kindlustas hankemenetluse käigus ühe kindla AS võidu lepingute sõlmimises/täimises Sotsiaalkindlustusametiga	Korduvalt sai rahalisi soodustusi (fikttiivse töövõtulepingu palgana), sh ka sularaha kokku 60 000 krooni 8367 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga. Rahaline karistus 40 päevamäära ulatuses, s.o 11 760 krooni
10.Harju Maakohus 1-06-10792	KarS § 293 lg 2 p 1,2,3 KarS § 293 lg 2 p 2, 3	Tolliametnikud Ruslan Väli, Juri Gontšarov	Tollis kontrollimiseks kinnipeetud kauba edasi saatmine	2000 USD	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust (eelvangistus 1 kuu ja 27 päeva) tingimisi 3 aastase katseajaga; J.Gontšarov mõisteti õigeks, kuna prokurör loobus süüdistusest.
11.Viru Maakohus 1-08-151	KarS § 293 lg 2 p 2	Kiviõli linnapea Voldemar Trumm	Nõudis nõukogu esimehelt 300 000 kr, et tema linnapeana võimaldaks rahaliste toetuste saamise Kiviõli linna poolt, toetaks volikogule nõukogu	100 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat 5 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

			esimehe poolt esitatud projektide kaasfinantseerimise taotlusi, ei viivitaks taotluse allkirjastamisega, mille alusel makstaks Kiviõli linna poolt välja 564 440 krooni			
12.Viru Maakohus 1-04-2	KarS § 293 lg 2 p 1,2	MTÜ Sotsiaalabi Arenduskeskuse direktor Valentina Gorkunova	Nõudis vallandamise ähvardusel Keskuse valveadministraatoritelt anda talle igakuise 500 krooni hüvitisena tema poolt neile antud võimaluse eest töötada Keskuse ruumides kohakaasluse alusel	13 500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta 1 kuu ja 20 päeva vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹²² 3 aastat.
13.Tartu Maakohus 1-08-4213	KarS § 293 lg 1	Tarbijakaitseamet Tartu- ja Jõgevamaa talituse juhataja Ülle Lassi	Vastutasuna firma huvides juba tehtud ning edasistes järelevalvetoimingutes ning vääртеomenetlustes soodsamate otsuste tegemise eest	Varaline hüve 1700 krooni väärtuses (tasuta auto radiaatori paigaldamise teenus)	Kokkuleppemenetlus	6 kuud vangistust tingimisi 18 kuulise katseajaga; Lisakaristus ¹²³ 1 aasta.
14.Harju Maakohus 1-06-15769 Lõplikult jõustunud otsust Riigikohtu määrusega.	KarS § 293 lg 2 p 2	Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori asetäitja Vladimir Razumovski	Andis kalaärimeestele Veterinaar- ja Toiduameti poolt loa jätkuvaks kasutamiseks kaubaveol külmvagunite asemel rohkem mahutavaid ja odavamaid termovaguneid. Nii pidid nad maksma Venemaale suunduva kauba eest 100 dollarit vaguni pealt ning Ukrainasse mineva	257 145 krooni	Üldmenetlus	1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹²² Võeti ära õigus töötada riiklikes- või munitsipaalasutustes või avalik-õiguslikus või eraõiguslikus jur.isikus.

¹²³ Võeti ära õigus töötada riigi või KOV asutuses või organis või avalik-õiguslikus jur.isikus kohtadel, mis eeldavad haldamis-, järelevalve- või juhtimisülesannete täitmist või varaliste väärtuste liikumist korraldavate ülesannete täitmist või võimuesindaja ülesannete täitmist.

			kauba eest 200 dollarit vaguni pealt pistist. Külmvagunid ise, mida nõudis Euroopa Liit, olid ärimestele kauba saatmiseks kulukamad.			
15. Riigikohus 3-1-1-22-10 Tallinna Ringkonnakohus jättis Harju Maakohtu 19 mai 2009 otsus nr 1-08-4276 muutmata. Riigikohus otsustas jätta Ringkonnakohtu 20. novembri 2009. a otsus muutmata ja kassatsioonid rahuldamata.	KarS § 293 lg 2 p 2,4	Keskkonnaminister Villu Reiljan	Keskkonnaministeerium otsustas tema valitsemisalas oleva kinnisasja müüa, mille käigus kuulutati välja pakkumismenetlus. V.Reiljan lükkas oma käskkirjaga tagasi pakkumismenetluse võitnud firma ja esitas nõudmise, T.Silla vahendusel, A.Pärnale (kes jäi pakkumismenetluses 2., 3. kohale) maksta 1 000 000 krooni, siis kinnitab A.Pärna firma oma käskkirjaga pakkumismenetluse võitjaks. A.Pärn nõustus nõudmisega. V.Reiljani käskkirjaga võitis valikpakkumise A.Pärna firma, millest tulenevalt sõlmiti Keskkonnaministeeriumi ja A.Pärna firma vahel ostu-müügileping. Järgmisel kohtumisel A.Pärna ja T.Silla vahel nõudis V.Reiljan juba 1 500 000 krooni, millega A.Pärn nõustus, saades ka tulevikus soodsatest tehingutest osa.	1 500 000 krooni	Üldmenetlus	2 aastat ja 3 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
16. Harju Maakohus 1-09-18254	KarS § 293 lg 2 p 1	Põhja-Tallinna Valitsuse Linnamajanduso	Aitas OÜ W tegevjuhil A.P, kes läbi nimetatud ettevõtte haldab munitsipaalmaja,	382 890 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga;

		sakonna juhatajana Allar Oviir	pikendada maja erinevate krt-te üürilepinguid nii AP ja tema tuttavatele, millega tagati hilisemalt võimalus krt-te nende omandamine. Eelistas linnale kuuluvates eluruumides ja rendipindadel remonttööde, haldustööde teostamisel ja töövõtulepinguid sõlmides konkreetseid firmasid ja korraldas neile remonttööde tellimuse saamisi;			Lisakaristus ¹²⁴ 3 aastat.
17.Harju Maakohus 1-11-6394	KarS § 293 lg 2 p1	Keskkonnaminis teeriumi veeosakonna ametnik K.K	Andis positiivse arvamuse saastetasu asendamise taotluste kohta, et hiljem sõlmida taotluse esitanud firmaga saastetasu asendamise leping. Soosis korduvalt konkreetset firmat hankemenetlustes ja organiseeris hankemenetluste raames firmadele pakkumuskutsete saatmise ja seeläbi äriühingule käibe teenimise ja kogumise võimaluse	131 040 krooni	Kokkuleppemenetlus	8 kuud vangistust, mis asendati 1 aastase üldkasulikutööga.
18.Pärnu Maakohus 1-09-6830	KarS § 293 lg 2 p 1	Pärnu Linnavalitsuse majandusosakonna ehitusnõunik ja hiljem ehitusteenistuse juhataja Enno	Soosis hankemenetlustes korduvalt konkreetseis ettevõtteid ja oli nõus aktsepteerima, et firma ehitusjärelevalve töötajad ei ole igapäevaselt objektil ehitustöid kontrollimas,	Ehitusmaterjali ja ehitussõiduki kasutamine isiklikuks otstarbeks 604 695	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹²⁴ Võeti ära õigus tegutseda riigi või kohaliku omavalitsuse asutuses või organis või avalik-õiguslikus juriidilises isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

		Tammekivi	vähendades sellega ettevõttel tekkivaid töötunde ja sõidukulu.	krooni ja 2 sendi ulatuses		
19.Harju Maakohus 1 – 08 – 2925	KarS § 293 lg 2 p 4 - § 25 lg 2	Maksu- ja Tolliameti tolliametnik Vitali Oleinik	Võimaldas ebaseadusliku kriminaalmenetluse lõpetamise ja vabastas kinni peetud kauba ning lubas ka edaspidi „abistada“	500 000 krooni ja 40 000 USD	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust, millest pöörati kohele täitmisele 4 kuud ja ülejäänud 1 aasta ja 8 kuud vangistust jäi tingimisi 2 aastase katseajaga.
20.Tallinna Ringkonnakohus 1-06-5729	KarS § 293 lg 2 p 1, 2	Kihnu vallavanem Johannes Leas	Ehitustööde teostamiseks eelistas korduvalt pakkumismenetluses konkreetset OÜ-d, kui viimane maksab talle pistist nõutud summades	130 000 krooni	Üldmenetlus	2 aasta ja 6 kuuline vangistus (eelvangistus 17 päeva) tingimisi 3 aasta ja 6 kuulise katseajaga; Lisakaristus ¹²⁵ 3 aastat.
21.Tallinna Ringkonnakohus 1-06-10216. Jõustus Riigikohtu 07.01.2010.a lahendiga nr 7-1-1-449-09 mitte menetleda.	KarS § 293 lg 2 p 4	Riigi Sotsiaalkindlustusameti informaatikabüroo juhataja Indrek Kressa	Soosis ja suunas mitmed riigihanked ainult ühele konkreetsele firmale, mille tulemusena kõik lepingud on sõlmitud läbirääkimistega ainult ühele pakkujale.	725 084 krooni	Üldmenetlus	1 aasta ja 6 kuud vangistust, millest kohele ärakandmisele 6 kuud ja ülejäänud jääb tingimisi 2 aastase katseajaga.
22.Viru Maakohus 1-11-13665	KarS § 293 lg 2 p 1, 2	Narva Linnavalitsuse Linnavara- ja Majandusameti direktori ülesannetes Arkadi	Nõudis pistist erinevatelt linna poolt väljakuulutatud pakkumismenetlustel osalevatelt või ka juba konkursid võitnud ettevõtjatelt, lubades kutsuda pistiseandjaid tulevikus	172 560 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18 kuuse katseajaga; Lisakaristus ¹²⁶ 3 aastat.

¹²⁵ Võeti ära õigus töötada avalikus teenistuses.

¹²⁶ Võeti ära õigus töötada riigi või KOV asutuses või organis või avalik-õiguslikus jur.isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

		Nikolajev	osalema erinevate Narva linna munitsipaaltellimuste hanke-menetlustes ja sõlmida pistist andvate äriühingutega hanke- või töövõtulepingud			
23.Harju Maakohus 1 – 09 - 21902	KarS § 293 lg 1; § 201 lg 2 p 3	Tallinna Haridusameti hallatava asutuse Gustav Adolfi Gümnaasium majandusjuhataja Sirje Tuus	Andis võimaluse teostada tasu eest Gustav Adolfi Gümnaasiumis parketi lihvimise ja lakkimise tööd	5000 krooni	Kokkuleppemenetlus	Rahaline karistus 117 päevamäär (1 päev eelvangistust), s.o 42 750 krooni.
24.Harju Maakohus 1-11-2945	KarS § 293 lg 1	Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti juhataja Kaimo Järvik	Eelistas Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti poolt määratud, kuid tasumata jäänud rahatrahvi nõuete sundtäitmiseks menetluste läbiviimisel kohtutäitur Priit Lantini teiste Tallinna linnas tegutsetavate kohtutäiturite ees	9500 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta ja 6 kuud vangistust, millest kohesele täitmisele 2 kuud ja ülejäänud aeg tingimisi 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹²⁷ 3 aastat.
25.Harju Maakohus 1-12-2785	KarS § 293 lg 2 p 1	Tallinna Transpordiameti liiklusteenistuse direktor Mati Songisepp	Korraldas ja koordineeris Transpordiameti ja Kommunaalameti ning soositud firma vahel töösuhteid, st tellitavate tööde sisu, ulatuse, hinna, tööde vastuvõtmise, teostatud tööde kohta koostatud dokumentide ning nende eest tasumise osas	2 253 457.20 krooni ehk 144 082.94 eurot	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹²⁷ Töötamise keeld riigi või KOV asutuses või organis või avalik-õiguslikus jur.isikus või eraõiguslikus isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

			lepingus ja selle lisades kajastatud tingimustel ja viisil.			
26.Harju Maakohus 1-11-8601	KarS § 293 lg 1	Tallinna Linnaplaneerimise Ameti juhataja Toomas Õispuu	Korraldas Tallinna Linnaplaneerimise Ametis ajavahemikul 17.10.2008 kuni 02.06.2011 konkreetsele firmale kuuluva kinnistu detailplaneeringu menetlust.	soodustingimustega laenu summas 10 000 eurot	Kokkuleppemenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹²⁸ 3 aastat.
27.Viru Ringkonnkohus 1-06-7095. Kohtuotsus jõustus 02.02.2009.a Riigikohtu kohtumäärusega	KarS § 293 lg 1	Politseiametnik Hermo Piirsalu	Tegi vääртеomenetluses vääртеorikujale meelepärasema otsuse.	3-liitrine pudel viskit Grants	Üldmenetlus	Mõisteti õigeks. Tõendamist ei leidnud pistise lubamise või andmise objektiivne ja subjektiivne süüteokoosseisu esinemine.
28.Harju Maakohus 1-10-1901	KarS § 293 lg 2 p 1	Riigikogu Kantselei haldusteenistuse hooldus- ja remonditalituse juhataja Andres Metsaveer	Eelistas ehitustööde riigihanke pakkumismenetlustes konkreetseid firmasid, kellele saatis ka eelinfo planeeritavate tööde kohta. Samuti organiseeris konkreetsele firmale väiksemaid ehitus- ja renoveerimisalaseid töid	43 032,10 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta ja 8 kuud vangistust tingimisi 1 aasta ja 8-kuulise katseajaga.
29.Harju Maakohus 1-08-10177	KarS § 293 lg 2 p 1	Tallinna Kommunaalameti inseneriosakonna juhataja Jaan Maanas	Järjepidevalt nõustas ja juhendas konkreetse firma juhatuse liiget ja projektijuhte linnavalitsusele firma nimelt taotluste ja avalduste esitamisel eesmärgiga leida linna eelarve või eelarve välistest vahenditest firma	sularaha ja soodustingimustega laenu näol kokku 117 900 krooni suuruses summas	Kokkuleppemenetlus	1 aasta ja 5 kuud tingimisi 3 aastase katseajaga.

¹²⁸ Töötamise keeld riigi ja KOV asutuses või organis või avalikõiguslikus jur.isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

			jaoks teostatud tööde eest rahalisi vahendeid kiirendatud või eelistatud korras			
30.Harju Maakohus 1 – 09 - 17996	KarS § 293 lg 1	Tolliametnik Larissa Nedostojeva	Sõitis konkreetse firma palvel teise tolli üksuse haldusalasse tolliformaalsusi täitma	2000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
31.Tallinna Ringkonnakohus 1-05-665, mis jõustus Riigikohtu 08.12.2008 lahendiga nr 7-1-1-358-08	KarS § 293 lg 2 p 3 ja § 25 lg 2	Politseiametnikud Roman Gritsõk, Vadim Põlinski	Peeti kinni kaupluses pisivarguse sooritanud isik. Politseiametnikud nõustasid pistise eest väärtorikkumise eest määrama seaduses ette nähtud minimaalsema karistuse	300 krooni	Üldmenetlus	4 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
32.Harju Maakohus 1-09-12877	KarS § 293 lg 1 KarS § 293 lg 3	Maket Ehituse OÜ juhatause liige Jüri Männisalu Maket Ehituse OÜ	Nõustus renoveerimistööd teostava ettevõtte MG OÜ projektijuhilt ja juhatause liikmelt vastu võtma pistist, et allkirjastada omanikujärelevalve teostajana MG OÜ poolt teostatud renoveerimistööde vastuvõtuakti, mis oleks aluseks laenusummade väljamaksmiseks ehitustööde teostajale	213 165 krooni	Kokkuleppemenetlus	Rahaline karistus 235 päevamäära, s.o 117 030 krooni. Rahaline karistus 135 000 krooni.
33.Tartu Ringkonnakohus 1-08-17149	KarS § 293 lg 2 p 2	Ida-Virumaa Keskkonnateenistuse juhataja Agu Värimäe	Nõudis Irinalt kinnistul asuva tee aluse maa müüki oluliselt alla turuhinna, eesmärgiga liita antud maatükk oma abikaasa ema kinnistuga	kooskõlastaks I kinnistul kaevu projekti ja ei tee taksitusi teistes projektides	Üldmenetlus	Tartu Ringkonnakohtu otsusega tühistati Viru Maakohtu otsus täielikult ja A.Värimäe mõisteti õigeks.
34.Tallinna Ringkonnakohus 1-08-3907	KarS § 293 lg 1	Pärnumaa Päästeteenistuse direktor Jaanus	Eelistasid konkreetseid firmasid Pärnu depoo ja Kilingi-Nõmme pääste-ja	Ehitusmaterjali ostul said soodustust 56	Üldmenetlus	Mõisteti õigeks mõlemad 26.11.2008.a Pärnu Maakohtu otsusega

		Tearu ja direktori asetäitja Marek Kukk	politseihoone ehitushangete menetluses ja ehitus - remonditööde lepingute sõlmimisel	210 krooni ja 4746.31 krooni		kuriteokoosseisu puudumise tõttu, mille Tln Ringkonnakohus jättis muutmata.
35.Harju Maakohus 1-10-365	KarS § 293 lg 2 p 1 KarS § 294 lg 2 p 2	Viru Maakohtu Narva kohtumaja kohtunik Mihhail Komtšatnikov	Vabastaks KarS § 113 järgi süüdistatava A.Andrejevi, kelle kohtuasi oli tema menetluses, 400 000 - 500 000 kr kautsjoni vastu ning teeks hilisemal kohtuistungil soodsama otsuse.	100 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust.
36.Harju Maakohus 1-06-1691	KarS § 294 lg 1	Politseiametnik U.N	Liikluseeskirja rikkumise vormistamata jätmise eest	500 krooni	Üldmenetlus	2 aastase vangistusega tingimisi 3 aastase katseajaga.
37.Viru Maakohus 1-06-12960 Jõustus 09.06.2008.a Riigikohtu määrusega	KarS § 294 lg 1 ja § 25 lg 1	Harju Maakohtu kohtunik Ardi Šuvalov	Vabastaks ebaseaduslikult hüpoteegid aresti alt ja teeks 1 110 000 krooni eest Andres Davõdovi suhtes kriminaalasjas õigeksmõistva kohtuotsuse. Viru Ringkonnakohus otsustas 28.03.2008.a otsusega jätta Viru Maakohtu otsust muutmata.	200 000 krooni	Üldmenetlus	3 aastat ja 6 kuud vangistust.
38.Tallinna Ringkonnakohus 1-07-13118 Otsus jõustus Riigikohtu määrusega	KarS § 294 lg 1 ja § 25 lg 1	Politseiametniku d Tarvi Kiik, Arvo Jõgis	Väärteoprotokollide mitte vormistamise eest.	1000 krooni	Üldmenetlus	T.Kiigele 1 aasta vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuuse katseajaga; A.Jõgisele 1 aasta ja 8 kuud vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuuse katseajaga
39.Harju Maakohus 1-08-6094	KarS § 294 lg 2 p 1; § 325 lg 2 p 1,2,3	Vangla valvur Vladimir Parfjonov	Andis vanglas kinnipeetavale keelatud esemed (sularaha ja mobiiltelefoni) saades selle	Kokku 1400 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

			eest vastu kinnipeetavate tuttavatelt/sugulastelt altkäemaksu			
40.Harju Maakohus 1-07-9416	KarS § 294 lg 2 p 3	Politseiametnik Andres Kallas	Väärteoprotokolli mitte vormistamise eest	1000 krooni	Kokkuleppem enetlus	2 aastat vangistust (eelvangistuses viibitud aeg 2 päeva) tingimisi 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹²⁹ 1 aasta.
41.Harju Maakohus 1-08-13400	KarS § 294 lg 1 ja § 25 lg 1,2	ARK ametnik Janek Raud	Võimaldas mittetehniliselt korras oleva sõiduki tehnoülevaatuse läbida	1500 krooni	Kokkuleppem enetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18 kuulise katseajaga
42.Harju Maakohus 1-08-9854	KarS § 294 lg 1	Politseiametnik Silvar Siider	Väärteoprotokolli mitte vormistamise eest	2000 krooni	Kokkuleppem enetlus	1 aasta vangistust (eelvangistuses 3 päeva) tingimisi 3 aastase katseajaga;
43.Harju Maakohus 1-08-103	KarS § 294 lg 2 p 1 § 293 lg 1	Tallinna Tööhõiveameti tööturu osakonna ametnik Kaimo Olesk	Tagas konkreetsetele firmadele Tööhõiveameti poolt lepingute sõlmimise. Osales tellimuste tegemisel OÜ-de tegevuses, mille faktilisi üks osanikke ta ise oli. Teostas kontrolli arvete üle ja andis informatsiooni välja, kuidas ja milliseid pakkumisi Tööhõiveametile esitada	Kasutas tasuta sõidukeid, mille eest vastutasuna sooritas 1 785 652,20 krooni ulatuses lepinguid ja tasuta arveid konkreetsete firmadega	Kokkuleppem enetlus	3 aastat vangistust (eelvangistus 3 päeva) tingimisi 4 aastase katseajaga
44.Viru Maakohus 1-07-15745	KarS § 294 lg 2 p 1	MTA tolliametnik A.A	Lubas kolmel korral temale tuttaval isikul tuua üle piiri ilma tollivormistusest ja normi ületavas koguses kalakonserve	10 pakki kuivatatud kalmaare ja kahel korral 2-3 kalakonservi	Üldmenetlus	Tolliametnik tunnistati KarS § 294 lg 2 p 1 järgi süüdistuses õigeks seoses kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

¹²⁹ Keeld tegutseda politseiametnikuna.

45.Viru Maakohus 1-07-3403	KarS § 294 lg 2 p 1,3	Politseiametniku d Stanislav Obuhhov, Dmitri Jeršov	Jätsid liikluseeskirja rikkunud sõidukijuhtidele väärtomaterjalid vormistamata ja nõudsid altkäemaksu	2900 krooni	Kokkuleppem enetlus	Stanislav Obuhhovile ja Dmitri Jeršov määrati karistus 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
46.Harju Maakohus 1-07-9343	KarS § 294 lg 1; § 325 lg 2 p 2	Vangla valvur Raivo Männi	Toimetas keelatud eseme (mobiiltelefoni) vanglasse kinnipeetava kätte	500 krooni	Kokkuleppem enetlus	Liitkaristus 1 aasta vangistust, millest tuleb koheselt ära kanda 1 kuu ja ülejäänud aeg tingimisi 1 aasta ja 6-kuulise katseaja.
47.Viru Maakohus 1-07-10757	KarS § 294 lg 2 p 1,3	Ida Maksu- ja Tollikeskuse tolliametnikud Deniss Petšakin, Ivan Kapajev	Lubasid tollist läbi mineva kauba enne kõikide tolliformaalsuste läbimist vabasse käibesse	Kokku 5600 krooni, mõlemale 2800 krooni	Kiirmenetlus	2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
48.Viru Maakohus 1-07-8763	KarS § 294 lg 2 p 1	Maksu- ja Tolliameti tolliametnikud Irina Lössenko, Aave Salomets	Lasid korduvalt tollipunktist läbi kaupa üle maksuvaba summa ilma vastavate dokumentide vormistamiseta	Varalised hüved (alkohol, sigaretid, raha)	Kokkuleppem enetlus	Irina Lössenkole mõisteti 2 aastat vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuulise katseajaga ja A.Salometsale 2 aastat vangistust tingimisi 3- aastase katseajaga.
49.Harju Maakohus 1-07-8132	KarS § 294 lg 1; § 325 lg 2 p 2 ja § 25 lg 2	Vangla valvur L.K	Toimetas endise kinnipeetava palvel vangla territooriumile keelatud eseme (mobiiltelefoni)	300 krooni	Kokkuleppem enetlus	Liitkaristus 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
50.Viru Maakohus 1-06-12185	KarS § 294 lg 1	Eesti ARKi Jõhvi büroo ametnik Viktor Plotnikov	Lubati vigasid arvestamata lugeda sõidueksam sooritatuks ja võimalikult kiiresti väljastada esmane juhiluba	1500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta ja 6 kuud vangistust; Lisakaristus ¹³⁰ 18 kuud.
51.Viru Maakohus 1-07-6257	KarS § 294 lg 2 p 1	Maksu- ja Tolliameti	Korduvalt lubas ilma tollivormistuse ja normi	Hüvitis kauba näol	Kokkuleppem enetlus	2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase

¹³⁰ Võeti ära õigus tegutseda mootorsõidukijuhtide õpetamisega ja eksamite vastuvõtmisega vastavates asutustes.

		tolliametnik Toivo Luts	ületavas koguses temale tuttaval isikul üle piiri tuua kalakonserve			katseajaga.
52.Viru Maakohus 1-07- 5564	KarS § 294 lg 2 p 1	Maksu- ja Tolliameti tolliametnik Heli Meier	Korduvalt lubas ilma tollivormistusest ja normi ületavas koguses temale tuttaval isikul tuua üle piiri kalakonserve	Hüvitis kauba näol	Kokkuleppem enetlus	2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
53.Harju Maakohus 1-06-2049	KarS § 294 lg 2 p 3	Politseiametnik T.V ja abipolitseinik V.A	Väärteoprotokolli vormistamata jätmise eest said koheselt aga sularahas 2000 krooni ja autostereo väärtusega 3000 krooni ning hilisemal kohtumisel veel 2000 krooni	Nõudsid 7500 krooni,	Kokkuleppem enetlus	T.V karistati 2 aasta ja 3 kuulise vangistusega tingimisi 3 aastase katseajaga; V.A karistati 2 aasta ja 2 kuulise vangistusega tingimisi 18-kuulise katseajaga.
54.Riigikohus 3-1-1-118-06	KarS § 294 lg 2 p 3 ja § 25 lg 1,2	Politseiametniku d Kristjan Pint ja Sergei Kapustin	Väärteomaterjalide vormistamata jätmise eest. Riigikohus jättis Tallinna Ringkonnakohtu 03.oktoobri 2006.a otsuse nr 1-06-2708 muutmata.	1000 krooni	Üldmenetlus	Mõlemale 3 aastat vangistust tingimisi 4 aastase katseajaga.
55.Harju Maakohus 1-08-2873	KarS § 294 lg 1	Sotsiaalkindlust usameti peainsener- programmeerija Teet Kallaste	Kindlustas, et Sotsiaalkindlustusamet sõlmiks võimalikult palju lepinguid (hanke- jms lepingud) AS-ga Medisoft	132 490 krooni	Kokkuleppem enetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga
56.Tallinna Ringkonnakohtu 1-04-81	KarS § 294 lg 2 p 1	Eesti ARK Harju büroo ametnik Vahur Põldsam	Jättis kontrollimata sõidukite tehnilise ja dokumentaalse seisukorra ja sõiduki vastavuse valmistajatehase markeeringule ning väljastas 5. korral sõidukite registreerimiseelsed ülevaatusaktid	2500 krooni	Üldmenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga.

57.Harju Maakohus 1-05-223	KarS § 294 lg 2 p 3 ja § 25 lg 4	Politseiametnikud Heiki Käärid, Urmas Kristman	Väärteomaterjalide mittekoostamise eest liikluseeskirja rikkumisel	6000 krooni	Üldmenetlus	Mõlemat karistati 2 aasta ja 6 kuulise vangistusega tingimisi 3 aastase katseajaga.
58.Harju Maakohus 1-06-6651	KarS § 294 lg 1	Tolliametnik A.Jõgisuu	Jättis deklareeritava kauba tegelikkusele vastavuse kontrollimata ja teostas kaubale „telliija“ poolt esitatud ebaõigete andmete alusel tollipoolse vormistuse	20 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta 2 kuud tingimisi 3 aastase katseajaga.
59.Tallinna Ringkonnakohus 1-09-702	KarS § 294 lg 2 p 1	Lõuna PP politseinõunik, hiljem Julgestuspolitsei käsutusse suunatud Lõuna PP Põlva politseijaoskonna ülemkomissar Gunnar Suur	Sekkus mitmel korral ebaseaduslikult teiste politseiametnike tegevusse oma tuttava toimepandud õiguserikkumiste menetlemisel, mõjutades politseiametnikke suhtuma tuttava tegudesse tavapärasest leebemalt. Värbas teisi politseiametnikke osutama ebaseaduslikult eraviisilist turvateenust oma tuttavale kuuluvas ööklubis.	Sai soodustingimustel kiirendatud menetluses korduvalt liisingu firmalt liisitud lepingu sõlmimise näol liisitud vara. Sai soodustingimustel laenu.	Üldmenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
60.Pärnu Maakohus 1-10-3626	KarS § 294 lg 2 p 2, § 241 lg 1, § 316 ¹	Viru Maakohtu Kohtla – Järve kohtumajakohunik Jüri Sakkart	Jälituslube väljastava eeluurimiskohtunikuna teavitas ta O. Z. vahendusel isikuid, kelle suhtes MTA poolt menetletava kriminaalasja raames teostati jälitustoiminguid (ajast, kohast, viisist, isikuteringist jms) nende toimingute teostamisest	50 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat ja 8 kuud vangistust.
61. Harju	KarS § 294 lg 2 p 1; § 255	Eesti Riikliku	Registreeris ARK-s võltsitud	Vähemalt	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristus 5 aastat

Maakohus 1-10-5701	lg 1; § 202 lg 2 p 2; § 344 lg 1 ja § 22 lg 3	ARK-i ametnik Riho Kartau	alusdokumentide alusel varastatud või tüübikinnitusele mittevastavad sõidukid ning korraldas sõidukitele registreerimiseelse ülevaatuse teostamise fiktiivselt, st sõidukeid reaalselt Eesti Riiklikus Autoregistrikeskuses esitamata.	60 825 krooni	enetlus	vangistust tingimisi 5 aastase katseajaga (eelvangistus 4 kuud ja 14 p).
62.Tartu Maakohus 1-10-15279	KarS § 294 lg 2 p 1; § 293 lg 1 KarS § 294 lg 2 p 1	AS Autoveod – Tehnika mootorsõidukite tehnilise ülevaatajad: Stanislav Klimušev, Aivar Parts Heino Tappo	Jättis tehniliselt mittekorras oleva sõiduki nõuetekohaselt kontrollimata ja tunnistas sõiduki tehniliselt korras olevaks ning ülevaatuse läbinuks	8300 krooni alkkäemaksu ja 600 krooni pistist 5360 krooni 3010 krooni	Kokkuleppem enetlus	3 aastat ja 6 kuud vangistust osaliselt täitmisele eelvangistuses 2 kuud ja 10 päeva ning ülejäänud 3 aastat 3 kuud 20 päeva tingimisi 3 aasta ja 6 kuulise katseajaga; A.Parts 3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; H.Teppo 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga
63.Harju Maakohus 1-12-3980	KarS § 294 lg 2 p 1,2,4	Kaitsepolitseiam eti keskosakonna komissar, hiljem juhtivspetsialist Indrek Põder	Kasutas oma ametiseisundit ja sidemeid mitme isiku vahi alt vabastamiseks ja mõjutas nende suhtes alustatud kriminaalmenetlust soodsas suunas. Edastas salajast jälitusteavet. Sekkus Eesti ja Venemaa organiseeritud kuritegevusega seotud isikute konflikti lahendamisse. Lubas mõjutada EV passi tühistamise	Sai vähemalt 276 198 EUR ja nõudis veel 1 577 772 EUR suuruses summas	Kokkuleppem enetlus	4 aastat vangistust.

			menetlust. Lubas mõjutada Rahapesu andmebüroo järelevalvet ja Politsei- ja Piirivalveameti teenistuslikku järelevalvemenetlust RAB töötajate osas. Lubas krim.menetluse Lubas, et ei alustata võimalike elamisloa tühistamise menetlust ning raha mittemaksemisel lubas alustada elamisloa tühistamise menetlust jättes teostamata kaalutlusõiguse ning tekitada põhjendamatuid takistusi isikute vabale liikumisele viisakeeldude näol 14-le isikule jms.			
64.Viru Maakohus 1-12-3171	KarS § 294 lg 2 p 1; § 22 lg 3- § 349; § 22 lg 3- § 280 lg 1, § 344 lg 1	Eesti ARK-i ametnik Mati Puksing	Lubas korduvalt teooriaeksami vale identiteediga isikuid, kes sooritasid eksami kellegi teise eest positiivselt ja võltsisid nende allkirja	119 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristus 2 aastat ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga. Lisakaristus ¹³¹ 18 kuud.
65.Tallinna Ringkonnakohus 1-09-9812	KarS § 294 lg 1; § 217 ² lg 1 - KarS § 25 lg 2 ja 4; § 157	Pärnu linna abilinnapea ja linnapea Pärnu Linnavalitsuse riigihankekomisjoni liige Mart Viisitamm	Lõi põhjendamatuid soodustingimusi Pärnu linna tänavate hoolduse riigihankes AS-ile Tänavapuhastuse ja AS-le Baltifalt. Ringkonnakohus tühistas Pärnu Maakohtu 19. aprill 2010 otsuse osaliselt, millega mõisteti M.Viisitamm	29 500 krooni	Üldmenetlus	Mõisteti õigeks. Tuvastamist ei leidnud kuriteo objektiivse koosseisu üks tunnustest – vastutaks vara vastuvõtmine/üleandmine.

¹³¹ Võeti ära mootorsõiduki-trammi- ja mopeedi juhtimise õiguse saamiseks või taastamiseks nõutavate eksamite korraldamise, eksamitulemuste hindamise ning juhilubade väljastamisega seonduvatel tegevusaladel tegutsemine, aga samuti loetletud tegutsemisaladel tegutseva avalik-õiguslikus või eraõiguslikus juhtival ametikohal töötamise õiguse.

			süüdistuses KarS § 157 õigeks ja muus osas jäi Maakohtu otsus kohtuotsus muutmata. Seega mõisteti M.Viisitamm kõikides süüdistustes õigeks.			
66.Riigikohus 3-1-1-19-09 Riigikohus tühistas otsuses nr 3-1-1-19-09 Tallinna Ringkonnakohtu 28.11.2008.a kohtuotsuse V.Jääratsi süüditunnistamises ja karistamises KrK § 161 järgi ning mõistis antud süüdistuses õigeks. Muus osas jättis ringkonnakohtu otsuse muutmata.	KarS § 294 lg 2 p 1; § 315; § 184 lg 2 p 2; KrK § 161	Keskkriminaalpolitsei narkokuritegude osakonna ülemkomissar Vallo Jäärats	Väljastas politsei- ja muudest andmebaasidest tulenevat politsei ametialast informatsiooni. Riigikohus oma 29.12.2006.a otsusega nr 3-1-1-97-06 tühistas Harju Maakohtu 15.03.2006.a ja Tallinna Ringkonnakohtu 27.06.2006.a kohtuotsused Vallo Jääratsit puudutavas osas täies ulatuses ja saatis kriminaalasja uueks arutamiseks Harju Maakohtule.	Soodustusena võimaldati tasuta kasutada sõidukeid ja korterit	Üldmenetlus	4 aastat vangistust, eelvangistus 1 a 8 k 25 p, millest kandmata karistusest jätta tingimisi vabastatuks 3-aastase katseajaga.
67.Harju Maakohus 1-06-5846	KarS § 294 lg 2 p 3 - § 25 lg 1, 2 KarS § 294 lg 2 p 2, 3 - § 25 lg 1,2	Politseiametnikud J.S ja J.M	Lubasid jätta ebaseadusliku veose seaduses ettenähtud korras vormistamata ja kütuseveokil sõitu jätkata	80 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	J.S-le määrati 2 aastat ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; J.M-le määrati 2 aastat ja 6 kuud vangistust tingimisi 4 aastase katseajaga.
68.Harju Maakohus 1-06-10773	KarS § 294 lg 2 p 1, 3	Politseiametnikud Mairold Altmets ja Andres Kadapik	Väärteomaterjalide mitte vormistamise eest	1500 krooni	Kokkuleppemenetlus	Mõlemale 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.

69.Tallinna Ringkonnakohus 1- 06-7262 Ringkonnakohus jättis sisuliselt muutmata Harju Maakohtu 14.12.2006.a otsuse.	KarS § 294 lg 2 p 3 – § 25 lg. 1	Tolliametnikud Leo Lumila ja Sven Junkur	Jätsid avastatud rikkumise fikseerimata ja vääртеomenetluse alustamata.	2000 krooni	Üldmenetlus	Mõlemale 2 aastat ja 3 kuud tingimisi 4 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹³² 3 aastat.
70.Tartu Maakohus 1-06- 16382	KarS § 294 lg 2 p 1,4; § 22 lg 3 - 201 lg 2 p 1,3; § 344 lg 1, § 345 lg 1	Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva-Valga-Võru regiooni direktor Ants Manglus	Lubas enda varifirma kaudu anda kooskõlastused koostatavale looduskaitseala territooriumile ehitatava hotelli detailplaneeringule. Osales kuriteoskeemis, kus fiktiivses ostu-müügilepingus hinnati looduskaitsealal asuv kinnistu turuhinnast kallimaks, ning A.Manglus teeks ettepaneku soetada kinnistu riigile tegelikkusele mittevastava hinnaga	1 060 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristusena 3 aastat ja 3 kuud vangistust, millest kohelele täitmisele 2 kuud ja 12 päeva (eelvangistuses viibitud aeg) ning ülejäänud aeg tingimisi 3 aastase katseajaga.
71.Tartu Ringkonnakohus 1-06-6984	KarS § 294 lg 2 p 1; § 299 lg 1; KarS § 22 lg 3 - § 294 lg 2 p 1; KarS § 294 lg 4	OÜ Vasara Autokool juhataja Leho Lukjanov; Enn Uibopuu (ei ole ametiisik); OÜ Vasara Autokool	Väljastas korduvalt isikutele mootorsõiduki koolituskursuse tunnistuse ilma, et isik ise oleks läbinud OÜ-s Vasara Autokool ettenähtud juhi esmaõpet. E.Uibopuu osutas füüsilist kaasabi, vahendas dokumente.	15 000 krooni	Üldmenetlus	L.Lukjanovile ja E.Uibopuule määrati 3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; OÜ-le rahaline karistus 80 000 krooni; Ringkonnakohtu otsusega mõisteti L.Lukjanov õigeks

¹³² Võeti ära õigus töötada riigiasutustes ja KOV asutustes, samuti riigi ja KOV osalusega ettevõtetes või eraõiguslikus jur.isikus, kus tuleks täita haldamis-, järelevalve- või juhtimisülesandeid ülesandeid, varaliste väärtuste liikumist korraldavaid või võimuesindaja ülesandeid.

						süüdistuses KarS § 344 lg 1 järgi.
72.Harju Maakohus 1-07-1183	KarS § 294 lg 2 p 1	ARK ametnikud Mati Malein; Ants Vähesoo	Lubas korduvalt ebaseaduslikult sõiduki liiklusteooria eksamile teise isiku	8500 krooni; Vähemalt 2500 krooni	Kokkuleppemenetlus	M.Malein: 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; A.Vähesoole määrati 1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; M.M-l ja A.V-le lisakaristus ¹³³ 2 aastat.
73.Tartu Maakohus 1-06-7361	KarS § 294 lg 2 p 1	Valga Piirivalvepiirkonna kordoni allohvitser Edgar Riks	Edastas pikaajaliselt Vene maksumärkidega sigarette suures koguses ja edastas informatsiooni Valga Piirivalvepiirkonna ametnike ametialase tegevuse kohta ja ka selle kohta, millised piirivalveametnikud millal ja kus patrullivad	Igakuiselt 500 krooni aastate 1999-2005 jooksul	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 4 aastase katseajaga.
74.Viru Maakohus 1-07-4674	KarS § 294 lg 2 p 1, 2; § 201 lg 2 p 1, 2, 3, 4, § 299 lg 1	Narva Linna Sotsiaalabiameti konsultant Lironika Potapova	Igakuuliselt ebaseaduslikult lülitas V.Širobokova ja N.Kozaki nimed isikute nimekirja, kellele kuulus Sotsiaalabiameti kassast ühekordsele toimetulekutoetuse väljamaksmine	8645 krooni	Kokkuleppemenetlus	5 aastat vangistust tingimisi 5 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹³⁴ 3 aastat.
75.Tallinna Ringkonnakohus 1-06-7425	KarS § 294 lg 1;	Politseiametnikud: Aivar Halling ja	Jätsid liiklusrikkujale väärteprotokolli koostamata. V.Kiil lisaks teises episoodis	3000 krooni;	Üldmenetlus	A.H mõisteti 1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; V.K

¹³³ Võeti ära õigus töötada riigiasutustes, avalik-õigusliku ja eraõigusliku jur.isiku juures ametiisikuna järelevalve- ja haldamisülesannetes teooria-ja sõidueksamite vastuvõtmisel ning korraldamisel.

¹³⁴ Võeti ära õigus töötada avalikus teenistuses.

	KarS § 294 lg 2 p 3	Vello Kiil	kajastas riigistruktuuri müüdavust.	3000 krooni		mõisteti 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
76.Pärnu Maakohus 1-07-8850	KarS § 294 lg 1; § 325 lg 2 p 2	Politseiametnik Andres Põllu	Võimaldas arestimajas pakkide edastust seadusega lubatud normi rikkudes ja võimaldas vahistatul kasutada mobiiltelefoni	500 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
77.Harju Maakohus 1-07-9416	KarS § 294 lg 2 p 3, § 263 p 1, 4	Politseiametnik Risto Vei	Väärteoprotokollis koostamata jätmise eest	500 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
78.Tallinna Ringkonnakohus 1-07-8495 Jõustunud Riigikohtu 01.04.2009 lahenditega 7-1-1-67-09 ja 7-1-1-82-09	KarS § 294 lg 1, § 296 lg 2 p 2; KarS § 294 lg 1	Politseiametnikud: Dmitri Vakulin ja Janek Kuusk	Liiklusrikkumise eest väärteomaterjalide koostamata jätmise eest	1000 krooni 500 krooni	Üldmenetlus	Mõlemale 1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
79.Tartu Ringkonnakohus 1-08-12788 Ringkonnakohus jättis Maakohtu otsuse muutmata.	KarS § 294 lg 2 p 2, 3	Politseiametnikud: Vitali Davõdtšik ja Oleg Latt	Liiklusrikkumise eest väärteomaterjalide koostamata jätmise eest	4000 krooni	Üldmenetlus	Viru Maakohus 13.04.2009 otsusega mõistis õigeks V.Davõdtšiku ja O.Latti KarS § 294 lg 2 p 2, 3 järgi kuriteokoosseisu puudumise tõttu.
80.Tartu Ringkonnakohus 1-07-9729	KarS § 294 lg 1; KarS § 294 lg 2 p 3, § 291	Politseiametnikud: Igor Lapotškin; ja Aleksandr Matrossov	Liiklusrikkumise eest väärteomaterjalide koostamata jätmise eest	2000 krooni	Üldmenetlus	I.Lapotškinile määrati 2 aastat 6 kuud vangistust, millest kohesele ärakandmisele 4 kuud ja ülejäänud aeg tingimisi 4

						aastase katseajaga; Lisakaristus ¹³⁵ 3 aastat. A.Matrossov mõisteti õigeaks KarS § 294 lg 2 p 3 järgi, seoses ringkonnaprokuröri poolt süüdistusest loobumisega.
81.Harju Maakohus 1 – 09 - 7727	KarS § 294 lg 1	Eesti ARK-i esindav tehnoülevaatuse punkti AS-s T ametnik Meelis Männapsoo	Võimaldas tehniliselt mittekorras oleval sõiduautil läbida tehnoülevaatuse	500 krooni	Kokkuleppem enetlus	1 aasta vangistust tingimisi 4 aastase katseajaga.
82.Tallinna Ringkonnakohus 1-10-11171	KarS § 294 lg 1 - § 25 lg 2	Põhja Regionaalse Maanteeameti Liiklusregistri Tallinna Büroo peaspetsialist Tarmo Jänt	Luges rohkete sõiduvigadega sõidueksami sooritatud, mille tulemusena väljastati isikule juhiluba	2500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
83.Tallinna Ringkonnakohus 1-11-2627 Jõustus Riigikohtu määrusega 16.01.2013 mitte menetleda	KarS § 294 lg 1, § 296 lg 2 p 1, § 157; KarS § 294 lg 1	Politseiametniku d: Jüri Pilt; Rainer Künnapuu; Kaido Must	Edastas konfidentsiaalset ametialast informatsiooni. Jättis väärtomaterjalid vormistamata	500 krooni väärtuses freooni vahetus sõidukil; Termoskastis angerjad; 24 purki õlut	Üldmenetlus	J.Piltile määrati 2 aastat vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga; R.Künnapuule ja K.Mustale määrati 1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
84.Riigikohus 3-1-1-10-09	KarS § 294 lg 2 p 1, 3; § 295 lg 2 p 2; § 296 lg 2 p 2	Politseiametniku d: Livio Karro;	Kihutas korduvalt politseiametnikke grupis alkäemaksu võtmisele.		Üldmenetlus	L.Karrole määrati 4 aastat vangistust; M.Loorpuu ja Margus

¹³⁵ Võeti ära õigus töötada riigi või KOV asutuses või eraõiguslikus jur.isikus ametikohal, kus temale on pandud juhtimis-, haldamis- või järelevalveülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad või võimuesindaja ülesanded.

	KarS § 294 lg 1 - § 22 lg 2, § 25 lg 1, 2;	Mati Loorpuu	Väärteomaterjalide mittevormistamine korduvalt ja ka grupis liiklusrikkumise korral.	500 kr		Nei mõisteti õigeks; V.Kangurile, M.Untile, M.Eliasele, E.Rauale - 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; J.Saarerannale, I.Kukele, J.Pihlakule, V.Tšubarovile, J.Taimele, M.Linnupõlde, A.Kaamerile, T.Pärmikule, S.Mihhailovile, T.Kahem, S.Otsale, M.Rimmelile – 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; V.Kudrjajtseville - 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; H.Jüriväljale - 3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; T.Kaljasele, V.Vassiljevile J.Õunapuule - 2 aastat ja 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; Suures osas jäi kehtima ka 22.10.2008.a Tallinna Ringkonnakohtu otsus 1-06-1445.
	KarS § 294 lg 1	Marko Elias, Veiko Kangur, Enno Raud, Magnus Unt,		500 kr 500 kr 1000 kr 500 kr		
	KarS § 294 lg 2 p 3	Jaan Saarerand, Ivar Kukk, Jüri Pihlak, Viktor Tšubarov, Janek Taim, Margus Nei, Tarvo Pärmik,		500 kr 1000 kr 2000 kr 2000 krooni 400 kr 500 kr 2500 kr		
	KarS § 294 lg 2 p 3 - § 25 lg 1, 2	Sergei Mihhailov, Margo Rimmel		1000 krooni 1000 kr		
	KarS § 293 lg 1	Vladimir Kudrjajtsev		500 krooni		
	KarS § 294 lg 2 p 1, 3	Mait Linnupõld, Tarmo Kahem, Andres Kaamer, Tarmo Kaljas, Harry Jüriväli, Jaanus Õunapuu Vjatšeslav Vassiljev, Sulev Ots,		3000 kr 2000 kr 2000 kr 1000 kr 3000 kr 3000 kr 2500 krooni 3000 kr		
85.Harju Maakohus	KarS § 294 lg 2 p 1	Politseiametnik Veigo Trilljärv	Väärteomaterjalide mittevormistamise eest	3000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust tingimisi 18-kuulise

1-07-10419						katseajaga; Lisakaristus ¹³⁶ 2 aastat.
86. Tallinna Ringkonnakohus 2-1/279/05	KarS § 294 lg 1 ja § 22 lg 2; § 293 lg 1 ja § 22 lg 2; § 289	Politseiametnik Andrei Onufrijev	Kriminaalasjas ebaõige otsuse tegemise eest	6000 krooni 2000 krooni	Üldmenetlus	2 aastat vangistust; Lisakaristus ¹³⁷ 3 aastat.
87.Tallinn Linnakohus 1-1020/05	KarS § 293 lg 2 p 1,2; § 294 lg 2 p 1,2; § 394 lg 1	Sotsiaalministee riumi IT osakonna juht Henry Timmerman	Võimaldas erafirmadel sõlmida Sotsiaalministeeriumiga turuhinnast oluliselt kõrgema turuhinnaga tehinguid	Ei nähtu kohtuotsusest.	Kokkuleppem enetlus	3 aastat vangistust, koheselt ärakandmisele 6 kuud ning ülejäänud karistus tingimisi 3 aastase katseajaga
88.Harju Maakohus 1-06- 5059	KarS § 293 lg 2 p 1; § 294 lg 2 p 1,2,4; § 344 lg 1; § 345	Tallinna Ülikooli kinnisvara osakonna haldustalituse ehitusspetsialist R.O	Ülikoolile seadmete ostmisel pakkumismenetluse korraldamisel konkreetse OÜ eelistamine altkäemaksu eest. Ülikoolile avatud riigihanke raames soetatud tehnika raames küsis R.O korduvalt võitnud firmalt altkäemaksuna erinevat vara ja varalisi soodustusi. Hankemenetluse käigus eelistas konkreetset OÜd saades ise vastu sularaha, mis oli peidetud fiktiivsete arvete taha teise OÜ kontoarvele	Suures ulatuses vara (erinevat tehnikat) ja varalisi soodustusi (nt kaabli paigaldamine R.O elukohta) ning raha 118 000 krooni	Kokkuleppem enetlus	5 aastat vangistust, pöörati osaliselt täitmisele 1 aasta ja 4 kuuse vangistusega. Ülejäänud karistus, s.o 3 aastat ja 8 kuud, tingimisi 2 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹³⁸ 3 aastat.
89.Tartu Ringkonnakohus 1-08-7474	KarS § 293 lg 2 p 1 ja § 294 lg 2 p 1	Valga maavanem Georg Trašanov	Muutis veolepingud selliseks, kus transpordi firmad said tagasiulatuvalt sihtotstarbelisi toetusi eesmärgiga hoida konkreetseid kaugbussiliine	120 000 krooni	Üldmenetlus	4 aastat vangistust, millest 6 kuud vangistust kohesele täitmisele ja ülejäänud aeg tingimisi 4 aastase katseajaga.

¹³⁶ Võeti ära õigus töötada politseiametnikuna.

¹³⁷ Võeti ära õigus töötada politseiametnikuna.

¹³⁸ Võeti ära õigus tegutseda avalik-õiguslikus ja eraõiguslikus jur.isikus ametikohal, mis peab oma ametiseisundist tulenevalt täitma haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesandeid või varaliste väärtuste liikumist korraldavaid ülesandeid.

			käigus. Soosis kindlat firmat riigihanke käigus ja jättis hankel edukaks osutunud pakkumise esitanud firmaga lepingu sõlmimata	25 000 krooni		
90.Harju Maakohus 1-11-249	KarS § 294 lg 1, § 293 lg 2 p1;	Eesti Kaitseväge peastaabi logistikaosakon na meditsiiniteenist use staabiohvitseri leitnant Aivo Loigom	Soosis konkreetset firmat pakkumuste edukaks tunnistamise eest EKV meditsiinitarvikute ja - seadmete ostmise hankemenetlustes.	140 000 krooni 20 000 krooni	Kokkuleppem enetlus	Liitkaristusena 3 aastat ja 3 kuud vangistust, millest kohele täitmisele 2 kuud ja ülejäänud aeg tingimisi 3 aasta ja 6 kuuse katseajaga.
		KES ANDIS?				
91.Riigikohus 3-1-1-68-05	KarS § 297 lg 2	Ober-Haus Hindamisteenus ed OÜ hindaja Diana Eelmaa	Lubas kustutada Justiitsministeeriumi ametniku Kairi Kõrmi isikliku võla vastuteenusena hindamise eest; lubas Tallinnas olevate objektide hindamise eest Justiitsministeeriumi poolt makstava hindamise eest 10 % tasu Justiitsministeeriumi ametnikule K.Kõrmile. Riigikohus jättis muutmata Tallinna Ringkonnakohtu otsuse nr 2-1/9/2005	6000 krooni; 10% hindamise tasust	Üldmenetlus	6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
92.Viru Ringkonnakohus 2-1-146/04	KarS § 297 lg 1	Endine kriminaalhooldu salune Vassili Kaman	Annaks vangla päringule ebaõige iseloomustuse kinnipeetava tingimisi ennetähtaegseks vabastamiseks	pudel konjakit „Atlantis“ maksumusega 136 krooni ja	Üldmenetlus	Rahaline karistus 200 päevamäära ulatuses, s.o 10 000 krooni.

				kommikarp maksumusega 64 krooni		
93. Harju Maakohus 1-06-1543	KarS § 297 lg 3	Makato Eesti OÜ	Sõiduki soetamise ja kasutamise eest ostis Riigikantselei (K.M eestvedamisel) Makato Eesti OÜlt suures ulatuses arvutitehnikat		Kokkuleppem enetlus	Rahaline karistus 160 000 krooni. Rahalisest karistusest kohesele täitmisele 80 000 krooni ja teine pool karistusest ei kuulu tasumisele tingimisel, kui Makato Eesti OÜ 3 aastalise katseaja jooksul ei pane uut kuritegu toime.
94. Harju Maakohus 1-06- 5059	KarS § 298 lg 1	AS Eltel Networks projektijuht J.R	Eesmärgiga olla heas lābisaamises ja saada jātkuvalt Ülikoolilt tellimusi andis R.O- le, kui Ülikooli esindajale, avatud riigihanke raames alktāemaksuna erinevat vara ja varalisi soodustusi.	Suures ulatuses vara (tehnikat) ja varalisi soodustusi (kaablipaigald us)	Kokkuleppem enetlus	2 aastane vangistus tingimise 3 aastase katseajaga; Lisakaristus ¹³⁹ 1 aasta.
95.Tallinna Ringkonnakohus 1-05-1293	KarS § 298 lg 1	Kinnipeetav Meelis Kõverjalg	Valvur tooks ploki sigarette. Jāeti Tallinna Linnakohtu 08. detsembri 2005.a. otsus sūūditunnistamises ja karistamises KarS § 298 lg 1 jārgi sisuliselt muutmata.	100 krooni	Üldmenetlus	9 kuud ja 22 päeva vangistust.
96. Tallinna Ringkonnakohus 1-04-81	KarS § 298 lg 2	Artur Kanger	Andis ARKi ametnikule alktāemaksu, et see oma ametiseisundit āra kasutades vormistaks ning vāljastaks sõidukitele registreerimiseelse	2500 krooni	Üldmenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga.

¹³⁹ Võeti āra õigus tegutseda avalik-õiguslikus ja eraõiguslikus juriidilises isikus ametikohal, mis peab oma ametiseisundist tulenevalt taitma haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesandeid vōi varaliste vāärtuste liikumist korraldavaid ülesandeid.

			ülevaatus akti ilma sõidukeid nägemata			
97. Harju Maakohus 1-06-6651	KarS § 298 lg 1	R.T	Altkäemaksu eest palus ametnikul jätta deklareeritava kauba tegelikkusele vastavuse kontrollimata ja teostada kaubale „tellija“ poolt esitatud ebaõigete andmete alusel tollipoolne Vormistus	20 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	1 aasta ja 5 kuud vangistust.
98. Harju Maakohus 1-10-5701	KarS § 298 lg 2; § 255 lg 1; § 202 lg 2 p 2; § 296 lg 1	Rene Aruvald Vladimir Simonov	Andis ARKi ametnikule altkäemaksu, et ametnik korraldaks registreerimiseelse ülevaatus teostamise fiktiivselt, st sõidukit reaalselt nägemata ning registreeriks Eesti Riiklikus Autoregistrikeskuses võltsitud alusdokumentide alusel tüübikinnitusele mittevastava või varastatud sõidukeid	12 000 krooni 18 025 krooni	Kokkuleppemenetlus	3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga. 4 aastat vangistust tingimisi 5 aastase katseajaga.
99. Tartu Maakohus 1-10-15279	KarS § 298 lg 2 KarS § 298 lg 1	Toivo Veski Armen Aivazjan; Aleksi Fiodorov; Andrei Semiljonok	Andsid altkäemaksu, et sõiduki tehnilise seisukorraga tegelev ametnik jäta tehniliselt mittekorras oleva sõiduki nõuetekohaselt kontrollimata ja tunnistas sõiduki tehniliselt korras olevaks ning ülevaatus läbinuks	1200 krooni 700 krooni 600 krooni 600 krooni	Kokkuleppemenetlus	T.Veski 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; A.Aivazjan ja A.Fiodorov 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; A.Semiljonok 1 aasta vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuuse katseajaga.
100. Harju Maakohus 1-12-3980	KarS § 298 lg 1; § 296 lg 1	Aleksandr Avdenja	Et ametnik aitaks tal lahendada konflikti Eesti ja Venemaa organiseeritud kuritegevusega	150 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristus 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga;

	KarS § 298 lg 1	Oleg Smoli	seotud isikutega. Eesmärgiga, et ametnik hangiks teavet seoses AS Eesti Krediidipank aktsiatehingu asjaolude välja selgitamisel ja muud soovitud ametialast infot.	78 945 EURi		1 aasta vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuuse katseajaga.
101.Riigikohus 3-1-1-22-10	KarS § 297 lg 1	AS Wipestrex Grupp juhatuse liige Aivo Pärn	Lubas anda pistist keskkonnaministrile, et tema firmat soositaks pakkumismenetluses ja tulevikus ka teiste tehingutega soositaks Keskkonnaministeeriumi poolt. Tallinna Ringkonnakohus jättis Harju Maakohtu 19 mai 2009 otsus nr 1-08-4276 muutmata. Riigikohus otsustas jätta Ringkonnakohtu 20. novembri 2009. a otsus muutmata ja kassatsioonid rahuldamata.	1 500 000 krooni	Üldmenetlus	Rahaline karistus 220 päevamäära, s.o 143 440 krooni.
102.Harju Maakohus 1-11-2945	KarS § 297 lg 1	Kohtutäitur Priit Lantin	Andis pistist ametnikule, et viimane eelistaks teda teistele Tallinnas olevatele kohtutäituritele ja annaks sundtäitmisele pööratavate rahatrahvinõuete menetlused talle	9500 krooni	Kokkuleppemenetlus	Rahaline karistus 120 päevamäära, s.o 747 120 krooni; Lisakaristus ¹⁴⁰ 3 aastat.
103. Harju Maakohus	KarS § 297 lg 1	AS EWC juhatuse liige	Ametnik korraldaks Tallinna Linnaplaneerimise Ametis	Soodustingimustel laen	Kokkuleppemenetlus	Rahaline karistus 195 päevamäära, s.o 27 106,

¹⁴⁰ Keeld töötada riigi või kohaliku omavalitsuse asutuses või organis või avalik-õiguslikus juriidilises isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

1-11-8601		Viktor Kaasik	ajavahemikul 17.10.2008 kuni 02.06.2011 firmale, mille detailplaneeringu esindaja ta oli, kuuluva kinnistu detailplaneeringu menetlust.	10 000 eurot		53 eurot; Lisakaristus ¹⁴¹ 3 aastat.
104.Harju Maakohus 1-11-249	KarS § 297 lg 2; § 298 lg 1	AS S juhatuse liige Toomas Kornet	Andis 7-el korral pistist tasuna tema firma, mille juhatuse liige ta oli, pakkumuste edukaks tunnistamise eest Eesti Kaitseväge meditsiinitarvikute ja -seadmete ostmise Hankemenetlustes. Eesmärgiga, et ametniks rikuks hankija poolse pakkujate võrdse kohtlemise nõuet ja ühele pakkujale eeliste loomise keeldu ja avaldaks eelinformatsiooni riigihanke toodete nimekirja kohta	140 000 krooni 20 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristust 2 aastat ja 6 kuud, millest kohesele täitmisele 40 päeva ja ülejäänud aeg tingimisi 3 aasta ja 6 kuulise katseajaga.
105.Tallinna Ringkonnakohus 1-06-5729	KarS § 297 lg 2; KarS § 297 lg 3	OÜ Globetrotten tegevjuht (esindaja) Taivo Luik ja juhatuse liige Merle Orav OÜ Globetrotten	Andis pistist, et ametnik eelistaks korduvalt ehitustööde teostamiseks mõeldud pakkumismenetlustes OÜ Globetrotten	130 000 krooni	Üldmenetlus	T.Luigele määrati 1 aasta ja 6 kuud vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga. M.Orava suhtes lõpetas kohus määrusega kriminaalasja menetluse seoses süüdistatava süü väiksusega ja avaliku menetlushuvi puuduse tõttu. OÜ Globetrottenile mõisteti rahaline karistus

¹⁴¹ Keeld töötada eraõiguslikus juriidilises isikus ametikohal, kus temale on pandud haldamis-, järelevalve-, juhtimisülesanded või varaliste väärtuste liikumist korraldavad ülesanded.

						100 000 krooni.
106.Tallinna Ringkonnakohus 1-10-254	KarS § 297 lg 3	AS Jupiter Plus	AS Jupiter Plus töötaja A T pöördus Tehnilise Järelevalve Inspektsiooni (TJI) töötaja Egon Hirvesoo poole sooviga taotleda AS-i Jupiter Plus laole luba pürotehnika ladustamiseks. Selleks oli vaja TJI uurimustööd sellise lao asukoha sobivuseks, mille koostamiseks pakkus E.Hirvesoo ennast. Uurimustöö valmides andis E.Hirvesoo loa AS Jupiter Plus sellise lao asutamiseks.	12 000 krooni	Üldmenetlus	Mõisteti õigeks seoses Maakohtu ebaõige materiaalõiguse kohaldamisega (oletuslikud väited).
107.Tartu Maakohus 1-12-123	KarS § 297 lg 1	OÜ Dikholm juhatuse liige Olga Zadumova	Et Põhja Maksu- ja Tollikeskuse sissenõudmise üldmenetluse osakonna vanemspetsialist V.V. kohtleks OÜ-d Dikholm maksuvõlgade ajatamise taotluse lahendamisel kliendisõbralikult, mh ei arestinud OÜ Dikholm arvelduskontosid ning teeks seda ka edaspidi	Koduhooldussüsteemi Kirby Sentria Mini, maksumusega 10 000 krooni	Käskmenetlus	Rahaline karistus 50 päevamäära, s.o 540 eurot.
108.Viru Maakohus 1-11-13665	KarS § 297 lg 1 KarS § 297 lg 3	FIE Alexander Matveev; OÜ KSIL Eesti juhatuse liige Aigars Paegle; OÜ KSIL Eesti	Andsid pistist Narva Linnavalitsuse Linnavara- ja Majandusameti direktori ül A.Nikolajevi nõudmisel, et viimane kutsub pistiseandjaid tulevikus osalema erinevate Narva linna munitsipaaltellimuste hankemenetlustes ja	37 560 krooni 135 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	A.Matveevile määrati rahaline karistus 92 päevamäära, s.o 1000, 04 eurot; A.Paeglele määrati rahaline karistus 405 miinimumpäevamäära, s.o 1296 eurot; OÜ-le määrati rahaline karistus 5550 eurot.

			sõlmib pistist andvate äriühingutega hanke- või töövõtulepingud			
109.Tartu Ringkonnakohus 1-08-7474	KarS § 298 lg 2, § 297 lg 2; KarS § 298 lg 2 - § 22 lg 3, § 297 lg 2 - § 22 lg 3, § 418 lg 1; KarS § 298 lg 2 - 22 lg 3, § 297 lg 1 - § 22 lg 3; KarS § 298 lg 4 ,§ 297 lg 3 järgi	AS GoBus juhatuse liige Kalle Muru AS GoBus juhatuse esimees Aivo Pärna AS GoBus juhatuse liige Valter Keisi AS GoBus	Andsid või aitasid kaasa altkäemaksu ja pistise andmisele Valga maavanemale, et Valga Maavalitsuse ja transpordi firmade vahel sõlmitud veolepingud muudetaks sellisteks, kus transpordi firmad said tagasiulatuvalt sihtotstarbelisi toetusi eesmärgiga hoida konkreetseid kaugbussiliine käigus või eelistakse kindlat transpordi firmat Valga Maavalitsuse poolt läbiviidava riigihanke käigus ja jättis hankel edukaks osutunud pakkumise esitanud firmaga lepingu sõlmimata	Altkäemaksu 50 000 kr ja pistist 120 000 krooni;	Üldmenetlus	K.Murule määrati liitkaristus 3 aastat vangistust, millest kohesele ärakandmisele 6 kuud ja ülejäänud tingimisi 4 aastase katseajaga; A.Pärnale 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; V.Keisile 6 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; AS-le GoBus rahaline karistus 2 000 000 krooni.
110. Harju Maakohus 1-07-5789	KarS § 297 lg 1 KarS § 297 lg 3	AS Lindrem juhatuse liiga Jaak Puskar; Pärnis Ehitus OÜ juhatuse liige Toomas Pärismaa; AS Lindrem; Pärnis Ehitus OÜ	Andsid Vabariigi Presidendi Kantselei haldusteenistuse juhatajale J.Soonele pistist, et viimane eelistaks hankemenetluste käigus pistiseandjate ettevõtteid ja varustaks neid Vabariigi Presidendi Kantselei ehitus- ja remonttööde tellimuste saamisega	Tasuta ehitus- ja remonttööd J.Soone elukohas ja tasuta televiisor	Kokkuleppemenetlus	J.Puskarile määrati rahaline karistus 40 päevamäära, s.o 873 eurot; T.Pärismaale rahaline karistus 110 päevamäära, s.o 296 eurot; AS Lindremile rahaline karistus 80 000 krooni ja Pärnis Ehitus OÜ-le 70 000 krooni.
111. Tartu Maakohus 1-06- 16382	KarS § 298 lg 1	Aivo Nigulis	Osalet kuriteoskeemis, kus fiktiivses ostu-müügilepingus hinnati Otepää vallas Sihva k.	1 000 000 krooni	Kokkuleppemenetlus	2 aastat vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga.

			ja looduskaitsealal asuv Väike-Juusa kinnistu turuhinnast kallimaks ja kus Riikliku Looduskaitsekeskuse Põlva- Valga-Võru regiooni direktor teeks ettepaneku soetada kinnistu riigile tegelikkusele mittevastava hinnaga			
112.Tartu Ringkonnakohus 1-06-6984	KarS § 298 lg 1	Romet Trommel; Urmas Sugasep	Ametnik ja OÜ Vasara Autokool väljastaksid altkäemaksu andjatele vastava kategooria mootorsõiduki koolituskursuse tunnistuse ilma, et isikud peaks läbima autokoolis ettenähtud juhi esmaõpet	5500 krooni; ja 5000 krooni	Üldmenetlus	R.Trommelile määrati 1 aasta vangistust tingimisi 2 aastase katseajaga; U.Sugasepale 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
113. Harju Maakohus 1-07-1183	KarS § 298 lg 1 ja § 349;	Aleksei Aleinikov; Kaldi Karlson; Meelis Palm	Andsid ARKi ametnikele altkäemaksu, et keegi teine sooritaks nende asemel liiklusteooria eksami	4500 krooni; 4500 krooni; 4500 krooni	Kokkuleppemenetlus	A.Aleinikovile ja K.Karlsonile määrati 1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga; M.Palmile määrati 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
114.Harju Maakohus 1-06-14796	KarS § 298 lg 1	Rainer Vesso	Andis politseiametnikele altkäemaksu, et ei vormistataks liiklusrikkumise eest väärteomenetluse otsust	500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
115. Tartu Maakohus 1-06-7361	KarS § 298 lg 2, § 376 lg 1, § 375 lg 1, § 420 lg 1, § 418 lg 1, § 394 lg 2 p 1,3, § 320 lg 1	Eduard Tsirkov	Andis altkäemaksu, et Piirivalve ametnik E.Riks edastas ja edastaks ka tulevikus informatsiooni Valga Piirivalvepiirkonna ametnike ametialase tegevuse kohta, s.h informatsiooni eest, milline	Igakuise 500 krooni aastate 1999-2005 jooksul	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristus 4 aastat vangistust, millest kohesele ärakandmisele 1 aasta ja 7 kuud ja ülejäänud tingimisi 3 aastase katseajaga.

			ametnik millal ja millisel piirilõigul patrullib			
116. Pärnu Maakohus 1-07-8850	KarS § 298 lg 1; § 418 lg 1	Anniky Sal-Al-Saller	Andis arestimaja ametnikule altkäemaksu, et viimane rikuks pakkide üleandmise nõudeid ja lubaks vahistatul kasutada keelatud eset	500 krooni	Kokkuleppemenetlus	Liitkaristus 1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
117.Tallinna Ringkonnakohus 1-04-222	KarS § 298 lg 1	OÜ Grandifer juhatuse liige Alar Salu	Lubades Maksupettuste Uurimise Keskuse Jälitus- ja Analüüsiosakonna peainspektorile M.R-le altkäemaksu, soovis saavutada OÜ Grandifer arvel oleva ja kriminaalmenetluse käigus arestitud raha aresti alt vabastamist	Vähemalt 100 000 krooni	Üldmenetlus	2 aastat ja 1 päev vangistust, millest kohelele täitmisele 2 kuud ja ülejäänud aeg tingimisi 3 aastase katseajaga.
118.Harju Maakohus 1-07-14501	KarS § 298 lg 1	Artur Parik	Lubas anda altkäemaksu politseiametnikule (K.Mikk, E.Luht), et jäetaks vormistamata väärteomaterjalid liiklusrikkumise eest	10 000 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
119.Tallinna Ringkonnakohus 1-07-15426	KarS § 298 lg 1	Kristo Ebras	Andis altkäemaksu, et politseiametnikud jätaks vormistamata väärteomaterjalid liiklusrikkumise eest	500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 1 aasta ja 6 kuuse katseajaga.
120. Tallinna Ringkonnakohus 1-07-8495	KarS § 298 lg 1	Oleg Nepomnjaštš	Lubas anda politseiametnikule altkäemaksu väärteomenetluse mittealustamise eest	500 krooni	Üldmenetlus	1 aasta vangistust tingimisi 18-kuulise katseajaga.
121. Riigikohus 3-1-1-10-09. Suures osas jäi kehtima Tallinna Ringkonnakohtu	KarS § 298 lg 2, § 296 lg 2 p 1; KarS § 298 lg 1, § 296 lg 1	Jan Veimeri Deniss Denisenko	Andsid politseiametnikule altkäemaksu väärteomenetluse mittealustamise eest	6500 krooni 2000 krooni	Üldmenetlus	J.Veimerile, D.Golovinile määrati 3 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga;

22.oktoobri 2008.a otsus ja ka Harju Maakohtu 22.aprilli 2008.a nr 1-06-1445 M.Tiitto osas teine kohtuotsus nr 1 – 08 - 6323, sest ei ilmunud esialgsele kohtuistungile	KarS § 298 lg 1	Anti Peensaar, Oleg Kozlinets, Andrei Statikov, Mark Berman, Rene Väinoja, Jüri Kristjuhan,		500 kr 3000 kr 500 kr 2000 kr 4000 kr 500 kr	M.Tiitto osas kokkuleppem enetlus	D.Denisenkole, K.Kaunispaigale - 2 aastat vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; A.Peensaarele, O.Kozlinetsile, A.Statikovile, M.Bermanile, J.Kristjuhanile, R.Väinojale – 1 aasta vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga; D.Beljakovile määrati 3 aastat vangistust, mis liideti varasema Harju Maakohtu 31.10.2007.a otsusega ning lõplikuks karistuseks määrati 7 aastat vangistust. M.Tiittole määrati 1 aasta ja 3 kuud vangistust tingimisi 3 aastase katseajaga.
	KarS § 297 lg 1	Mikk Tiitto		500 kr		
	KarS § 298 lg 1 - § 22 lg 2	Kauri Kaunispaik,		4000 krooni		
	KarS § 298 lg 2	Vladimir Beljakov, Dmitri Golovin		2500 krooni, 3500 kr		

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jenny Seliste (sünnikuupäev: 09.aprill 1981.a)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose:
VASTUTUS PISTISE JA ALTKÄEMAKSU ANDMISE NING VÕTMISE EEST,
mille juhendaja on Heino Tõnismägi,
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse
kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 20.05.2013.a.